

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра права та публічного адміністрування
Економіко-правовий факультет

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСПОРТНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

*Напрямок підготовки 081 «Право» для студентів денної та заочної
форми навчання економіко-правового факультету*

Рекомендовано до друку
рішенням вченої ради
економіко-правового факультету
Маріупольського державного
університету.
Протокол № 4 від «20» листопада 2019 р.

Маріуполь 2020

Волік В.В.

Правове регулювання транспортної діяльності в Україні: навч.-метод. посібник / В.В. Волік / За заг. ред. док. юрид. наук, професора М.Л. Шелухіна. – Маріуполь: МДУ, 2020. – 195 с.

Нормами транспортного права регламентується широке коло суспільних відносин, що виникають під час надання транспортних послуг, а також управління й регулювання діяльністю транспортних організацій. Вивчення цих відносин в межах курсу «Правове регулювання транспортної діяльності в Україні» є необхідною складовою якісної підготовки юристів у вищих навчальних закладах.

Навчально-методичний посібник містить програму курсу «Правове регулювання транспортної діяльності в Україні», методичні рекомендації щодо самостійної роботи студентів під час вивчення курсу, стислий конспект лекцій, практичні завдання, до яких входять ситуаційні задачі, а також теми рефератів, перелік нормативних актів і рекомендованої літератури, тестові завдання і перелік питань для підсумкового контролю. Матеріал доповнено схемами і таблицями, прикладами оформлення транспортних документів та їх бланками.

Для студентів всіх форм навчання, аспірантів, викладачів юридичних ВНЗ і факультетів, фахівців в області транспортного права, широкого кола читачів.

© Волік В.В., 2020

© МДУ, 2020

ЗМІСТ

Передмова	4
Програма курсу «Правове регулювання транспортної діяльності в Україні»	5
Методичні рекомендації щодо самостійної роботи студентів	9
Тема 1. Основні засади регулювання транспортної діяльності в Україні	33
Тема 2. Законодавче забезпечення регулювання транспортної діяльності	40
Тема 3. Державна політика у сфері надання транспортних послуг	49
Тема 4. Класифікація суб'єктів транспортного права	60
Тема 5. Договірні відносини в галузі транспортної діяльності	72
Тема 6. Юридичні аспекти доставки вантажів окремими видами транспорту	92
Тема 7. Основні види відповідальності в сфері транспортних відносин	113
Тема 8. Міжнародні стандарти в сфері перевезень транспортом	134
Тема 9. Адміністративно-правовий статус організацій у сфері міського транспорту	152
Тема 10. Правове регулювання послуг, які надаються у сфері перевезень міським транспортом	159
Тестові завдання	166
Питання для підсумкового контролю з курсу	182
Додатки:	187
Товарно-транспортна накладна	188
Залізнична накладна	190
Коносамент	193
Авіавантажна накладна	194
Річкова накладна	195

ПЕРЕДМОВА

Суспільні відносини, що виникають під час надання транспортних послуг, управління і регулювання діяльністю транспорту, є дуже різноманітними й складними. Вони складаються з відносин між перевізниками та споживачами транспортних послуг – пасажирами, відправниками та одержувачами вантажів, пошти, багажу, а також між органами управління транспортом і транспортними організаціями. Ці відносини регламентуються великою кількістю національних нормативно-правових актів, міжнародних конвенцій, двосторонніх та багатосторонніх угод, а інколи – і правових звичаїв. Для успішної реалізації вказаних норм на практиці є необхідною підготовка юристів високої кваліфікації, що, у свою чергу, викликає необхідність вивчення курсу «Правове регулювання транспортної діяльності в Україні».

Представлений навчально-методичний посібник містить програму курсу «Правове регулювання транспортної діяльності в Україні», методичні рекомендації щодо самостійної роботи студентів під час вивчення курсу, стислий конспект лекцій, практичні завдання, до яких входять ситуаційні задачі, а також теми рефератів, перелік нормативних актів і рекомендованої літератури, тестові завдання і перелік питань для підсумкового контролю. Матеріал доповнено схемами і таблицями, прикладами оформлення транспортних документів та їх бланками. Одним із головних завдань практикуму є сприяння розвитку творчого правового мислення, що має допомогти засвоєнню транспортного права на якісно новому, високому рівні, який буде гармонійно поєднувати теорію, практику, а також новаторський підхід до розв'язання проблем, що виникають у діяльності транспорту, в межах закону.

ПРОГРАМА КУРСУ

«Правове регулювання транспортної діяльності в Україні»

Тема 1. Основні засади

регулювання транспортної діяльності в Україні

Поняття і предмет вивчення курсу «Правове регулювання транспортної діяльності в Україні». Правовідносини в сфері транспорту. Функції транспортного права. Системний підхід до регулювання транспортної діяльності. Методи і принципи регулювання транспортної діяльності в Україні. Регулювання транспортної діяльності в Україні у системі наук, його зв'язок з юридичними та іншими науками. Джерела транспортного права. Історія розвитку транспорту. Правове регулювання транспортних відносин у дореволюційній Росії. Правове регулювання діяльності транспорту в СРСР. Розвиток та сучасний стан правового забезпечення транспортної діяльності.

Тема 2. Законодавче забезпечення регулювання транспортної діяльності

Транспортна система України. Засоби забезпечення якості перевезень. Ліцензування. Стандартизація. Сертифікація.

Юридичне регулювання діяльності автомобільного, залізничного, водного, авіаційного й трубопровідного транспорту.

Тема 3. Державна політика у сфері надання транспортних послуг

Напрями та форми участі держави у Регулювання транспортної діяльності в Україні. Центральний орган влади, що здійснює регулювання в сфері транспорту. Прогнозування і планування економічного і соціального розвитку транспорту. Засоби державного впливу на господарську діяльність у сфері надання транспортних послуг. Вимоги до ліцензування. Технічне регулювання. Ціноутворення та визначення тарифів. Інші засоби регулювання транспортної діяльності на рівні держави.

Тема 4. Класифікація суб'єктів транспортного права

Класифікація видів суб'єктів транспортного права. Господарсько-правові повноваження суб'єктів транспортного права. Верховна Рада України. Кабінет Міністрів України. Органи влади, що здійснюють державного управління окремими видами транспорту. Державні служби транспорту. Управління трубопровідним транспортом. Правовий стан транспортних організацій та їх об'єднань як суб'єктів транспортного права особливого виду. Транспортні організації міжнародного рівня як специфічний вид суб'єктів транспортного права. Правове становище споживачів транспортних послуг.

Тема 5. Договірні відносини в галузі транспортної діяльності

Норми законодавства, що регулюють перевезення вантажів. Поняття і види договорів перевезення вантажу. Суб'єктний склад договору перевезення вантажу. Умови укладання й реалізації договору перевезення вантажу. Довготривалі договори. Договір перевезення вантажу у прямому змішаному сполученні. Вузлові угоди. Договір транспортного експедирування. Права та обов'язки сторін договору транспортного експедирування. Поняття договору перевезення пасажирів і багажу, його сторони. Законодавство, що регулює перевезення пасажирів і багажу. Інші види договорів в сфері транспорту. Договір фрахтування судна. Договір лізингу судна. Види договору буксирування.

Тема 6. Юридичні аспекти доставки вантажів окремими видами транспорту

Характерні ознаки правового регулювання доставки вантажів автомобільним транспортом. Накладна. Перевізні документи. Окремі ознаки правового регулювання доставки вантажів залізничним транспортом. Залізнична накладна. Окремі розділи правил перевезення вантажів. Правового регулювання доставки вантажів авіаційним транспортом. Авіавантажна накладна. Особливості правового регулювання доставки вантажів водним транспортом. Коносамент. Чартер. Фрахтування. Буксирування. Юридичні аспекти регулювання доставки вантажів трубопровідним транспортом.

Тема 7. Основні види відповідальності в сфері транспортних відносин

Відповідальності у транспортному праві. Підгрунття для застосування різних видів відповідальності. Кримінально-правова відповідальність. Адміністративно-правова відповідальність. Цивільно-правова відповідальність. Господарсько-правова відповідальність. Види відповідальності перевізника під час реалізації договору перевезення вантажу (пасажирів і багажу) різними видами транспорту. Підстави і види відповідальності вантажовідправника у договорі перевезення вантажу різними видами транспорту. Підстави і види відповідальності вантажоодержувача у договорі перевезення вантажу різними видами транспорту. Відповідальність експедитора.

Тема 8. Міжнародні стандарти в сфері перевезень транспортом

Поняття міжнародних транспортних перевезень. Види міжнародних перевезень. Регламентація міжнародних перевезень на загальному рівні. Особливості правового регулювання міжнародних перевезень вантажів окремими видами транспорту. Правове забезпечення регулювання міжнародних перевезень пасажирів і багажу окремими видами транспорту. Правові аспекти регулювання міжнародних поштових відправлень. Види відповідальності у міжнародних транспортних зобов'язаннях.

Тема 9. Адміністративно-правовий статус організацій у сфері міського транспорту

Суб'єкти у сфері міського транспорту та їх класифікація. Компетенція суб'єктів у сфері міського транспорту. Органи управління суб'єктів у галузі міського транспорту. Адміністративні процедури з легітимації суб'єктів міського транспорту. Адміністративні процедури з державної реєстрації речових прав на нерухоме майно міського транспорту. Шляхи оптимізації структурно-функційної діяльності суб'єктів у сфері міського транспорту.

Тема 10. Правове регулювання послуг, які надаються у сфері перевезень міським транспортом

Поняття та класифікація послуг у сфері перевезень міським транспортом та їх правова характеристика. Правове регулювання основних послуг, які надаються у сфері перевезень міським транспортом. Правова характеристика додаткових послуг у сфері перевезень міським транспортом. Проблеми страхування пасажирів під час перевезення міським транспортом. Основні напрямки удосконалення правового забезпечення надання послуг у сфері міського транспорту.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

1. Визначення змісту навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Правове регулювання транспортної діяльності в Україні» є складовою частиною загальної професійної підготовки студентів вищих навчальних закладів, мета якої полягає у наданні студентам знань, формуванні умінь і напрацюванні навичок з роботи в транспортній сфері щодо забезпечення діяльності транспортних організацій, взаємодії з державними органами в сфері ліцензування транспортної діяльності, здійснення міжнародних перевезень, а також дослідження відповідальності передбаченої транспортним правом.

Основа підготовки студентів з дисципліни «Правове регулювання транспортної діяльності в Україні» складають: вміння складати транспортні договори; оформлювати претензії, позовні заяви, заяви, та інші документи, які передбачені транспортним правом; визначати шляхи подолання кризових та нестандартних ситуацій у діяльності суб'єктів транспортного права, які функціонують на різних видах транспорту.

Визначення цілей:

1. Освітні цілі (ідентичні з цілями навчальної програми).

1.1. Студент повинен знати:

- 1.1.1. поняття і предмет транспортного права;
- 1.1.2. цілі, методи і завдання транспортного права;
- 1.1.3. роль транспорту в системі господарства;
- 1.1.4. суб'єктів транспортного права;
- 1.1.5. нормативно-правові акти транспортного права України;
- 1.1.6. стан сучасного розвитку транспортної діяльності та її регулювання;
- 1.1.7. класифікацію сучасних видів транспорту;
- 1.1.8. перспективи та напрями розвитку законодавства про транспортну діяльність;
- 1.1.9. види транспорту, що складають єдину транспортну систему України;
- 1.1.10. поняття транспортної системи;

- 1.1.11.систему органів управління на різних видах транспорту;
- 1.1.12.особливості трубопровідного та космічного транспорту порівняно з іншими видами транспорту;
- 1.1.13.особливості транспортування продукції трубопроводами;
- 1.1.14.основні напрями державної підтримки розвитку транспортної системи України;
- 1.1.15.особливості функціонування єдиної транспортної системи України в особливий період;
- 1.1.16.характеристику основних груп ліцензійних умов, які діють у галузі вантажоперевезень;
- 1.1.17.підстави для анулювання та припинення дії дозвільних документів на здійснення вантажних перевезень (ліцензії, сертифіката);
- 1.1.18.механізм правового регулювання тарифів на ринку транспортних послуг з перевезення вантажів;
- 1.1.19.види страхування, що застосовуються у транспортній діяльності та в чому їх особливості;
- 1.1.20.спеціальні органи державного управління морським, залізничним, повітряним та автомобільним транспортом;
- 1.1.21.права та обов'язки транспортних підприємств;
- 1.1.22.правове становище залізниці;
- 1.1.23.підприємства, що входять до складу морського та річкового транспорту;
- 1.1.24.правове становище морського та річкового портів;
- 1.1.25.міжнародні транспортні організації, до яких входить Україна;
- 1.1.26.поняття споживача транспортних послуг;
- 1.1.27.транспортні документи, якими підтверджується укладання договору перевезення;
- 1.1.28.нормативні акти, що регулюють перевезення пошти різними видами транспорту;
- 1.1.29.відповідальність за пошкодження та не доставку вантажу;
- 1.1.30.підстави для розрахунку тарифів за оплату перевезення пошти;
- 1.1.31.порядок укладання договорів та усунення розбіжностей між сторонами щодо його умов;
- 1.1.32.правила складання позовних заяв, що витікають із спорів в транспортній галузі;
- 1.1.33.ознаки правопорушень на транспорті;

- 1.1.34. транспортні злочини та відповідальність за них;
- 1.1.35. адміністративні проступки на транспорті;
- 1.1.36. коло осіб, що мають право складання протоколів за адміністративні проступки на транспорті;
- 1.1.37. підстави відповідальності сторін у договорі перевезення вантажів;
- 1.1.38. ознаки міжнародних транспортних перевезень;
- 1.1.39. критерії класифікації міжнародних перевезень;
- 1.1.40. нормативно-правові акти, що регламентують міжнародні перевезення;
- 1.1.41. підстави і межі відповідальності сторін у разі порушення умов договору міжнародного перевезення.
- 1.1.42. види суб'єктів у сфері міського транспорту та їх класифікація.
- 1.1.43. компетенція суб'єктів у сфері міського транспорту.
- 1.1.44. органи управління суб'єктів у галузі міського транспорту.
- 1.1.45. адміністративні процедури з легітимації суб'єктів міського транспорту.
- 1.1.46. адміністративні процедури з державної реєстрації речових прав на нерухоме майно міського транспорту.
- 1.1.47. напрямки оптимізації структурно-функційної діяльності суб'єктів у сфері міського транспорту.
- 1.1.48. послуги у сфері перевезень міським транспортом та їх правова характеристика.
- 1.1.49. основні послуги, які надаються у сфері перевезень міським транспортом.
- 1.1.50. додаткові послуги у сфері перевезень міським транспортом.
- 1.1.51. страхування пасажирів під час перевезення міським транспортом.
- 1.1.52. напрямки удосконалення правового забезпечення надання послуг у сфері міського транспорту.
- 1.2. Студент повинен уміти:
 - 1.2.1. виконувати навчальні дії, пов'язані із засвоєнням матеріалу курсу.
 - 1.2.2. працювати з інформацією, що стосується транспортного права в мережі Інтернет;

- 1.2.3. працювати з пошуковими правовими базами;
- 1.2.4. характеризувати транспортне право як комплексну галузь права, аналізувати джерела транспортного права;
- 1.2.5. використовувати отримані знання при вирішенні задач, розборі навчальних тестів, що дозволить орієнтуватися в ситуаціях з практики діяльності транспорту;
- 1.2.6. складати транспортні договори;
- 1.2.7. оформлювати претензії, позовні заяви, заяви, та інші документи, які передбачені транспортним правом;
- 1.2.8. визначати шляхи подолання кризових та нестандартних ситуацій у діяльності суб'єктів транспортного права, які функціонують на різних видах транспорту.

2. Виховні цілі:

2.1. Формування:

- 2.1.1. комплексного підходу до систематизації отриманих теоретичних знань з дисципліни «Правове регулювання транспортної діяльності в Україні», їх засвоєння та закріплення;
- 2.1.2. уяви про правові підстави функціонування транспортної галузі;
- 2.1.3. навичок роботи з нормативно-правовими актами, науковою і довідковою літературою, матеріалами періодичної преси;
- 2.1.4. культури роботи з інформаційними технологіями;
- 2.1.5. прагнення до ознайомлення з матеріалами правозастосовної практики.

2.2. Набуття:

- 2.2.1. досвіду виконання навчальних дій, у тому числі, творчих і пошуково-дослідницьких;
- 2.2.2. системного бачення проблем правового регулювання міжнародних перевезень;
- 2.2.3. досвіду орієнтування в транспортному праві;
- 2.2.4. досвіду роботи з документацією, що існує в транспортному праві;
- 2.2.5. досвіду практичного використання інформації, що існує в транспортному праві.

3. Розвивальні цілі:

- 3.1. стимулювання розвитку характеристик мислення: самостійності, критичності, гнучкості, допитливості та креативності;

- 3.2. забезпечення розвитку таких видів мислення, як логічне, аналітичне, образне, асоціативне та абстрактне;
- 3.3. сприяння розвитку видів пам'яті, що забезпечують успішність навчання (зорової, слухової, образної, словесно-логічної);
- 3.4. стимулювання розвитку довільної та після довільної уваги;
- 3.5. сприяння розвитку уваги.

Визначення тематичного змісту курсу на підставі освітніх цілей:

1. **Основні засади транспортного права:** цілі, методи і завдання транспортного права (1.1.1); поняття і предмет транспортного права (1.1.2); роль транспорту в системі господарства (1.1.3); суб'єктів транспортного права (1.1.4).

2. **Нормативно-правове регулювання транспортної діяльності:** нормативно-правові акти транспортного права України (1.1.5); сучасний розвиток транспортної діяльності та її регулювання (1.1.6); класифікація сучасних видів транспорту (1.1.7); перспективи та напрями розвитку законодавства про транспортну діяльність (1.1.8).

3. **Державне регулювання господарської діяльності у сфері надання транспортних послуг:** система органів управління на різних видах транспорту (1.1.11); основні напрями державної підтримки розвитку транспортної системи України (1.1.14); особливості функціонування єдиної транспортної системи України в особливий період (1.1.15); характеристика основних груп ліцензійних умов, які діють у галузі вантажоперевезень (1.1.16); підстави для анулювання та припинення дії дозвільних документів на здійснення вантажних перевезень (ліцензії, сертифіката) (1.1.17); механізм правового регулювання тарифів на ринку транспортних послуг з перевезення вантажів (1.1.18); спеціальні органи державного управління морським, залізничним, повітряним та автомобільним транспортом (1.1.20).

4. **Суб'єкти транспортного права:** суб'єкти транспортного права (1.1.4); поняття споживача транспортних послуг (1.1.26); права та обов'язки транспортних підприємств (1.1.21); правове становище залізниці (1.1.22); підприємства, що входять до складу морського та річкового транспорту (1.1.23); правове становище морського та річкового портів (1.1.25).

5. **Договори в галузі транспортної діяльності:** транспортні документи, що підтверджують укладання договору перевезення (1.1.27);

порядок укладання договорів та усунення розбіжностей між сторонами щодо його умов (1.1.31); нормативні акти, що регулюють перевезення пошти різними видами транспорту (1.1.29); складати транспортні договори та інші документи, передбачені транспортним правом (1.2.6 – 1.2.7).

6. Особливості правового регулювання доставки вантажів окремими видами транспорту: види транспорту, що складають єдину транспортну систему України (1.1.9); особливості трубопровідного та космічного транспорту порівняно з іншими видами транспорту (1.1.12); особливості транспортування продукції трубопроводами (1.1.13); шляхи подолання кризових та нестандартних ситуацій у діяльності суб'єктів транспортного права, які функціонують на різних видах транспорту (1.2.8).

7. Відповідальність у транспортному праві: відповідальність за пошкодження та не доставку вантажу (1.1.29); правила складання позовних заяв, що витікають із спорів в транспортній галузі (1.1.32); ознаки правопорушень на транспорті (1.1.33); транспортні злочини та відповідальність за них (1.1.34); адміністративні проступки на транспорті (1.1.35); коло осіб, що мають право складання протоколів за адміністративні проступки на транспорті (1.1.36); підстави відповідальності сторін у договорі перевезення вантажів (1.1.37); підстави і межі відповідальності сторін у разі порушення умов договору міжнародного перевезення (1.1.41); оформлювати претензії, позовні заяви, (1.2.7).

8. Правова регламентація міжнародних транспортних перевезень: ознаки міжнародних транспортних перевезень (1.1.38); класифікація міжнародних перевезень (1.1.39); нормативно-правові акти, що регламентують міжнародні перевезення (1.1.40); до яких міжнародних транспортних організацій входить Україна (1.1.25)

1.1.53.

9. Адміністративно-правовий статус організацій у сфері міського транспорту: види суб'єктів у сфері міського транспорту та їх класифікація (1.1.42); компетенція суб'єктів у сфері міського транспорту (1.1.43); органи управління суб'єктів у галузі міського транспорту (1.1.44); адміністративні процедури з легітимації суб'єктів міського транспорту (1.1.45); адміністративні процедури з державної реєстрації речових прав на нерухоме майно міського транспорту

(1.1.46); напрямки оптимізації структурно-функційної діяльності суб'єктів у сфері міського транспорту (1.1.47).

10. Правове регулювання послуг, які надаються у сфері перевезень міським транспортом: послуги у сфері перевезень міським транспортом та їх правова характеристика (1.1.48); основні послуги, які надаються у сфері перевезень міським транспортом(1.1.49); додаткові послуги у сфері перевезень міським транспортом (1.1.50); страхування пасажирів під час перевезення міським транспортом (1.1.51); напрямки удосконалення правового забезпечення надання послуг у сфері міського транспорту (1.1.52).

II. Часове проектування навчальної діяльності студента

Навчальною програмою курсу «Правове регулювання транспортної діяльності в Україні» для студентів факультету права передбачено: лекційних занять – 36, семінарських – 36, годин на самостійну роботу – 72.

Розподіл модулів аудиторної та самостійної роботи до змісту курсу:

лз1	сп1.1	сз1	сп1.2	лз2	сп2.1	сз2	сп2.2	лз3	сп3.1	сз3	сп3.2
Тема 1				Тема 2				Тема 3			

лз4	сп4.1	сз4	сп4.2	лз5	сп5.1	сз5	сп5.2	лз6	сп6.1	сз6	сп6.2
Тема 4				Тема 5				Тема 6			

лз7	сп7.1	сз7	сп7.2	лз8	сп8.1	сз8	сп8.2	лз9	сп9.1	сз9	сп9.2
Тема 7				Тема 8				Тема 9			
лз10	сп10.1	сз10	сп10.2								
Тема 10											

Рис. 1. Часове проектування аудиторної та самостійної роботи в межах тем курсу «Правове регулювання транспортної діяльності в Україні»

Тематичне проектування розподілу самостійної та аудиторної роботи у відповідності до етапів засвоєння навчального матеріалу

Початковий рівень засвоєння матеріалу	Розподіл модулів навчальної роботи за етапами засвоєння навчального матеріалу				Кінцевий рівень засвоєння матеріалу
	етап чуттєвого відображення (уявлення)	етап розуміння (поняття)	етап закріплення (знання)	етап застосування знання (уміння)	
1	2	3	4	5	6
Тема 1					
нульовий	лз1	ср1.1	сз1	ср1.2	Знання 1.1.1-1.1.4, уміння 1.2.1-1.2.8 формуватимуться впродовж подальшого навчання формування 2.1.1; набуття 2.2.3, 2.2.5
Тема 2					
нульовий	лз2	ср2.1	сз2	ср2.2	Знання 1.1.5 – 1.1.8; уміння 1.2.1-1.2.8 формуватимуться впродовж подальшого навчання набуття 2.2.3, 2.2.5
Тема 3					
інтуїтивний	лз3	ср3.1	сз3	ср3.2	Знання 1.1.11, 1.1.14 –

					1.1.18, 1.1.20 уміння 1.2.1- 1.2.8 формува- тимуться впродовж по- дальшого на- вчання набут- тя 2.2.3, 2.2.5
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Тема 4					
інтуїти- вний	лз4	ср4. 1	сз4	ср4.2	Знання 1.1.4, 1.1.21 – 1.1.23, 1.1.25 – 1.1.26; уміння 1.2.1- 1.2.8 набуття 2.2.3, 2.2.5
Тема 5					
нульо- вий	лз5	ср5. 1	сз5	ср5.2	Знання 1.1.27, 1.1.29, 1.1.31; уміння 1.2.21; формування 2.1.5; набуття 2.2.3 – 2.2.5
Тема 6					
нульо- вий	лз6	ср6. 1	сз6	ср6.2	Знання 1.1.9, 1.1.12-1.1.13; уміння 1.2.1 – 1.2.8 набуття 2.2.3, 2.2.5
Тема 7					

інтуїтивний	лз7	ср7.1	сз7	ср7.2	Знання 1.1.29, 1.1.32 – 1.1.37, 1.1.41; уміння 1.2.7 формування 2.1.5 набуття 2.2.3, 2.2.5
Тема 8					
нульовий	лз8	ср8.1	сз8	ср8.2	Знання 1.1.38 – 1.1.40, 1.1.25; уміння 1.2.1 – 1.2.8 набуття 2.2.3, 2.2.5
Тема 9					
нульовий	лз9	ср9.1	сз9	ср9.2	Знання 1.1.42 – 1.1.27, 1.1.25; уміння 1.2.1 – 1.2.8 набуття 2.2.3, 2.2.5
Тема 10					
нульовий	лз10	ср10.1	сз10	ср.10.2	Знання 1.1.48 – 1.1.52, 1.1.25; уміння 1.2.1 – 1.2.8 набуття 2.2.3, 2.2.5

Рис. 2. Моделювання розподілу форм аудиторної та самостійної роботи щодо вивчення окремих тем курсу «Правове регулювання транспортної діяльності в Україні»

III. Цілепокладання модулів самостійної роботи

1. Вивчення кожної теми передбачає два модулі самостійної роботи. Модуль ср1.1. до теми 1 **«Основні засади регулювання транспортної діяльності в Україні»** посідає місце після лекційних занять перед семінаром.

Призначення: на підґрунті сформованої у студентів уяви та початкових понять з матеріалу теми досягти якісного рівня засвоєння понять та початкового рівня засвоєння знань з метою підготовленості студентів до семінарського заняття №1.

Другий модуль самостійної роботи ср1.2. до теми 1 **«Основні засади регулювання транспортної діяльності в Україні»** посідає місце після лекційних занять та семінару. Він має бути присвячений поглибленню і систематизуванню знань, отриманих на лекції і семінарі шляхом самостійної роботи з конспектом лекцій, літературою. На момент виконання завдання самостійної роботи студент вже має достатні знання для здійснення певної практичної діяльності, а саме, для написання реферату та за бажанням індивідуального навчально-дослідного завдання.

2. Модуль самостійної роботи ср2.1 до теми №2 **«Законодавче забезпечення регулювання транспортної діяльності»** має дидактичним завданням забезпечення підготовленості студентів до семінару №2 після проведеної лекції.

Призначення: на підґрунті сформованої у студентів уяви та початкових понять досягти якісного рівня засвоєння понять та початкового рівня засвоєння знань з означеної теми.

Другий модуль самостійної роботи ср2.2 теми має завдання забезпечення підготовленості студентів до роботи з нормативно-правовою базою регулювання транспортної діяльності .

Призначення: прищепити студентам навички та інтерес до роботи зі спеціальними джерелами та літературою (законами та іншими

нормативними актами, монографіями, статтями в періодичній пресі, статистичними збірниками).

3. Вивчення теми №3 **«Державна політика у сфері надання транспортних послуг»** передбачає наступні два модулі самостійної роботи.

Мета першого з них, ср3.1, полягає у підготовці студентів до семінару №3.

Призначення модулю самостійної роботи ср3.1 – на підґрунті сформованих на лекції уяви та початкових понять досягти якісного рівня засвоєння понять та початкового рівня засвоєння знань.

Другий модуль ср3.2 займає місце після семінару №3 протягом якого студенти мають здійснювати підготовку до написання реферату та за бажанням до індивідуального навчально-дослідного завдання.

Призначення модулю самостійної роботи ср3.2 – закріпити знання з теми, сформувані певні уміння.

4. Тема №4 **«Класифікація суб'єктів транспортного права»** містить два модулі самостійної роботи.

Призначення модулю ср4.1 – на підґрунті сформованих на лекції уяви та початкових понять досягти якісного рівня засвоєння понять та початкового рівня засвоєння знань.

Самостійна робота після семінару полягає в закріпленні отриманих знань та застосуванні їх при виконанні реферату.

Призначення модулю ср4.2 – здійснювати написання реферату та/або завершити індивідуальне навчально-дослідне завдання.

5. Призначення модулю самостійної роботи ср5.1 з теми **«Договірні відносини в галузі транспортної діяльності»**, який посідає місце після лекції та семінарського заняття, полягає у формуванні якісного рівня засвоєння понять та початкового рівня засвоєння знань напередодні семінарського заняття.

Призначення модулю ср5.2 – оволодіти навичками складання транспортних договорів, вивчити основні договори, що існують у транспортному праві. Написання реферату та за бажанням індивідуального навчально-дослідного завдання.

6. Самостійна робота ср6.1 з теми №6 **«Юридичні аспекти доставки вантажів окремими видами транспорту»** міститься після ле-

кції, перед семінарським заняттям та полягає у підготовці до семінару №6.

Призначення модулю ср6.1 – на підґрунті сформованих на лекції уяви та початкових понять досягти якісного рівня засвоєння понять та початкового рівня засвоєння знань.

Самостійна робота після семінару полягає в закріпленні отриманих знань та застосуванні їх при виконанні реферату.

Призначення модулю ср6.2. – закріпити знання з теми, сформулювати певні уміння, здійснювати роботу над написанням реферату.

7. Тема №7 «**Основні види відповідальності в сфері транспортних відносин**» містить два модулі самостійної роботи, один з яких ср7.1, розташований після лекції, перед семінаром.

Призначення модулю: на підґрунті сформованих уяви та початкових понять досягти якісного засвоєння понять і початкового рівня засвоєння знань.

Другий модуль 7.1 полягає в закріпленні отриманих знань та самостійному вивченні документів. Написання реферату та за бажанням індивідуального навчально-дослідного завдання.

Призначення модулю ср7.2. – закріпити знання з теми, сформулювати певні уміння з оформлення претензій, позовних заяв, заяв та інші документів, які передбачені транспортним правом.

8. Тема №8 «**Міжнародні стандарти в сфері перевезень транспортом**» містить два модулі самостійної роботи.

Призначення модулю ср8.1 – на підґрунті сформованих на лекції уяви та початкових понять досягти якісного рівня засвоєння понять та початкового рівня засвоєння знань напередодні семінарського заняття.

Призначення модулю ср8.2 – закріпити отриманні знання на семінарі та завершити написання реферату та/або завершити індивідуальне навчально-дослідне завдання.

9. Тема №9 «**Адміністративно-правовий статус організацій у сфері міського транспорту**» містить два модулі самостійної роботи.

Призначення модулю ср9.1 – на підґрунті сформованих на лекції уяви та початкових понять досягти якісного рівня засвоєння понять та початкового рівня засвоєння знань напередодні семінарського заняття.

Призначення модулю ср9.2 – закріпити отриманні знання на семінарі та завершити написання реферату та/або завершити індивідуальне навчально-дослідне завдання.

10. Тема №10 «Правове регулювання послуг, які надаються у сфері перевезень міським транспортом» містить два модулі самостійної роботи.

Призначення модулю ср10.1 – на підґрунті сформованих на лекції уяви та початкових понять досягти якісного рівня засвоєння понять та початкового рівня засвоєння знань напередодні семінарського заняття.

Призначення модулю ср10.2 – закріпити отриманні знання на семінарі та завершити написання реферату та/або завершити індивідуальне навчально-дослідне завдання.

IV. Добір навчальних завдань

Визначені цілі кожного з модулів самостійної роботи дозволяють сформулювати конкретні завдання:

1. Мета модуля самостійної роботи ср1.1 передбачає роботу з теоретичним матеріалом, який вже розглядався на лекції, тож завдання мають бути такими:

а) опрацювати конспект лекції;

б) в зошиті для підготовки до семінарських і практичних занять відповісти на контрольні запитання:

1. Підготуйте схему «Транспортне право в системі права України».
2. Охарактеризуйте кожен вид джерел транспортного права.
3. Етапи розвитку транспортного права в нашій країні.
4. Перспективи розвитку транспортної системи та інфраструктури в Україні.

Мета модуля самостійної роботи ср1.2 передбачає роботу з написання реферату, тож теми рефератів такі:

1. Система джерел транспортного права України.
2. Співвідношення та взаємозв'язок транспортного і господарського (цивільного, адміністративного, ...) ¹ права.
3. Розвиток транспортного права у Союзі РСР.

¹ Будь-яка галузь права за вибором.

4. Проблеми транспортного права в сучасній Україні.
5. Транспортне право як комплексна галузь права.
6. Правове регулювання діяльності транспорту за кордоном².

2. Характер завдань модуля самостійної роботи ср2.1 аналогічний до ср1.1:

а) опрацювати конспект лекції;

б) в зошиті для підготовки до семінарських і практичних занять відповісти на контрольні запитання:

1. Підготуйте схему «Структура транспортної системи України».
2. Систематизуйте нормативно-правові акти, що регламентують функціонування транспортної системи України.
3. Складіть схему «Структура автомобільного/залізничного/водного /авіаційного/трубопровідного транспорту в Україні».

Мета модуля самостійної роботи ср2.2 передбачає роботу з написання реферату, тож теми рефератів такі:

1. Поняття і склад транспортної системи України.
2. Автомобільний (залізничний, повітряний, ...) ³ транспорт та його складові.
3. Статут залізниць як джерело правового регулювання діяльності залізничного транспорту.
4. Кодекс торговельного мореплавства як джерело правового регулювання діяльності морського транспорту.
5. Повітряний кодекс як джерело правового регулювання діяльності авіаційного транспорту.
6. Трубопровідний транспорт як особливий об'єкт правового регулювання.

3. Характер завдань модуля самостійної роботи ср3.1 аналогічний до ср1,1:

а) опрацювати конспект лекції;

б) в зошиті для підготовки до семінарських і практичних занять відповісти на контрольні запитання:

1. Складіть схему «Напрямки та форми участі держави у транспортних правовідносинах».

² У будь-якій країні за вибором.

³ Будь-який вид транспорту за вибором.

2. Які реквізити повинна містити ліцензія на право здійснення вантажних перевезень?
3. Які реквізити повинна містити ліцензія на право здійснення пасажирських перевезень?
4. Які вимоги ставляться до перевізників, що бажають здійснювати вантажні перевезення залізничним транспортом?

Мета модуля самостійної роботи ср3.2 передбачає роботу з написання реферату, тож теми рефератів такі:

1. Правове забезпечення ліцензування діяльності транспорту.
2. Прогнозування і планування розвитку транспортної системи України.
3. Державне регулювання цін і тарифів на послуги транспорту в Україні.
4. Стандартизація і сертифікація як засоби державного регулювання діяльності транспорту.
5. Державне замовлення як інструмент державного регулювання діяльності транспорту.
6. Правове регулювання інвестиційної діяльності на транспорті.

4. Характер завдань модуля самостійної роботи ср4.1 аналогічний до попередніх:

а) опрацювати конспект лекції;

б) в зошиті для підготовки до семінарських і практичних занять відповісти на контрольні запитання:

1. Складіть схему «Структура Міністерства інфраструктури України».
2. Окресліть повноваження Міністерства інфраструктури України.
3. Визначте правовий статус НАК «Нафтогаз України».
4. Визначте членство України в міжнародних транспортних організаціях.

Мета модуля самостійної роботи ср4.2 передбачає роботу з написання реферату, тож теми рефератів такі:

1. Суб'єкти транспортного права: поняття, види та ознаки класифікації.
2. Система державних органів управління транспортом в Україні.
3. Центральні органи управління транспортом та їх компетенція.
4. Правовий статус Міністерства інфраструктури України.

5. Транспортні підприємства як суб'єкти транспортного права.
6. Правовий статус споживачів транспортних послуг.
7. Правовий статус Державної адміністрації залізничного транспорту України.
8. Правовий статус Державної авіаційної служби України.
9. Компетенція місцевих органів державної влади в галузі регулювання діяльності транспорту.
10. Правовий статус Державної інспекції України з безпеки на наземному транспорті.

5. Характер завдань модуля самостійної роботи ср5.1 аналогічний до попередніх:

а) опрацювати конспект лекції;

б) в зошиті для підготовки до семінарських і практичних занять відповісти на контрольні запитання:

1. Складіть договір перевезення вантажу автомобільним транспортом.
2. Визначте зміст вузлової угоди.
3. Складіть договір транспортного експедирування.

Мета модуля самостійної роботи ср5.2 передбачає оволодіння навичками складання транспортних договорів, вивчення основних договорів, що існують у транспортному праві. Також передбачено роботу з написання реферату, тож теми рефератів такі:

1. Поняття і правова характеристика договору перевезення вантажу.
2. Поняття і правова характеристика договору транспортного експедирування.
3. Поняття і правова характеристика договору перевезення пасажирів і багажу.
4. Поняття і правова характеристика договору буксирування.
5. Права та обов'язки сторін договору перевезення вантажу.
6. Поняття, види та ознаки товарно-транспортних документів.
7. Поняття і зміст вузлових угод.
8. Особливості укладання і виконання договорів перевезення вантажу на різних видах транспорту.
9. Договір чартеру в системі транспортних договорів.
10. Відповідальність сторін договору перевезення вантажу.

6. Характер завдань модуля самостійної роботи ср6.1 аналогічний до попередніх:

а) опрацювати конспект лекції;

б) в зошиті для підготовки до семінарських і практичних занять відповісти на контрольні запитання:

1. Складіть схему «Види транспортних перевізних документів».
2. Складіть таблицю «Відмінності між різними видами перевізних документів».
3. Визначте особливості доставки вантажів трубопровідним транспортом.

Мета модуля самостійної роботи ср6.2 передбачає роботу з написання реферату, тож теми рефератів такі:

1. Документальне оформлення перевезення вантажів автомобільним транспортом.
2. Проблеми правового регулювання доставки вантажів залізничним транспортом.
3. Проблеми правового регулювання доставки вантажів внутрішнім водним транспортом.
4. Особливості доставки вантажів трубопровідним транспортом.
5. Планування перевезення вантажів на різних видах транспорту.
6. Допоміжні договори на різних видах транспорту.

7. Характер завдань модуля самостійної роботи ср7.1 аналогічний до попередніх:

а) опрацювати конспект лекції;

б) в зошиті для підготовки до семінарських і практичних занять відповісти на контрольні запитання:

1. Складіть схему «Обмеження відповідальності перевізника за втрату чи пошкодження вантажу» на різних видах транспорту.
2. Складіть схему «Види адміністративно-правових санкцій за порушення на транспорті».
3. Складіть схему «Види кримінально-правових санкцій за злочини на транспорті».

Мета модуля самостійної роботи ср7.2 передбачає сформувати певні уміння з оформлення претензій, позовних заяв, заяв та інші документів, які передбачені транспортним правом. Також передбачено роботу з написання реферату, тож теми рефератів такі:

- 1) Відповідальність перевізника у договорі перевезення вантажу.
- 2) Відповідальність перевізника у договорі перевезення пасажирів і багажу.
- 3) Звільнення перевізника від відповідальності в договорі перевезення вантажу.
- 4) Відповідальність пасажирів перед перевізником.
- 5) Поняття і види санкцій, що застосовуються до правопорушників у транспортному праві.
- 6) Відповідальність сторін договору транспортного експедирування.
- 7) Відповідальність вантажовідправника та вантажоодержувача в договорі перевезення вантажу.
- 8) Правова характеристика транспортних злочинів.

8. Характер завдань модуля самостійної роботи ср8.1 аналогічний до попередніх:

- а) опрацювати конспект лекції;
- б) в зошиті для підготовки до семінарських і практичних занять відповісти на контрольні запитання:

1. Складіть схему «Міжнародні транспортні конвенції та угоди».
2. Складіть таблицю «Межі відповідальності перевізника у випадку тілесного пошкодження чи загибелі пасажирів на різних видах транспорту».

Мета модуля самостійної роботи ср8.2 передбачає роботу з написання реферату, тож теми рефератів такі:

1. Поняття і види товарно-транспортних документів, що застосовуються при міжнародних перевезеннях.
2. Проблеми правового регулювання міжнародного залізничного сполучення.
3. Правове регулювання міжнародних пасажирських перевезень.
4. Поняття і класифікація міжнародних перевезень.
5. Колізійні принципи правового регулювання міжнародних перевезень.
6. Правове регулювання міжнародних змішаних перевезень вантажів.
7. Правове регулювання міжнародних перевезень вантажів у контейнерах.
8. Міжнародні транспортні коридори в Україні: поняття, правове регулювання і перспективи розвитку.

9. Правове регулювання перевезень вантажів за кордоном⁴.

10. Відповідальність сторін договору міжнародного перевезення вантажу.

Таким чином, в навчальній дисципліні «Правове регулювання транспортної діяльності в Україні» сформовано 16 модулів самостійної роботи студентів.

9. Характер завдань модуля самостійної роботи ср9.1 аналогічний до попередніх:

а) опрацювати конспект лекції;

б) в зошиті для підготовки до семінарських і практичних занять відповісти на контрольні запитання:

види суб'єктів у сфері міського транспорту та їх класифікація; компетенція суб'єктів у сфері міського транспорту; органи управління суб'єктів у галузі міського транспорту; адміністративні процедури з легітимації суб'єктів міського транспорту; адміністративні процедури з державної реєстрації речових прав на нерухоме майно міського транспорту; напрямки оптимізації структурно-функційної діяльності суб'єктів у сфері міського транспорту.

Мета модуля самостійної роботи ср9.2 передбачає оволодіння навичками складання транспортних договорів, вивчення основних договорів, що існують у транспортному праві.

10. Характер завдань модуля самостійної роботи ср10.1 аналогічний до попередніх:

а) опрацювати конспект лекції;

б) в зошиті для підготовки до семінарських і практичних занять відповісти на контрольні запитання:

послуги у сфері перевезень міським транспортом та їх правова характеристика; основні послуги, які надаються у сфері перевезень міським транспортом.

Мета модуля самостійної роботи ср10.2 передбачає оволодіння навичками складання транспортних договорів, вивчення основних договорів, що існують у транспортному праві. Також передбачено роботу з написання реферату, тож теми рефератів такі:

Додаткові послуги у сфері перевезень міським транспортом;

⁴ У будь-якій країні на вибір.

Страхування пасажирів під час перевезення міським транспортом;

Напрямки удосконалення правового забезпечення надання послуг у сфері міського транспорту.

V. Розробка засобів зворотного зв'язку, спостереження за перебігом виконання самостійної роботи та перевірки її результатів

Засобами спостереження за виконанням завдань модулів самостійної роботи ср1.1., ср1.2; ср2.1., ср2.2; ср3.1., ср3.2; ср4.1., ср4.2; ср5.1., ср5.2; ср6.1., ср6.2; ср7.1., ср7.2; ср8.1.; ср8.2; ср9.1; ср9.2; ср10.1; ср10.2, а одночасно і перевіркою їх результатів є, по-перше, перегляд зошитів, в яких мають бути наведені відповіді на контрольні запитання, а, по-друге, доповіді на семінарських заняттях. У даному випадку стан виконання самостійної роботи визначає перебіг семінарського заняття, метою якого є формування знань з теми.

Відсутність необхідної підготовки до семінарського заняття, на якому здійснюватиметься безпосередньо сам виступ, позначиться на його якості та відповідній оцінці за заняття.

Підготовка рефератів є першим етапом науково-дослідної роботи студентів, частиною їх самостійної роботи з додатковою літературою з курсу транспортного права.

Самостійна робота при вивченні дисципліни «Правове регулювання транспортної діяльності в Україні» покликана закріпити, поглибити та узагальнити отримані студентом знання з цієї та суміжних дисциплін, а також навчити студента використовувати ці знання при комплексному вирішенні конкретної спеціальної задачі.

Протягом його виконання студент може консультуватися у викладача. В разі сумнівів у правильності виконання студент надає на перевірку викладачеві проміжні результати, які не оцінюються.

Написання студентом реферату закінчується особистим поданням на перевірку. Протягом заздалегідь визначеного терміну написання, що розпочинається після відповідного заняття, на якому готувалися план, вступ та висновки реферату, студент може звертатися до викладача з питаннями щодо добору літератури та оформлення своєї роботи.

VI. Створення методичного забезпечення самостійної роботи

Визначення цілей роботи студента є першим кроком в підготовці методичних рекомендацій з виконання самостійної роботи. Схожість змісту завдань в модулях ср1.1; ср2.1; ср3.1; ср4.1; ср5.1; ср6.1; ср7.1; ср8.1; ср.9.1; ср.10.1 обумовлює схожість цілей:

а) повторити матеріал лекції та удосконалити текст її конспекту, провівши необхідні виправлення та доповнення, використовуючи навчальний посібник;

б) засвоїти значення понять та сутність правил (конкретизація в кожній темі своя), усно та письмово відповівши на контрольні питання;

в) перевірити підготовленість до семінарського заняття, відповівши на тести на сторінці дистанційного навчання сайту інституту.

Цілями студента при виконанні підготовки до виступу є:

а) засвоїти послідовність та особливості кожного етапу підготовки виступу;

б) навчитися обирати тему виступу з урахуванням специфіки аудиторії;

в) навчитися готувати виступ відповідно певній структурній побудові: вступ, основна частина, висновки;

г) навчитися готувати вступ, орієнтований на активізацію сприйняття аудиторії, зокрема, зазначаючи актуальність теми;

г) навчитися будувати основний текст виступу, використовуючи один з прийомів логіко-композиційної побудови тексту;

д) навчитися робити висновки;

е) опанувати науковий стиль;

є) набути досвіду репетиції виступу та контролю себе в часі;

ж) навчитися готувати тези виступу у зручній для себе формі.

При роботі з інформацією з мережі Інтернет, пошуковими правовими базами, законодавчими актами, літературою цілями студента є:

а) набути умінь самостійного пошуку інформації;

б) набути досвіду роботи з літературою.

Модуль самостійної роботи ср1.2; ср2.2; ср3.2; ср4.2; ср5.2; ср6.2; ср7.2; ср8.2; ср.9.2; ср.10.2 (написання реферату) вимагає таких цілей роботи студента:

- а) навчитися добирати літературу до теми;
- б) навчитися опрацьовувати літературу, зокрема, добирати виписки і тези до теми реферату;
- в) навчитися поєднувати думки у єдину структурну побудову;
- г) навчитися формулювати своїми словами вступ і висновки реферату;
- г) навчитися оформлювати реферат;
- д) навчитися оформлювати список літератури.

Підсумок самостійної роботи ср4.2; ср8.2 (виконання індивідуального навчально-дослідного завдання) вимагає таких цілей та завдань роботи студента:

- а) самостійно обрати тему індивідуального дослідного завдання, погодити її та зміст роботи з викладачем;
- б) на основі нормативної і теоретичної бази виконати завдання самостійної роботи з урахуванням відповідних вимог і календарного плану;
- в) захистити індивідуальне навчально-дослідне завдання.

В методичних матеріалах після визначених цілей до кожного модуля самостійної роботи йтимуть завдання, наведені вище, та перелік літератури, на яку зроблені посилання. Також студентам пропонується теоретичний матеріал у навчальному посібникові, який є базовим та розміщений в загальній бібліотеці, в електронній бібліотеці та на сторінці дистанційного навчання сайту інституту, де його окремі розділи розміщені у відповідних темах (на сайті, крім того, надається матеріал у стислому (довідниковому) вигляді, який являє собою конспект лекцій.

Загальне оформлення методичних рекомендацій здійснюється у двох видах: паперовому, який можна взяти в бібліотеці, та електронному – на сторінці дистанційного навчання сайту інституту або в електронній бібліотеці.

Проведені заходи з проектування самостійної роботи студентів в межах навчальної дисципліни «Правове регулювання транспортної діяльності в Україні» для студентів факультету права визначили цілі дисципліни, її загальний зміст, місце модулів самостійної роботи в процесі навчання, їх цілі, безпосередні завдання для виконання, засоби спостереження та контролю, складові методичного забезпечення.

Проведена робота головним чином є орієнтованою на виконання нормативних цілей навчальної дисципліни, тобто визначених програмою навчальної дисципліни вимог щодо знань і умінь студентів. Проте нами визначені й досягалися також виховні та розвивальні цілі навчального курсу. При цьому їх досягнення можливе зусиллями самостійної роботи лише частково, оскільки великого значення має й робота аудиторна. Тобто виховна та розвивальна діяльність викладача вимагає окремого комплексного розгляду.

ТЕМА 1. ОСНОВНІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

1. Поняття і предмет вивчення курсу «Правове регулювання транспортної діяльності в Україні».

2. Правовідносини в сфері транспорту. Функції транспортного права. Системний підхід до регулювання транспортної діяльності.

3. Методи і принципи регулювання транспортної діяльності в Україні. Регулювання транспортної діяльності в Україні у системі наук, його зв'язок з юридичними та іншими науками.

4. Джерела транспортного права.

5. Історія розвитку транспорту. Правове регулювання транспортних відносин у дореволюційній Росії. Правове регулювання діяльності транспорту в СРСР. Розвиток та сучасний стан правового забезпечення транспортної діяльності.

Стислий конспект

Тема є оглядовою та охоплює інформацію про транспортне право як науку, галузь права і навчальну дисципліну, його зв'язок з іншими науками. При цьому автори виходять з того, що транспортне право є комплексною галуззю, тому залежно від переважаючих правовідносин його можна розглядати як частину цивільного, господарського чи адміністративного права. Саме це обумовлює й склад правовідносин, що є предметом транспортного права:

- 1) правовідносини, пов'язані з володінням, користуванням та розпорядженням транспортними засобами громадянами України та іншими особами для задоволення власних потреб, а також відносини, що виникають між перевізниками і пасажирами з приводу перевезення останніх – комплекс цивільних правовідносин;
- 2) правовідносини, що виникають між вантажовідправниками (вантажоодержувачами) та особами, що здійснюють підприємницьку діяльність з перевезення вантажів – комплекс господарських правовідносин;
- 3) правовідносини, пов'язані із забезпеченням безпеки руху транспортних засобів, їх оподаткуванням та іншими аспектами державного регулювання діяльності транспорту – комплекс адміністративних правовідносин.

Важливо уяснити мету вивчення транспортного права – розгляд конституційного, цивільного, господарського, адміністративного та іншого законодавства (в тому числі зарубіжного), дослідження закономірностей правового регулювання діяльності транспортної системи, пропозиція напрямів та розробка механізмів його вдосконалення для задоволення потреб держави, суб'єктів господарювання та фізичних осіб, дотримання екологічних, технічних та інших нормативів діяльності окремих видів транспорту, а також комплексне правове забезпечення діяльності транспортної системи України.

Особлива увага приділяється розгляду джерел транспортного права. Транспортне право найбільш тісно пов'язано з адміністративним, цивільним, господарським правом та його підгалузями – торговельним, банківським, інвестиційним, страховим та ін. Його джерелами виступають такі самі групи джерел, що й в інших галузях права – нормативно-правові акти, правові звичаї, юридичні прецеденти, нормативні договори та юридичні доктрини.

Основним видом джерел є нормативно-правові акти. Їх система у сфері транспортного права є складною:

1. Конституція України.
2. Закони України:
 - кодифіковані;
 - загальні;
 - спеціальні.
3. Законодавчі акти:
 - постанови Верховної Ради України;
 - декрети Кабінету Міністрів України.
4. Підзаконні акти:
 - укази і розпорядження Президента України;
 - постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України;
 - акти Міністерства транспорту України;
 - акти інших органів влади України.
5. Локальні акти.
6. Міжнародні нормативні акти:
 - багатосторонні;
 - двосторонні.

Додатково розглядається історія розвитку транспорту із стародавніх часів до сьогодні, передумови виникнення і розвитку транспортного права, правове регулювання транспортних відносин у дореволюційній Росії та колишньому Союзі РСР, а також проаналізований сучасний стан правового забезпечення транспортної діяльності в Україні.

Схеми, таблиці та інший графічний матеріал

Рис. 1.1. Транспортна діяльність: поняття, предмет і методи

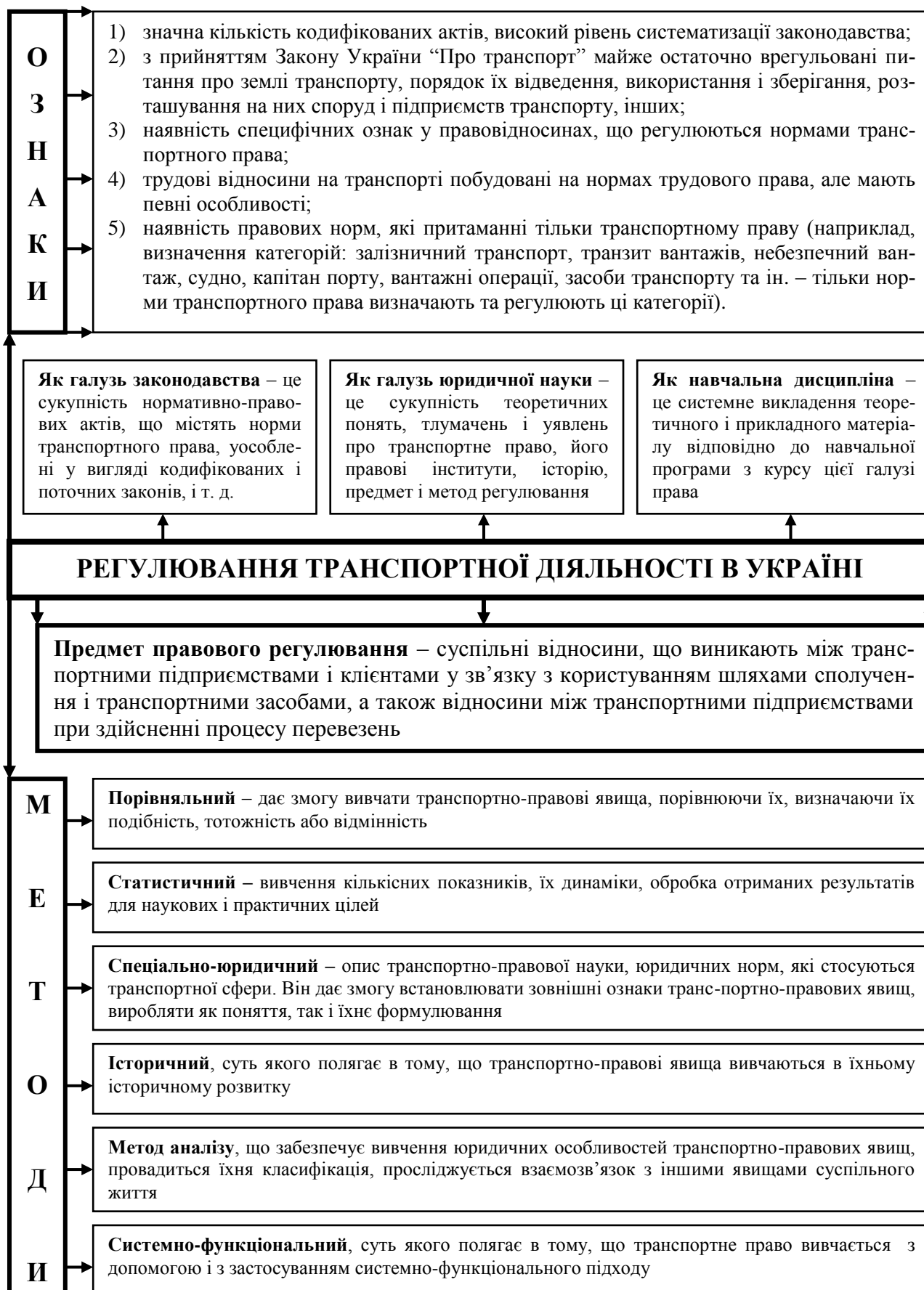

Рис. 1.2. Транспортне право в системі права України

Практичні завдання

Завдання 1. Визначте транспортне право як науку, галузь права та навчальну дисципліну.

Завдання 2. Наведіть у таблиці зв'язок транспортного права з іншими галузями права:

	Галузь права	Зв'язок з транспортним правом
1)	Цивільне право	
2)	Господарське право	
3)	Адміністративне право	
4)	Кримінальне право	
5)	Конституційне право	
...		
n)		

Завдання 3. Назвіть та охарактеризуйте функції транспортного права.

Завдання 4. Класифікуйте суб'єктів транспортного права.

Завдання 5. Визначте принципи регулювання правовідносин у транспортному праві.

Завдання 6. Охарактеризуйте сучасний стан і тенденції розвитку законодавства, що регламентує транспортну діяльність в Україні.

Рекомендовані теми рефератів

1. Система джерел транспортного права України.
2. Співвідношення та взаємозв'язок транспортного і господарського (цивільного, адміністративного, ...) ⁵ права.
3. Розвиток транспортного права у Союзі РСР.
4. Проблеми транспортного права в сучасній Україні.
5. Транспортне право як комплексна галузь права.
6. Правове регулювання діяльності транспорту за кордоном ⁶.

⁵ Будь-яка галузь права за вибором.

⁶ У будь-якій країні за вибором.

Перелік рекомендованої літератури і нормативно-правових актів

1. Булгакова І.В., Клепікова О.В. Транспортне право України: Академічний курс: Підруч. для студ. юр. спец. вищ. навч. закл. – К.: Концерн «Видавничий Дім “Ін Юре”», 2005. – 536 с.
2. Деревянко Б.В. Транспортное право: библиографический справочник / [сост. Деревянко Б.В., Луканин А.В., Родина В.В., Смирнов А.М., Шелухин Н.Л.; под ред. доктора юрид. Наук, доц. Шелухина Н.Л.] – Донецк: Изд-во «Ноулидж» (донецкое отделение), 2010. – 588 с.
3. Егиазаров В.А. Транспортное право. – М.: Юридический Дом «Юстицинформ», 2004. – 543 с.
4. Єдін О., Цветов Ю., Соколов Л. Транспортна політика в Україні // Економіка України. – 2000. – №1. – С. 24-34.
5. Луканін О.В. Транспортне право України: судова практика: Навчальний посібник / автори-укладачі О.В. Луканін, В.В. Родина, А.М. Смирнов, М.Л. Шелухін; за ред. доктора юрид. наук, доц. М.Л. Шелухіна. – Донецьк: Вид-во «Ноулидж» (донецьке відділення), 2011. – 353 с.
6. Овечкін В. Конституція України та розвиток транспортного законодавства. Деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з перевезень вантажів залізницею // Вісник Вищого арбітражного суду України. – 2000. – №2. – С.35.
7. Пащенко Ю. Транспортная политика Украины // Економіка України. – 2001. – №12. – С. 38-43.
8. Смирнов А.М., Клещенков О.В. Транспортне право: курс лекцій. – Донецьк: ДЮІ, 2006. – 300 с.
9. Транспортне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М.Л. Шелухін, О.І. Антонюк, В.О. Вишнівецька та ін., за ред. М.Л. Шелухіна. – К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2008. – 896 с.
10. Конституція України: Закон України. Прийнятий на 5-й сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. №254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.

ТЕМА 2. ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Транспортна система України.
2. Засоби забезпечення якості перевезень. Ліцензування. Стандартизація. Сертифікація.
3. Юридичне регулювання діяльності автомобільного, залізничного, водного, авіаційного й трубопровідного транспорту.

Стислий конспект

Тема присвячена розгляду загальних засад державного регулювання діяльності транспортної системи України, зокрема – її нормативно-правовому регулюванню. Закон України «Про транспорт» від 10.11.94 № 232/94-ВР встановлює мету і завдання державного управління в галузі транспорту, визначає статус підприємств транспорту та закріплює структуру транспортної системи України.

Особливу увагу в регулюванні діяльності різних видів транспорту законодавство приділяє забезпеченню якості надання послуг – перевезення вантажів і пасажирів. Основними засобами забезпечення якості перевезень є ліцензування, стандартизація і сертифікація.

Види господарської діяльності транспорту, що підлягають ліцензуванню, встановлено ст. 9 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» від 1.06.2000 № 1775-III, а перелік органів ліцензування затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 1698 від 14 листопада 2000 р.

Стандартизація на транспорті здійснюється згідно із Законом України «Про стандартизацію» від 17.05.2001 № 2408-III, а сертифікація транспортних послуг – згідно з Декретом Кабінету Міністрів України «Про стандартизацію і сертифікацію» від 10.05.93 № 46-93.

Друга частина теми визначає особливості правового регулювання діяльності окремих видів транспорту. У сфері автомобільного транспорту центральним є Закон України «Про автомобільний транспорт» від 5.04.2001 р. № 2344-III, який визначає склад, види та основи державного регулювання автотранспорту.

У сфері залізничного транспорту центральним є Закон «Про залізничний транспорт» від 4.07.96 № 273/96-ВР, який встановлює основні правові, економічні та організаційні засади його діяльності, його

го роль в економіці та соціальній сфері України, регламентує його відносини з органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, іншими видами транспорту, пасажирями, відправниками та одержувачами вантажів, багажу, вантажобагажу і пошти з урахуванням специфіки функціонування цього виду транспорту як єдиного виробничо-технологічного комплексу.

В регулюванні діяльності залізничного транспорту України центральне місце посідає Статут залізниць, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 457 від 6.04.98 р. Він визначає обов'язки, права і відповідальність залізниць, а також підприємств, установ, організацій і громадян, які користуються залізничним транспортом. Статутом регламентуються порядок укладання договорів, організація та основні умови перевезення вантажів, пасажирів, багажу, вантажобагажу і пошти, основні положення щодо експлуатації залізничних під'їзних колій, а також взаємовідносини залізниць з іншими видами транспорту.

Крім вказаних документів джерелами регулювання діяльності залізниць є підзаконні нормативно-правові акти та міжнародні угоди, зокрема, Конвенція КОТІФ та Угода про міжнародне залізничне вантажне сполучення (УМВС/СМГС).

Серед усіх нормативно-правових актів, що регламентують діяльність водного транспорту, найбільш комплексним є Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.95 р. №176/95, який регулює відносини у торговельному мореплавстві. Щодо внутрішнього водного (річкового) транспорту, його правове регулювання представлено Статутом внутрішнього водного транспорту Союзу РСР від 15.10.55 р. та низкою підзаконних нормативно-правових актів.

У сфері авіаційного транспорту центральним нормативно-правовим актом є Повітряний кодекс України від 19.05.2011 № 3393-VI. Він встановлює правові основи діяльності в галузі авіації з метою гарантування її безпеки, забезпечення інтересів держави, національної безпеки та потреб суспільства і економіки в повітряних перевезеннях та авіаційних роботах.

Трубопровідний транспорт відрізняється від інших видів транспорту значною технологічною відмінністю та наявністю певних особливостей. Правові, економічні та організаційні засади його діяльності

визначає Закон України «Про трубопровідний транспорт» від 15.05.96 № 192/96-ВР. Частиною законодавства про трубопровідний транспорт є також Закон України «Про нафту і газ», який регулює відносини між підприємствами магістрального трубопровідного транспорту, перевалочними комплексами і відправниками нафти, газу та продуктів їхньої переробки, а також низка підзаконних нормативно-правових актів.

Схеми, таблиці та інший графічний матеріал

Рис. 2.1. Транспортна система України

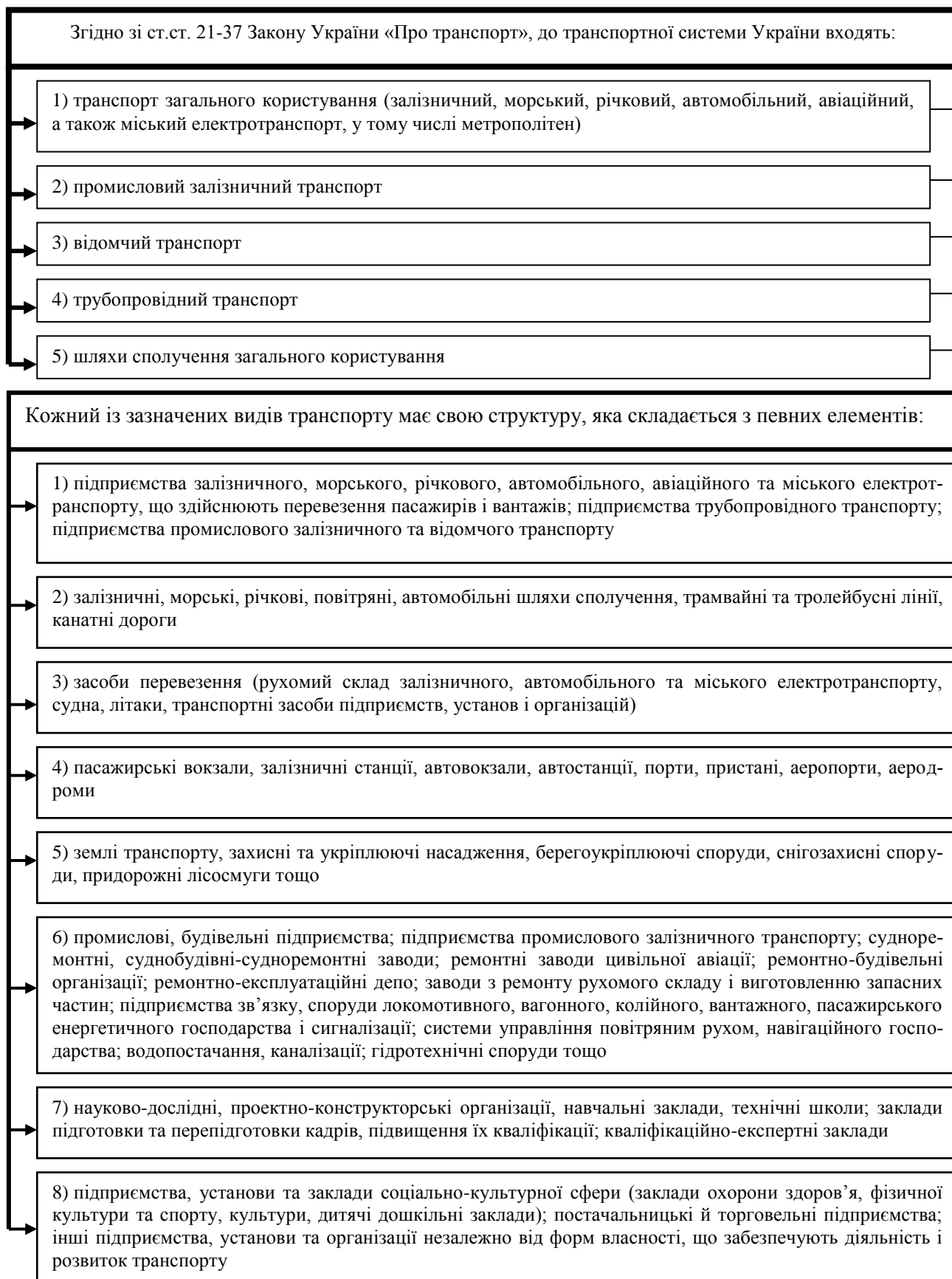

Рис. 2.2. Правове регулювання діяльності окремих видів транспорту

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ

1. Конституція України.
2. Господарський та Цивільний кодекси України від 16.01.2003.
3. Закон України «Про транспорт» від 10.11.94.
4. Закон України «Про автомобільний транспорт» від 5.04.2001.
5. Закон України «Про дорожній рух» від 30.04.93.
6. Статут автомобільного транспорт УРСР, затверджений Постановою Ради Міністрів УРСР від 27.04.1969 №401.
7. Державні стандарти України.
8. Правила перевезення вантажів автомобільним транспортом, затверджені наказом Міністерства транспорту України 14.10.97.
9. Міжнародні угоди та інші нормативні акти

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ

1. Конституція України.
2. Господарський та Цивільний кодекси України від 16.01.2003.
3. Закон України «Про транспорт» від 10.11.94.
4. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.95.
5. Водний кодекс України.
6. Статут внутрішнього водного транспорту СРСР від 15.10.55.
7. Міжнародні угоди та інші нормативні акти

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

1. Конституція України.
2. Господарський та Цивільний кодекси України від 16.01.2003.
3. Закон України «Про транспорт» від 10.11.94.
4. Закон України «Про залізничний транспорт» від 4.07.96.
5. Статут Залізниць України, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 6.04.98 №457.
6. Наказ Мінтрансу «Про затвердження Інструкції про порядок розслідування та облік нещасних випадків невиробничого характеру на залізничному транспорті України» від 8.04.98 №117.
7. Наказ Мінтрансу «Про затвердження окремих розділів Правил перевезення вантажів» №644 від 21.11.2000.
8. Наказ Мінтрансу «Про затвердження Правил перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України» від 28.07.98 №297.
9. Міжнародні угоди та інші нормативні акти

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПОВІТРЯНОГО ТРАНСПОРТУ

1. Конституція України.
2. Господарський та Цивільний кодекси України від 16.01.2003.
3. Закон України «Про транспорт» від 10.11.94.
4. Закон України «Про державний кордон України».
5. Повітряний кодекс України від 19.05.2011.
6. Постанови Кабінету Міністрів України з питань авіації.
7. Звід авіаційних правил України.
8. Міжнародні угоди та інші нормативні акти.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТРУБОПРОВІДНОГО ТРАНСПОРТУ складається з Конституції України, Господарського та Цивільного кодексів України, Законів України «Про транспорт», «Про трубопровідний транспорт» від 15.05.96, актів Кабінету Міністрів України, а також міжнародних угод

Практичні завдання

Завдання 1. Систематизуйте нормативно-правові акти, що регламентують діяльність транспорту в Україні.

Завдання 2. Назвіть та охарактеризуйте складові транспортної системи України.

Завдання 3. Наведіть приклади взаємодії різних видів транспорту.

Завдання 4. Заповніть таблицю:

	Ліцензування	Стандартизація	Сертифікація
Мета			
Зміст			
Правові засади			
Державні органи			
Обов'язковість			

Завдання 5. Охарактеризуйте основні нормативно-правові акти, що регулюють діяльність автомобільного транспорту в Україні.

Завдання 6. Охарактеризуйте основні нормативно-правові акти, що регулюють діяльність залізничного транспорту в Україні.

Завдання 7. Охарактеризуйте основні нормативно-правові акти, що регулюють діяльність повітряного транспорту в Україні.

Завдання 8. Охарактеризуйте основні нормативно-правові акти, що регулюють діяльність морського транспорту в Україні.

Завдання 9. Охарактеризуйте основні нормативно-правові акти, що регулюють діяльність внутрішнього водного транспорту в Україні.

Завдання 10. Охарактеризуйте особливості трубопровідного транспорту та його правового регулювання в Україні.

Рекомендовані теми рефератів

1. Поняття і склад транспортної системи України.
2. Автомобільний (залізничний, повітряний, ...) ⁷ транспорт та його складові.
3. Статут залізниць як джерело правового регулювання діяльності залізничного транспорту.
4. Кодекс торговельного мореплавства як джерело правового регулювання діяльності морського транспорту.
5. Повітряний кодекс як джерело правового регулювання діяльності авіаційного транспорту.
6. Трубопровідний транспорт як особливий об'єкт правового регулювання.

Перелік рекомендованої літератури і нормативно-правових актів

1. Булгакова І.В., Клепікова О.В. Транспортне право України: Академічний курс: Підруч. для студ. юр. спец. вищ. навч. закл. – К.: Концерн «Видавничий Дім “Ін Юре”», 2005. – 536 с.
2. Гурнак В.М. Законодавче забезпечення діяльності дорожньо-транспортного комплексу України // Залізничний транспорт України. – 2003. – №2. – С. 45-48.
3. Деревянко Б.В. Транспортное право: библиографический справочник / [сост. Деревянко Б.В., Луканин А.В., Родина В.В., Смирнов А.М., Шелухин Н.Л.; под ред. доктора юрид. Наук, доц. Шелухина НЛ] – Донецк: Изд-во «Ноулидж» (донецкое отделение), 2010. – 588 с.
4. Егизаров В.А. Транспортное право. – М.: Юридический Дом «Юстицинформ», 2004. – 543 с.
5. Єдін О., Цветов Ю., Соколов Л. Транспортна політика в Україні // Економіка України. – 2000. – №1. – С. 24-34.
6. Жуков Е.А. Транспортный комплекс в структуре народного хозяйства. – М.: Наука, 1990. – 160 с.
7. Луканін О.В. Транспортне право України: судова практика: Навчальний посібник / автори-укладачі О.В. Луканін, В.В. Родина,

⁷ Будь-який вид транспорту за вибором.

- А.М. Смирнов, М.Л. Шелухін; за ред. доктора юрид. наук, доц. М.Л. Шелухіна. – Донецьк: Вид-во «Ноулідж» (донецьке відділення), 2011. – 353 с.
8. Пащенко Ю. Транспортная политика Украины // Економіка України. – 2001. – №12. – С. 38-43.
 9. Роїна О.М. залізничний транспорт в Україні: Нормативна база. – К.: КНТ, 2005. – 480 с.
 10. Смирнов А.М., Клещенко О.В. Транспортне право: курс лекцій. – Донецьк: ДЮІ, 2006. – 300 с.
 11. Транспортне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М.Л. Шелухін, О.І. Антонюк, В.О. Вишнівецька та ін., за ред. М.Л. Шелухіна. – К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2008. – 896 с.
 12. Шемякин А.Н. Морское право: Учебное пособие. – Х.: Одиссей, 2004. – 384 с.
 13. Конституція України: Закон України. Прийнятий на 5-й сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. №254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.
 14. Повітряний кодекс України: Закон України від 19 травня 2011 р. №3393-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – №48-49. – Ст. 536.
 15. Кодекс торговельного мореплавства України: Закон України від 23 травня 1995 р. №176/95 // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – №№47-52. – Ст. 349.
 16. Про транспорт: Закон України від 10 листопада 1994 р. №232/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – №51. – Ст.446.
 17. Про трубопровідний транспорт: Закон України від 15 травня 1996 р. №192/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №29. – Ст.139.
 18. Про залізничний транспорт: Закон України від 4 липня 1996 р. №273/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №40. – Ст.183.
 19. Про функціонування єдиної транспортної системи України в особливий період: Закон України від 20 жовтня 1998 р. №194-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – №52. – Ст.318.
 20. Про автомобільний транспорт: Закон України від 5 квітня 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001. – №17. – С.50.

21. Устав внутрешного водного транспорта СССР: Утвержден постановлением Совета Министров СССР от 15 октября 1955 г. №1801 // <http://www.liga.net/laws/>.
22. Статут автомобільного транспорту УРСР: Затверджений постановою Ради Міністрів Української РСР від 27 червня 1969 р. №401 // ЗП УРСР. – 1969. – №7. – Ст. 88.
23. Статут залізниць України: Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 6 квітня 1998 р. №457 // Офіційний вісник України. – 1998. – №14. – С.150.

ТЕМА 3. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ НАДАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ

1. Напрями та форми участі держави у Регулювання транспортної діяльності в Україні.
2. Центральний орган влади, що здійснює регулювання в сфері транспорту.
3. Прогнозування і планування економічного і соціального розвитку транспорту.
4. Засоби державного впливу на господарську діяльність у сфері надання транспортних послуг. Вимоги до ліцензування. Технічне регулювання.
5. Ціноутворення та визначення тарифів.
6. Інші засоби регулювання транспортної діяльності на рівні держави.

Стислий конспект

В цій темі розглянуто форми і напрямки участі держави у транспортних правовідносинах, правові основи та засоби її регулюючого впливу у сфері надання транспортних послуг. Також аналізується статус окремих державних органів, що здійснюють управління і регулювання діяльності транспорту.

Центральним органом державної виконавчої влади в галузі транспорту є Міністерство інфраструктури України, Положення про яке затверджено Указом Президента України від 12.05.2011 р. № 581/2011. Це Положення визначає цілі, завдання і функції Міністерства, його структуру та порядок функціонування.

Державне управління діяльністю транспорту здійснюється шляхом проведення економічної політики, до основних засобів реалізації якої належать:

- 1) державне замовлення;
- 2) ліцензування, патентування і квотування;
- 3) сертифікація і стандартизація;
- 4) застосування нормативів та лімітів;
- 5) регулювання цін і тарифів;
- 6) надання інвестиційних, податкових та інших пільг;
- 7) надання дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій.

Транспорт відіграє важливу роль в умовах воєнного та надзвичайного стану. Тому в Україні прийнято Закон «Про функціонування єдиної транспортної системи України в особливий період» від 20.10.98 № 194-XIV, який визначає основні засади управління транспортною системою держави в надзвичайних умовах.

Державне регулювання діяльності транспорту може здійснюватися як шляхом вирішення поточних завдань, так і в довгостроковому періоді – за допомогою прогнозування і планування. Нормативно-правові акти, що регламентують прогнозування і планування в галузі транспорту, можна поділити на дві групи:

- 1) універсальні – Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV, закони України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23.03.2000 № 1602-III, «Про державні цільові програми» від 18.03.2004 № 1621-IV;
- 2) спеціалізовані – переважно галузеві нормативні акти, затверджені центральними органами виконавчої влади, наприклад: Концепція Державної цільової програми впровадження на залізницях швидкісного руху пасажирських поїздів на 2005-2015 роки, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31.12.2004 р.; Концепція Державної програми розвитку міського електротранспорту на 2006-2015 роки, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.06.2006 р.; Державна цільова програма реформування залізничного транспорту на 2010-2019 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2009 №1390, та інші.

В Законі України «Про транспорт» від 10.11.94 №232/94-ВР зазначено, що розвиток і вдосконалення транспорту здійснюється відповідно до державних цільових програм з урахуванням його пріоритету та на основі досягнень науково-технічного прогресу і забезпечується державою. Особливості розробки та виконання державних цільових програм визначені Законом України «Про державні цільові програми».

Державний вплив на функціонування транспортної системи існує практично в усіх країнах, незалежно від обраного ними шляху соціально-економічного розвитку. При цьому функцію найважливі-

шого регулятора виконує право. В нашій країні правова регламентація господарської діяльності в галузі транспорту спрямована на забезпечення здорових суспільних відносин і довгострокової економічної стабільності. Основними засобами, за допомогою яких держава впливає на транспортну діяльність, є ліцензування, технічне регулювання, регулювання цін тощо.

Ліцензування – діяльність спеціально уповноважених органів, яка спрямована на перевірку здатності суб'єкта здійснювати визначений вид господарської діяльності. Згідно з Законом України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» ліцензуванню підлягає діяльність з надання послуг з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів і багажу річковим, морським, автомобільним, залізничним транспортом (п. 25 ч. 3 ст. 9), діяльність з надання послуг з перевезення пасажирів і вантажу повітряним транспортом (п. 12 ч. 1 ст. 9), а також діяльність з транспортування нафти, нафтопродуктів магістральним трубопроводом, транспортування природного, нафтового газу і газу (метану) вугільних родовищ трубопроводами та їх розподіл (п. 14 ч. 3 ст. 9).

Суб'єкт господарювання для отримання ліцензії повинен відповідати ліцензійним умовам, які представляють собою вичерпний перелік організаційних, кваліфікаційних та інших спеціальних вимог, обов'язкових для виконання. Для кожного виду транспорту розроблено окремі види ліцензійних умов:

- 1) Ліцензійні умови провадження господарської діяльності щодо надання послуг з перевезення пасажирів, вантажів залізничним транспортом: Затверджені наказом Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва, Міністерства транспорту України від 8.06.2001 № 85/363;
- 2) Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з надання послуг з перевезення пасажирів, вантажів повітряним транспортом: Затверджені наказом Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва, Міністерства транспорту України від 26.11.2001 № 139/821;
- 3) Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з надання послуг з перевезення пасажирів і вантажів річковим, морським транспортом: Затверджені наказом Державного комітету України з

питань регуляторної політики та підприємництва, Міністерства транспорту України від 30.01.2002 № 11/50;

- 4) Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з надання послуг з перевезення пасажирів і вантажів автомобільним транспортом відповідно до видів робіт, визначених Законом України «Про автомобільний транспорт»: Затверджені наказом Міністерства транспорту і зв'язку України від 2.07.2010 № 427.

Контроль за виконанням ліцензійних умов покладено на органи ліцензування, які мають право здійснювати планові та позапланові перевірки.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України № 1775 від 29.11.2000 р. «Про термін дії ліцензії на провадження певних видів господарської діяльності, розміри і порядок зарахування плати за її видачу» строк дії ліцензії на здійснення будь-яких видів перевезень є необмеженим. При цьому чинне законодавство містить перелік підстав анулювання ліцензії.

Правові основи технічного регулювання діяльності транспорту закладено Господарським кодексом України, Законом України «Про підтвердження відповідності» від 17.05.2001 № 2406-III, Декретом Кабінету Міністрів України «Про стандартизацію і сертифікацію» від 10.05.93 № 46-93, наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики «Про затвердження переліку продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації в Україні» від 1.02.2005 № 28.

Одним із головних засобів, за допомогою якого держава забезпечує необхідний контроль за діяльністю перевізників, є сертифікація та постійний нагляд за їх діяльністю щодо забезпечення безпеки перевезень.

Сертифікація – діяльність спеціально уповноважених органів, спрямована на підтвердження того, що продукція, послуги та процеси на транспорті відповідають належному рівню безпеки та якості.

У сфері транспорту сертифікація поділяється на законодавчо регульовану (обов'язкову) та законодавчо нерегульовану (добровільну). Згідно з чинним законодавством обов'язкової сертифікації потребують перевезення вантажів залізничним та повітряним транспортом. Умови та порядок її проходження регламентуються Положенням про

сертифікаційну діяльність на залізничному транспорті України, затвердженим наказом Міністерства транспорту України від 1.06.98 р. № 207, і Правилами сертифікації експлуатантів, затвердженими наказом Державної служби України з нагляду за забезпеченням безпеки авіації від 20.09.2005 р. № 684.

Важливим інструментом транспортної політики є *державне регулювання цін* на транспортні послуги. Згідно з Постановою кабінету Міністрів України «Про встановлення повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін (тарифів)» від 25.12.96 р. № 1548 Міністерство транспорту за погодженням з Міністерством економіки та Міністерством фінансів встановлює тарифи на перевезення вантажів залізничним транспортом у межах України та пов'язані з ними послуги. Тарифи на інші перевезення – повітряні, водні, автомобільні – формуються вільно з урахуванням обмежень, встановлених чинним законодавством.

Крім вказаних інструментів регулювання діють спеціальні положення, що стосуються запровадження норм поведіння з небезпечними та іншими специфічними видами вантажів, введення специфічних умов та правил страхування, особливих вимог щодо стану готовності членів екіпажу до перевезень (інструктажі, система тест-контролю психофізичного стану безпосередніх виконавців перевезень), заборон на проведення страйків на підприємствах транспорту як стратегічних об'єктах, що мають суттєве значення для функціонування всієї економічної системи держави.

Схеми, таблиці та інший графічний матеріал

Рис. 3.1. Державне управління та регулювання діяльності транспорту

Державне управління транспортом – це врегульована нормами права юридично владна діяльність органів виконавчої влади і місцевого самоврядування в межах своєї компетенції, яка спрямована на задоволення в повному обсязі матеріальних і культурних потреб суспільства та зміцнення обороноздатності країни. **Функції** державного управління транспортною діяльністю:

1. Функції, пов'язані з експлуатаційною діяльністю транспортних засобів, до яких належать: 1) координація роботи підприємств, установ та організацій автомобільного, авіаційного, залізничного, морського і річкового транспорту, дорожнього господарства та їхніх об'єднань; 2) підготовка і направлення рухомого складу транспортних засобів відповідно до планів перевезень і укладених договорів; 3) складання і узгодження графіка руху транспортних засобів; 4) забезпечення розвитку ремонтної бази транспортних засобів і рухомого складу, розроблення і впровадження в практику сучасних засобів автоматизації, телемеханіки, зв'язку, енергетики, обчислювальної техніки; 5) розроблення та впровадження нових маршрутів вантажних і пасажирських перевезень у внутрішньому та міжнародному сполученні; 6) встановлення технічних вимог до нових видів рухомого складу і обладнання, формувань замовлень для промисловості та контроль за їх виконанням; 7) придбання нового рухомого складу і контейнерів, забезпечення їх капітального ремонту та модернізації

2. Функції, пов'язані з правовим забезпеченням діяльності транспортної системи: 1) розробка та затвердження у встановленому порядку Правил перевезень вантажів, технічних умов навантаження і кріплення вантажів, Правил перевезення пасажирів, багажу, вантажаобагажу і пошти, Правил дорожнього руху, правил надання послуг, інших нормативних актів, пов'язаних з забезпеченням на транспорті норм санітарного стану і гігієни, безпеки руху транспортних засобів, охорони праці та пожежної безпеки, сертифікації і технічної експлуатації рухомого складу, правил поведінки громадян на транспорті та їх безпеки; 2) затвердження статутів (положень) підприємств, укладання і розірвання контрактів з керівниками підприємств, підготовка та укладання договорів; 3) участь у розробці і підготовці міжнародних договорів, представлення інтересів транспорту України у міжнародних організаціях; 3) відповідно до Закону України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності" від 1.06.2000 забезпечення ліцензування діяльності з надання послуг з перевезень пасажирів і вантажів на всіх видах транспорту

3. Функції, пов'язані з фінансово-економічною діяльністю: 1) формування ринку послуг, утворення нових організаційних структур усіх форм власності; 2) формування і реалізація єдиної тарифної та цінової політики на транспорті, організація проведення розрахунків за перевезення вантажів і пасажирів, здійснення інноваційної та інвестиційної політики; 3) управління майном, що перебуває у загальнодержавній власності та закріплення його за підприємствами; здійснення контролю за ефективністю використання і збереженням закріпленого за підприємствами державного майна

4. Функції, пов'язані з соціальним розвитком, охороною навколишнього середовища: 1) здійснення добору кадрів у системі Мінтрансу, організація роботи з підготовки і перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників транспортно-дорожнього комплексу і дорожнього господарства; 2) формування галузевих програм наукових, проектних і проектно-конструкторських розробок, впровадження в практику досягнень науки і техніки та нових технологій; 3) здійснення заходів, спрямованих на створення безпечних умов праці, соціальний захист працівників транспорту, поліпшення житлових і культурно-побутових умов; 4) розробка та здійснення заходів, спрямованих на зменшення шкідливого впливу транспорту на навколишнє природне середовище

5. Функції, пов'язані з адміністративно-політичною діяльністю: 1) вжиття заходів щодо розвитку єдиної транспортної системи України, створення і функціонування національної мережі міжнародних транспортних коридорів та інфраструктури транспортно-дорожнього комплексу і дорожнього господарства України; 2) вжиття заходів щодо реалізації галузевого співробітництва України з Європейським Союзом, підготовки пропозицій про укладання та денонсацію міжнародних договорів; 3) здійснення управління єдиною транспортною системою України в особливий період; 4) контроль за станом профілактики і попередження правопорушень, додержанням законодавства України та міжнародних договорів; 5) розробка і здійснення заходів стосовно захисту державної, службової та комерційної таємниці; 6) організація та забезпечення мобілізаційної підготовки і цивільної оборони на транспорті, розробка заходів на час ліквідації наслідків аварії, стихійного або іншого лиха

Практичні завдання

Завдання 1. Наведіть схематично напрямки державного регулювання господарської діяльності у сфері надання транспортних послуг.

Завдання 2. Перелічить функції Міністерства інфраструктури України.

Завдання 3. Назвіть державні програми розвитку транспортної системи України та окремих її галузей. Які заходи передбачено цими програмами? Наскільки ефективно вони виконуються?

Завдання 4. Вкажіть у таблиці органи ліцензування господарської діяльності в галузі транспорту.

Вид діяльності	Орган ліцензування
Автомобільні перевезення	
Залізничні перевезення	
Водні перевезення	
Авіаційні перевезення	

Завдання 5. Що собою представляють ліцензійні умови? Які види вимог вони містять?

Завдання 6. Яким чином здійснюється перевірка додержання перевізниками ліцензійних умов?

Завдання 7. В чому зміст сертифікації транспортної діяльності? Які державні органи здійснюють таку сертифікацію?

Завдання 8. Які державні органи здійснюють регулювання цін на послуги (тарифи) транспорту? Яким чином?

Завдання 9. В чому полягають особливості правового регулювання перевезення небезпечних вантажів?

Завдання 10. Які види страхування передбачено на різних видах транспорту? Відповідь наведіть у таблиці.

Вид транспорту	Об'єкт страхування
Автомобільний	
Залізничний	
Водний	
Повітряний	

Завдання 11. Укрзалізниця виступила з ініціативою здійснювати послуги харчування пасажирів у поїздах далекого прямування із включенням вартості таких послуг до вартості квитків. Антимонопольний комітет України визнав таку ініціативу Укрзалізниці незаконною. За яких підстав?

Завдання 12. Державний орган з охорони навколишнього природного середовища звернувся до керівництва річкового порту з вимогою про наступне:

Порт постійно користується дніпровськими водами для потреб водного транспорту, але оформленого відповідним чином дозволу на це не має. Виходячи з цього, порт повинен оформити дозвіл на використання вод для потреб транспорту і сплатити відповідний штраф, або припинити свою діяльність. Питання:

Дайте правову оцінку діям державного органу з охорони навколишнього природного середовища.

Завдання 13. Державна податкова адміністрація м. Києва звернулася до ПАТ «Радон» з попередженням про притягнення до відповідальності ПАТ у зв'язку з порушенням вимог чинного законодавства. За твердженням податківців, порушення законодавства виявилось в недержанні ліцензії на послуги з перевезення працівників цього підприємства з роботи додому. Питання:

1) Чи потрібен спеціальний дозвіл (ліцензія) на здійснення подібних автотранспортних перевезень?

2) Чи вважається така діяльність підприємництвом? Чи має це значення у ситуації, що розглядається?

3) Чи має право податковий орган здійснювати перевірку наявності ліцензії?

Рекомендовані теми рефератів

1. Правове забезпечення ліцензування діяльності транспорту.
2. Прогнозування і планування розвитку транспортної системи України.
3. Державне регулювання цін і тарифів на послуги транспорту в Україні.
4. Стандартизація і сертифікація як засоби державного регулювання діяльності транспорту.
5. Державне замовлення як інструмент державного регулювання діяльності транспорту.
6. Правове регулювання інвестиційної діяльності на транспорті.

Перелік рекомендованої літератури і нормативно-правових актів

1. Автомобільний транспорт в Україні. Нормативна база. – К.: КНТ, АТІКА, 2004. – 504 с.
2. Булгакова І.В., Клепікова О.В. Транспортне право України: Академічний курс: Підруч. для студ. юр. спец. вищ. навч. закл. – К.: Концерн “Видавничий Дім “Ін Юре”, 2005. – 536 с.
3. Гурнак В.М. Законодавче забезпечення діяльності дорожньо-транспортного комплексу України // Залізничний транспорт України. – 2003. – №2. – С. 45-48.
4. Деревянко Б.В. Транспортное право: библиографический справочник / [сост. Деревянко Б.В., Луканин А.В., Родина В.В., Смирнов А.М., Шелухин Н.Л.; под ред. доктора юрид. Наук, доц. Шелухина НЛ] – Донецк: Изд-во «Ноулидж» (донецкое отделение), 2010. – 588 с.
5. Егиазаров В.А. Транспортное право. – М.: Юридический Дом “Юстицинформ”, 2004. – 543 с.
6. Жуков Е.А. Транспортный комплекс в структуре народного хозяйства. – М.: Наука, 1990. – 160 с.
7. Луканин О.В. Транспортне право України: судова практика: Навчальний посібник / автори-укладачі О.В. Луканин, В.В. Родина, А.М. Смирнов, М.Л. Шелухін; за ред. доктора юрид. наук, доц. М.Л. Шелухіна. – Донецьк: Вид-во «Ноулидж» (донецьке відділення), 2011. – 353 с.

8. Овечкін В. Конституція України та розвиток транспортного законодавства. Деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з перевезень вантажів залізницею // Вісник Вищого арбітражного суду України. – 2000. – №2. – С.35.
9. Пащенко Ю. Транспортная політика України // Економіка України. – 2001. – №12. – С. 38-43.
10. Роїна О.М. Залізничний транспорт в Україні: Нормативна база. – К.: КНТ, 2005. – 480 с.
11. Смирнов А.М., Клещенко О.В. Транспортне право: курс лекцій. – Донецьк: ДЮІ, 2006. – 300 с.
12. Транспортне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М.Л. Шелухін, О.І. Антонюк, В.О. Вишнівецька та ін., за ред. М.Л. Шелухіна. – К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2008. – 896 с.
13. Конституція України: Закон України. Прийнятий на 5-й сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. №254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.
14. Про транспорт: Закон України від 10 листопада 1994 р. №232/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – №51. – Ст.446.
15. Про державне замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб: Закон України від 22 грудня 1995 р. № 493/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №3. – Ст. 9.
16. Про трубопровідний транспорт: Закон України від 15 травня 1996 р. №192/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №29. – Ст. 139.
17. Про залізничний транспорт: Закон України від 4 липня 1996 р. №273/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №40. – Ст. 183.
18. Про функціонування єдиної транспортної системи України в особливий період: Закон України від 20 жовтня 1998 р. №194-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – №52. – Ст. 318.
19. Про автомобільний транспорт: Закон України від 5 квітня 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001. – №17. – С. 50.
20. Про підтвердження відповідності: Закон України від 17 травня 2001 р. № 2406-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – №32. – Ст. 169.

21. Про здійснення державних закупівель: Закон України від 1 червня 2010 р. № 2289-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – №33. – Ст. 471.
22. Положення про Міністерство інфраструктури України: Затверджено Указом Президента України від 12 травня 2011 р. № 581/2011 // CD-версія правової бібліотеки «Инфодиск: Законодательство Украины». – 2012. – № 1.
23. Положення про Державну адміністрацію залізничного транспорту: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 29 лютого 1996 р. №262 // ЗП України. – 1996. – №8. – С. 237.
24. Про затвердження Статуту залізниць України: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 квітня 1998 р. №457 // Офіційний вісник України. – 1998. – №14. – С. 150.
25. Положення про сертифікаційну діяльність на залізничному транспорті України: Затверджено наказом Міністерства транспорту України 1 червня 1998 р. № 207 // CD-версія правової бібліотеки «Инфодиск: Законодательство Украины». – 2012. – № 1.
26. Правила сертифікації експлуатантів: Затверджені наказом Державної служби України з нагляду за забезпеченням безпеки авіації 20 вересня 2005 р. № 684 // CD-версія правової бібліотеки «Инфодиск: Законодательство Украины». – 2012. – № 1.

ТЕМА 4. КЛАСИФІКАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ТРАНСПОРТНОГО ПРАВА

1. Класифікація видів суб'єктів транспортного права.
2. Господарсько-правові повноваження суб'єктів транспортного права. Верховна Рада України. Кабінет Міністрів України. Органи влади, що здійснюють державного управління окремими видами транспорту. Державні служби транспорту.
3. Управління трубопровідним транспортом.
4. Правовий стан транспортних організацій та їх об'єднань як суб'єктів транспортного права особливого виду.
5. Транспортні організації міжнародного рівня як специфічний вид суб'єктів транспортного права.
6. Правове становище споживачів транспортних послуг.

Стислий конспект

Тема присвячена розгляду суб'єктів транспортного права, їх видів, правового статусу та місця в системі транспортних правовідносин. Суб'єктами транспортного права визнаються юридичні та фізичні особи, які беруть участь у транспортних правовідносинах за допомогою реалізації сукупності прав та обов'язків, якими вони наділені відповідно до транспортного законодавства. Суб'єкти транспортного права класифікуються за багатьма ознаками, однак центральне місце займає поділ відносно участі осіб у процесі перевезення, згідно з яким виділяють органи державного управління, перевізників і споживачів транспортних послуг.

Систему законодавчих і виконавчих органів у сфері управління транспортом складають:

- 1) Верховна Рада України;
- 2) Кабінет Міністрів України;
- 3) Міністерство інфраструктури України;
- 4) Урядові органи державного управління в окремих галузях транспорту (Державна інспекція України з безпеки на наземному транспорті, Державна адміністрація залізничного транспорту, Державна авіаційна служба, Державна інспекція з безпеки на морському та річковому транспорті);

5) Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування.

Конституція України та акти транспортного законодавства визначають компетенцію Верховної Ради і Кабінету Міністрів України у сфері управління транспортом. Статус спеціальних органів державного управління транспортом визначається окремими нормативними актами:

- **автотранспорт** – Положення про Державну інспекцію України з безпеки на наземному транспорті, затверджено Указом Президента України від 6.04.2011 № 387/2011;
- **залізничний транспорт** – Положення про Державну адміністрацію залізничного транспорту України, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 29.02.96 № 262;
- **повітряний транспорт** – Положення про Державну авіаційну службу України, затверджено Указом Президента України від 6.04.2011 № 398/2011;
- **водний транспорт** – Положення про Державну інспекцію України з безпеки на морському та річковому транспорті, затверджено Указом Президента України від 8.04.2011 № 447/2011.

Управління **міським електричним транспортом** здійснюють Кабінет Міністрів України, Рада Міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації у межах своїх повноважень. З метою забезпечення надання безпечних транспортних послуг та додержання перевізниками законодавства про міський електричний транспорт (крім метрополітену) в Україні створено Державну технічну інспекцію міського електричного транспорту.

Державне управління в галузі **трубопровідного транспорту** здійснюють центральні та місцеві органи державної виконавчої влади, представницькі органи та органи місцевого самоврядування в межах їх компетенції. Вищим органом управління національною системою трубопровідного транспорту є Кабінет Міністрів України.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.05.98 р. № 747 створено Національну акціонерну компанію «Нафтогаз України», що поєднує в собі функції управління нафтогазовим комплексом

та реалізації господарської компетенції держави у цій сфері. 100% акцій НАК належать державі в особі Кабінету Міністрів України. 13.04.2012 р. було прийнято Закон України № 4658-VI «Про внесення змін до Закону України «Про трубопровідний транспорт» щодо реформування нафтогазового комплексу», який присвячено питанням управління майном трубопровідного транспорту.

Суб'єктами правового регулювання відносин у галузі трубопровідного транспорту є юридичні та фізичні особи, діяльність яких безпосередньо стосується:

- 1) оборони держави;
- 2) науково-дослідницьких, пошукових, проектно-конструкторських, експертних та інших інженерних робіт і послуг у цій галузі;
- 3) будівельних, будівельно-монтажних, спеціалізованих монтажних, ремонтних, налагоджувальних, пускових та інших робіт і послуг у цій галузі;
- 4) експлуатації трубопроводів;
- 5) виробництва і поставок будівельних та конструкційних матеріалів, обладнання, машин, механізмів, контрольно-вимірювальних приладів та іншого обладнання для підприємств, їх об'єднань і організацій, діяльність яких пов'язана з проектуванням, будівництвом, комплектацією та експлуатацією об'єктів трубопровідного транспорту;
- 6) забезпечення захисту персоналу і населення, а також навколишнього природного середовища під час будівництва, експлуатації, капітального ремонту та реконструкції об'єктів трубопровідного транспорту;
- 7) забезпечення безпеки на трубопровідному транспорті;
- 8) зовнішньоекономічних відносин у сфері трубопровідного транспорту;
- 9) державного нагляду і контролю за будівництвом і експлуатацією об'єктів трубопровідного транспорту.

Діяльність з транспортування нафти, нафтопродуктів, газу, інших речовин трубопроводами як сфери природної монополії регулюється Національною комісією з регулювання електроенергетики (НКРЕ) шляхом ліцензування, контролю за цінами тощо.

Транспортні організації та їх об'єднання наділено цивільною та господарською правоздатністю, яка є спеціальною: вони можуть набувати права і нести обов'язки, вступати у правовідносини з іншими підприємствами, установами, організаціями і громадянами тільки відповідно до встановлених цілей своєї діяльності. Свою діяльність транспортні організації здійснюють на підставі статутів, які затверджуються Міністерством інфраструктури України та іншими уповноваженими державними органами.

Існують наступні види транспортних організацій та їх об'єднань:

- на автомобільному транспорті – автотранспортні підприємства різних форм власності;
- на залізничному транспорті – залізниці (Донецька, Львівська, Південна, Південно-Західна, Придніпровська, Одеська);
- на водному транспорті – порти, пароплавства, судновласники, судноплавні компанії;
- на повітряному транспорті – експлуатанти.

Україна бере участь у **міжнародних організаціях в галузі транспорту**, що є однією з форм співробітництва між державами, спрямованого на адаптацію національного законодавства до міжнародного, впровадження міжнародних технічних і правових норм у сфері транспорту, розробки уніфікованих правил та умов міжнародних перевезень. Кількість таких організацій у світі дуже значна, їх можна класифікувати наступним чином:

- 1) універсальні, діяльність яких охоплює всі види транспорту – Комітет з внутрішнього транспорту Європейської Економічної Комісії ООН (КВТ ЄЕК ООН), Європейська конференція міністрів транспорту (ЄКМТ), Координаційна транспортна рада міністрів транспорту держав-учасниць СНД.
- 2) спеціалізовані, діяльність яких спрямована на вирішення проблем одного виду транспорту – Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО), Міжнародний союз автомобільного транспорту (МСАТ), Організація співробітництва залізниць, Міжнародна організація залізничних перевезень (ОТІФ), Міжнародна морська організація (ІМО) та багато інших.

Споживачами транспортних послуг є фізичні та юридичні особи, які беруть участь у транспортних суспільних правовідносинах, користуються певними транспортними послугами для задоволення своїх потреб, мають права та несуть обов'язки згідно з чинним законодавством. Такими особами є вантажовідправник, вантажоодержувач, пасажир, відправник та одержувач вантажобагажу (на залізничному транспорті), а також особи, що представляють інтереси вказаних категорій осіб.

Схеми, таблиці та інший графічний матеріал

Рис. 4.1. Органи державного управління в галузі транспорту

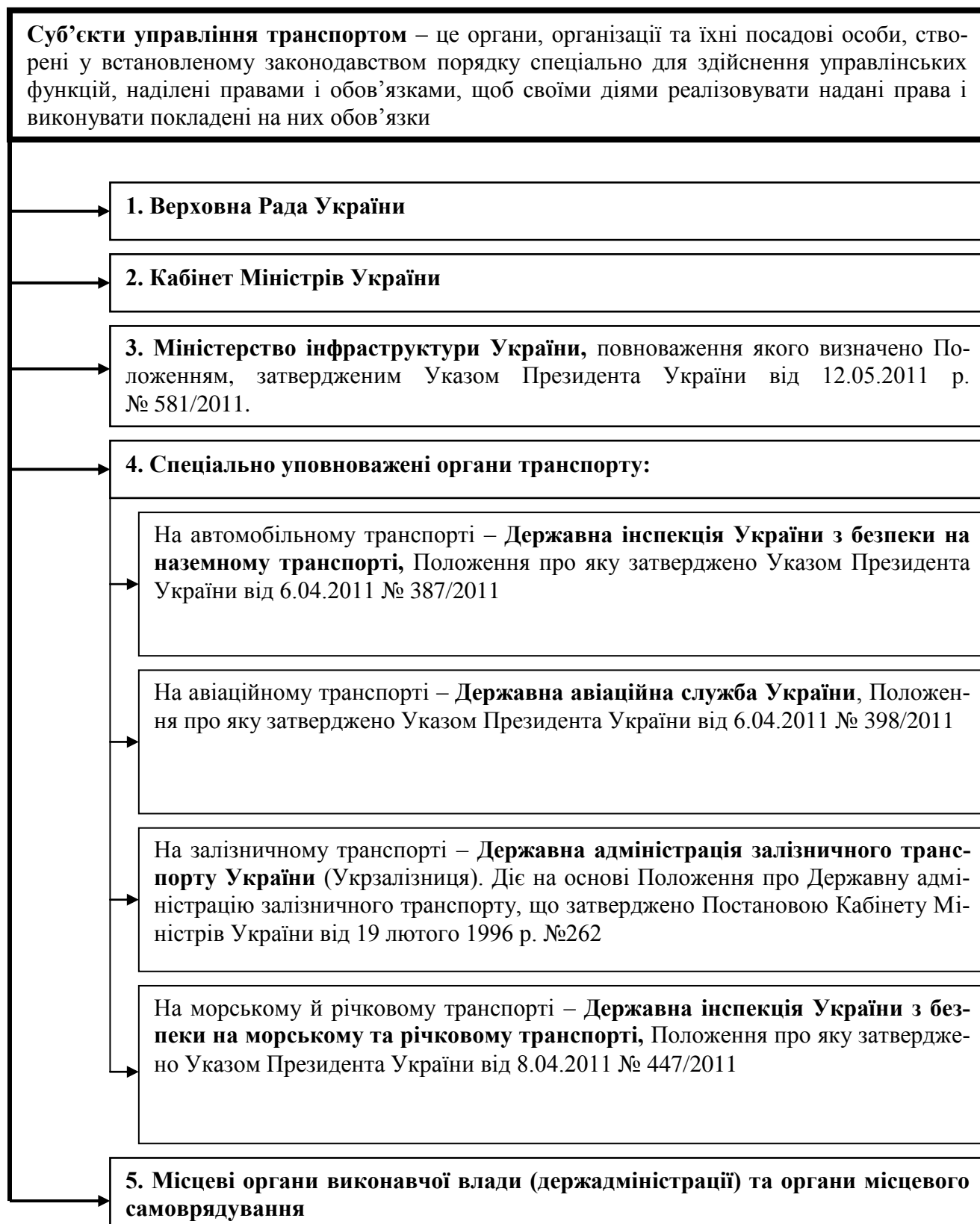

Рис. 4.2. Суб'єкти транспортного права України

Практичні завдання

Завдання 1. Назвіть види суб'єктів транспортного права та ознаки їхньої класифікації.

Завдання 2. Назвіть повноваження Верховної Ради та Кабінету Міністрів України щодо регулювання діяльністю транспорту.

Завдання 3. Назвіть компетенцію місцевих органів державної влади щодо регулювання діяльності транспорту.

Завдання 4. Які завдання покладено чинним законодавством на Міністерство інфраструктури України?

Завдання 5. Вкажіть повноваження Державної інспекції України з безпеки на наземному транспорті.

Завдання 6. Охарактеризуйте Державну інспекцію України з безпеки на морському та річковому транспорті як спеціальний орган регулювання діяльністю водного транспорту.

Завдання 7. Які повноваження має Державна авіаційна служба України щодо регулювання діяльності повітряного транспорту?

Завдання 8. Охарактеризуйте компетенцію суб'єктів в галузі регулювання діяльності трубопровідного транспорту. Відповідь відобразіть у таблиці:

Суб'єкт	Компетенція
Кабінет Міністрів України	
НКРЕ	
НАК «Нафтогаз України»	

Завдання 9. Вкажіть у таблиці основні права та обов'язки транспортних організацій:

Транспорт	Організації	Права	Обов'язки
Автомобільний			
Залізничний			
Водний			
Авіаційний			

Завдання 10. Вкажіть у таблиці основні права та обов'язки користувачів транспортних послуг:

Суб'єкти	Права	Обов'язки
Вантажовідправники		
Вантажоодержувачі		
Пасажири		

Завдання 11. Назвіть у таблиці міжнародні транспортні організації, а також питання, що входять до їх компетенції.

Вид транспорту	Організації	Компетенція
Автомобільний		
Залізничний		
Водний		
Авіаційний		

Завдання 12. До Кабінету Міністрів України звернулося керівництво іноземної компанії «S.» з пропозицією про приватизацію магістрального нафтопроводу Одеса-Броди та реалізації його цій компанії за 200 млн. доларів США. КМУ розглянув цю пропозицію, врахував її вигідність та погодився. Було прийнято постанову, за якою право власності на магістральний нафтопровід Одеса-Броди перейшло до компанії «S.». Кваліфікуйте рішення КМУ згідно з чинним транспортним законодавством України.

Завдання 13. Державна адміністрація залізничного транспорту України «Укрзалізниця» направила телеграму начальникам своїх структурних підрозділів, а також начальникам залізниць країн СНД, в якій повідомлялося про створення при «Укрзалізниці» транспортно-експедиторської компанії «Укрзалізтранс». При цьому пропонувалося укласти договори на транспортно-експедиційне обслуговування зовнішньоторговельних і транзитних вантажів тільки з цією компанією. Водночас на ринку діяло вже понад 100 компаній, що надавали аналогічні послуги. Питання:

1) Охарактеризуйте дії «Укрзалізниці» з точки зору чинного законодавства.

2) Якими можуть бути дії Антимонопольного комітету України у випадку звернення до нього однієї з вищевказаних 100 експедиторських компаній?

Рекомендовані теми рефератів

1. Суб'єкти транспортного права: поняття, види та ознаки класифікації.
2. Система державних органів управління транспортом в Україні.
3. Центральні органи управління транспортом та їх компетенція.
4. Правовий статус Міністерства інфраструктури України.
5. Транспортні підприємства як суб'єкти транспортного права.
6. Правовий статус споживачів транспортних послуг.
7. Правовий статус Державної адміністрації залізничного транспорту України.
8. Правовий статус Державної авіаційної служби України.
9. Компетенція місцевих органів державної влади в галузі регулювання діяльності транспорту.
10. Правовий статус Державної інспекції України з безпеки на наземному транспорті.

Перелік рекомендованої літератури і нормативно-правових актів

1. Булгакова І.В., Клепікова О.В. Транспортне право України: Академічний курс: Підруч. для студ. юр. спец. вищ. навч. закл. – К.: Концерн «Видавничий Дім “Ін Юре”», 2005. – 536 с.
2. Гурнак В.М. Законодавче забезпечення діяльності дорожньо-транспортного комплексу України // Залізничний транспорт України. – 2003. – №2. – С. 45-48.
3. Деревянко Б.В. Транспортное право: библиографический справочник / [сост. Деревянко Б.В., Луканин А.В., Родина В.В., Смирнов А.М., Шелухин Н.Л.; под ред. доктора юрид. Наук, доц. Шелухина НЛ] – Донецк: Изд-во «Ноулидж» (донецкое отделение), 2010. – 588 с.
4. Егиазаров В.А. Транспортное право. – М.: Юридический Дом «Юстицинформ», 2004. – 543 с.
5. Жуков Е.А. Транспортный комплекс в структуре народного хозяйства. – М.: Наука, 1990. – 160 с.
6. Луканин О.В. Транспортне право України: судова практика: Навчальний посібник / автори-укладачі О.В. Луканин, В.В. Родина, А.М. Смирнов, М.Л. Шелухін; за ред. доктора юрид. наук, доц.

- М.Л. Шелухіна. – Донецьк: Вид-во «Ноулідж» (донецьке відділення), 2011. – 353 с.
7. Смирнов А.М., Клещенков О.В. Транспортне право: курс лекцій. – Донецьк: ДЮІ, 2006. – 300 с.
 8. Транспортне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М.Л. Шелухін, О.І. Антонюк, В.О. Вишнівецька та ін., за ред. М.Л. Шелухіна. – К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2008. – 896 с.
 9. Конституція України: Закон України. Прийнятий на 5-й сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. №254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.
 10. Про транспорт: Закон України від 10 листопада 1994 р. №232/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – №51. – Ст.446.
 11. Про трубопровідний транспорт: Закон України від 15 травня 1996 р. №192/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №29. – Ст.139.
 12. Про залізничний транспорт: Закон України від 4 липня 1996 р. №273/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №40. – Ст.183.
 13. Про функціонування єдиної транспортної системи України в особливий період: Закон України від 20 жовтня 1998 р. №194-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – №52. – Ст.318.
 14. Про автомобільний транспорт: Закон України від 5 квітня 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001. – №17. – С.50.
 15. Положення про Державну адміністрацію залізничного транспорту: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 29 лютого 1996 р. №262 // ЗП України. – 1996. – №8. – С.237.
 16. Положення про Державну інспекцію України з безпеки на наземному транспорті: Затверджено Указом Президента України від 6 квітня 2011 р. № 387/2011 // CD-версія правової бібліотеки «Инфодиск: Законодательство Украины». – 2012. – №2.
 17. Положення про Державну авіаційну службу України: Затверджено Указом Президента України від 6 квітня 2011 р. № 398/2011 // CD-версія правової бібліотеки «Инфодиск: Законодательство Украины». – 2012. – №2.

18. Положення про Державну інспекцію України з безпеки на морському та річковому транспорті: Затверджено Указом Президента України від 8 квітня 2011 р. № 447/2011 // CD-версія правової бібліотеки «Инфодиск: Законодательство Украины». – 2012. – №2.
19. Положення про Міністерство інфраструктури України: Затверджено Указом Президента України від 12 травня 2011 р. № 581/2011 // CD-версія правової бібліотеки «Инфодиск: Законодательство Украины». – 2012. – №2.

ТЕМА 5. ДОГОВІРНІ ВІДНОСИНИ В ГАЛУЗІ ТРАНСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Норми законодавства, що регулюють перевезення вантажів. Поняття і види договорів перевезення вантажу.
2. Суб'єктний склад договору перевезення вантажу. Умови укладання й реалізації договору перевезення вантажу.
3. Довготривалі договори. Договір перевезення вантажу у прямому змішаному сполученні. Вузлові угоди.
4. Договір транспортного експедирування. Права та обов'язки сторін договору транспортного експедирування.
5. Поняття договору перевезення пасажирів і багажу, його сторони. Законодавство, що регулює перевезення пасажирів і багажу.
6. Інші види договорів в сфері транспорту. Договір фрахтування судна. Договір лізингу судна. Види договору буксирування.

Стислий конспект

Тема присвячена вивченню правового регулювання укладення, виконання і розірвання договорів у сфері транспортної діяльності, а також правам та обов'язкам сторін договорів.

Центральне місце у сфері транспорту належить **договору перевезення вантажу**. За таким договором одна сторона (перевізник) зобов'язується доставити ввірений їй другою стороною (вантажовідправником) вантаж до пункту призначення в установленій законодавством чи договором строк та видати його уповноваженій на одержання вантажу особі (вантажодержувачу), а вантажовідправник зобов'язується сплатити за перевезення вантажу встановлену плату.

Нормативно-правові акти, що стосуються цього договору, можна розділити на дві групи – загальні та спеціальні. До першої групи належать Цивільний Кодекс України (ст. 908-927) і Господарський кодекс України (ст. 306-314), які містять поняття та основні засади щодо укладання, виконання і розірвання договору перевезення вантажу. Нормативні акти другої групи визначають специфіку таких договорів на різних видах транспорту, особливості перевезення окремих видів вантажів або особливі види перевезень.

При вивченні договору перевезення вантажу особливу увагу слід приділити його сторонам. Ст. 909 Цивільного Кодексу України

такими сторонами називає вантажовідправника, перевізника та вантажоодержувача. Однак не всі вчені-правознавці розділяють таку точку зору. Деякі з них вважають договір двостороннім (перевізник та вантажовідправник), інші – договором на користь третьої особи (вантажоодержувача). При цьому чинне законодавство ретельно визначає права та обов'язки всіх учасників перевізного процесу.

Укладання договору перевезення вантажу підтверджується складанням товаросупровідних документів – накладної (автомобільний, залізничний, морський, річковий транспорт), коносаменту (морський транспорт), авіавантажної накладної (повітряний транспорт) чи іншого документа, встановленого транспортними кодексами (статутами). Відповідальність за своєчасне і правильне оформлення таких документів повністю лягає на вантажовідправника.

Вантажовідправник і перевізник у разі необхідності здійснення систематичних впродовж певного строку перевезень вантажів можуть укласти **довгостроковий договір**, за яким перевізник зобов'язується у встановлені строки приймати, а вантажовідправник – подавати до перевезення вантажі у погодженому сторонами обсязі. Залежно від виду транспорту, яким передбачається систематичне перевезення вантажів, укладаються такі довгострокові договори: довгостроковий – на залізничному і морському транспорті, навігаційний – на річковому транспорті (внутрішньому флоті), спеціальний – на повітряному транспорті, річний – на автомобільному транспорті. Порядок укладення довгострокових договорів встановлюється відповідними транспортними кодексами, транспортними статутами або правилами перевезень.

В деяких випадках перевезення вантажу до пункту призначення неможливо здійснити одним видом транспорту або таке перевезення є неефективним чи дорогим. Для уникнення цього законодавець передбачив можливість **перевезення вантажів у прямому змішаному сполученні**, тобто різними видами транспорту – залізничним, водним, автомобільним за єдиним перевізним документом. Авіаційний транспорт не може брати участь у такому перевезенні внаслідок того, що форма авіавантажної накладної відрізняється від накладних, що застосовуються на інших видах транспорту.

Відносини, пов'язані з перевезенням вантажу у прямому змішаному сполученні, регулюються двома видами договорів – договором

перевезення вантажу в прямому змішаному сполученні та угодами, які укладають транспортні організації різних видів транспорту, що регламентують порядок їх роботи з організації перевезення вантажу.

Перевезення вантажу у прямому змішаному сполученні регулюються нормами Господарського і Цивільного кодексів України, транспортними статутами, правилами перевезення та іншими нормативно-правовими актами. У Статуті залізниць таким перевезенням присвячено розділ V, у Статуті внутрішнього водного транспорту СРСР – розділ VIII, у Статуті автомобільного транспорту – розділ VII. Наказом Міністерства транспорту України від 28.05.2002 р. № 334 затверджено Правила перевезення вантажів у прямому змішаному залізнично-водному сполученні.

Відносини перевізників при перевезенні у прямому змішаному сполученні щодо перевалки вантажів з одного виду транспорту на інший регламентуються **вузловими угодами**, які укладаються між транспортними організаціями. При цьому слід зазначити, що вузлова угода виступає не у вигляді єдиного документа, а як сукупність документів:

- 1) Єдиний технологічний процес роботи станцій та пристаней – складова частина вузлової угоди, в якій обумовлюється порядок перевалки вантажів, подачі, використання вагонів і суден, використання складських приміщень та відкритих майданчиків. Окремо обумовлюється місце передачі вантажів (фронт навантаження і розвантаження), час здійснення передавальних операцій, норми добової перевалки (кількість рухомого складу, що може одночасно знаходитися під вантажними операціями), строки навантажування та розвантажування, порядок надання інформації про підхід вантажів, умови та порядок взаємного користування складами, терезами, механізмами та іншим обладнанням, освітленням, а також відповідальність сторін за невиконання зобов'язань перевізника.
- 2) Примірний договір між залізницею та морським (річковим) портом про обробку вагонів з вантажами (Додаток 3) до пункту 2.1 Правил обслуговування залізничних під'їзних колій, затверджених наказом Міністерства транспорту України № 644 від 21.11.2000. Коло питань, що не врегульовано Єдиним технологічним процесом, регламентується таким договором, зокрема – взаємні обов'язки

сторін, планування, подача та забирання вагонів, порядок розрахунків та відповідальність сторін, додаткові умови.

Додатково укладання вузлових угод регламентуються Правилами користування вагонами і контейнерами, затвердженими наказом Міністерства транспорту України № 133 від 25.02.99 р.

Нерідко зустрічаються ситуації, коли власник товару не має часу або можливості вступати у правовідносини з перевізником. В таких випадках він може уповноважити іншу особу (експедитора) владнати всі необхідні формальності та організувати процес доставки вантажу. Транспортне експедирування в Україні регламентується ст. 316 Господарського кодексу, ст.ст. 929-935 Цивільного кодексу, Законом «Про транспортно-експедиційну діяльність» від 1.07.2004 № 1955.

За **договором транспортного експедирування** одна сторона (експедитор) зобов'язується за плату і за рахунок іншої сторони (клієнта) виконати або організувати виконання визначених договором послуг, що пов'язані з перевезенням вантажу. Його істотними умовами є:

1. Відомості про сторони договору.
2. Вид послуги експедитора.
3. Вид і найменування вантажу.
4. Права та обов'язки сторін.
5. Відповідальність сторін.
6. Розмір плати експедитору.
7. Порядок розрахунків.
8. Пункти відправлення і призначення вантажу.
9. Порядок погодження змін маршруту, виду транспорту, вказівок клієнта.
10. Строк (дата) виконання договору.
11. Інші умови, за яких за заявою хоча б однієї зі сторін повинно бути досягнуто згоди.

За **договором перевезення пасажирів і багажу** одна сторона (перевізник) зобов'язується перевезти другу сторону (пасажирів) до пункту призначення, а в разі здавання багажу – також доставити багаж до пункту призначення та видати його особі, яка має право на одержання багажу, а пасажир зобов'язується сплатити встановлену плату за проїзд, а в разі здавання багажу – також за його перевезення.

Перевезення пасажирів і багажу регламентується главою 64 Цивільного кодексу України, а також:

- ◆ на автомобільному транспорті – ст.ст. 52-54, 64-67 Закону України «Про автомобільний транспорт»; Правилами надання послуг пасажирського автомобільного транспорту, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 18.02.97 № 176;
- ◆ на залізничному транспорті – ст.ст. 100-104 Статуту залізниць України; Порядком обслуговування громадян залізничним транспортом, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 19.03.97 № 252; Правилами перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України, затвердженими наказом Міністерства транспорту і зв'язку України від 27.12.2006 № 1196;
- ◆ на повітряному транспорті – Правилами повітряних перевезень пасажирів і багажу, затвердженими наказом Міністерства транспорту і зв'язку України від 23.04.2010 № 216;
- ◆ на морському транспорті – главою 3 Кодексу торговельного мореплавства України;
- ◆ на річковому (внутрішньому водному) транспорті – ст.ст. 104-125 Статуту внутрішнього водного транспорту СРСР;
- ◆ на міському електротранспорті – Законом України «Про міський електричний транспорт» від 29.06.2004 № 1914-IV; Правилами користування трамваем і тролейбусом у містах України, затвердженими наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 9.10.2006 № 329; Правилами надання населенню послуг з перевезень міським електротранспортом, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 23.12.2004 № 1735.

Перевезення пасажирів також може здійснюватися на підставі *договору морського круїзу*. Згідно зі ст. 195 Кодексу торговельного мореплавства України за таким договором одна сторона (організатор круїзу) зобов'язується здійснити колективну морську подорож (круїз) за певною програмою і надати учасникові круїзу всі пов'язані з цим послуги (морське перевезення, харчування, побутове та екскурсійне обслуговування тощо), а інша сторона (учасник круїзу) зобов'язується

сплатити за це встановлену плату. Документом, що підтверджує наявність такого договору, є іменна путівка або інший прирівняний до неї документ, виданий організатором круїзу.

Існують особливі види договорів, що є характерними для морського транспорту, – договір фрахтування морського судна, договір лізингу судна, договори морського буксирування.

За **договором фрахтування судна** на певний час судновласник зобов'язується за обумовлену плату (фрахт) надати судно фрахтувальнику для перевезення пасажирів, вантажів та для інших цілей торговельного мореплавства на певний час. Видами такого договору є:

- 1) тайм-чартер – укладається, коли надане фрахтувальнику судно комплектується екіпажем;
- 2) бербоут-чартер – не передбачає умову про комплектування судна екіпажем.

Відносини з фрахтування морських суден врегульовано статтями 798-805 Цивільного кодексу України та розділом VI Кодексу торговельного мореплавства. У договорі фрахтування судна на певний час повинні бути вказані найменування сторін договору, назва судна, його технічні та експлуатаційні дані (вантажопідйомність, вантажомісткість, швидкість тощо), район плавання, мета фрахтування, розмір фрахту, термін дії договору, місце приймання і здавання судна.

За **договором лізингу судна** власник судна (лізингодавець) зобов'язується передати фрахтувальнику (лізингоодержувачу) судно без екіпажу для використання з метою торговельного мореплавства на визначений термін, після закінчення якого до лізингоодержувача переходить право власності на судно. Лізингоодержувач зобов'язується сплатити лізингову плату, в яку включається плата за користування судном і його вартість за договором морського лізингу. Вказані відносини регулюються главою 2 розділу VI Кодексу торговельного мореплавства України. Договір лізингу українського державного судна може бути укладено лише з дотриманням вимог ст. 17 Кодексу торговельного мореплавства України про відчуження державних суден.

Відносини з буксирування суден регулюються розділом VII Кодексу торговельного мореплавства України. За **договором морського буксирування** власник одного судна зобов'язується за винагороду відбуксирувати інше судно чи плавучий об'єкт на певну відстань або

буксирувати його протягом певного часу, чи для виконання маневру. Існують наступні види договорів буксирування:

1. Договір портового буксирування – буксировласник за винагороду здійснює ввід в порт або вивід з порту суден та інших плавучих об'єктів, виконання маневрів судна, що буксирується, швартовних та інших операцій у портових водах. З метою забезпечення безпеки плавання в портових водах начальником порту може бути встановлено обов'язкове використання буксирів для виходу, входу і переміщення в акваторії порту, виконання маневрів, швартовних та інших операцій, а також визначено умови буксирування.
2. Договір міжпортового буксирування – власник одного судна (буксира) зобов'язується за винагороду буксирувати інше судно або інший плавучий об'єкт з одного порту (пункту) до іншого порту (пункту). Буксирування між портами України може здійснюватися виключно суднами під прапором України.

Схеми, таблиці та інший графічний матеріал

Рис. 5.1. Поняття і види договорів на транспорті

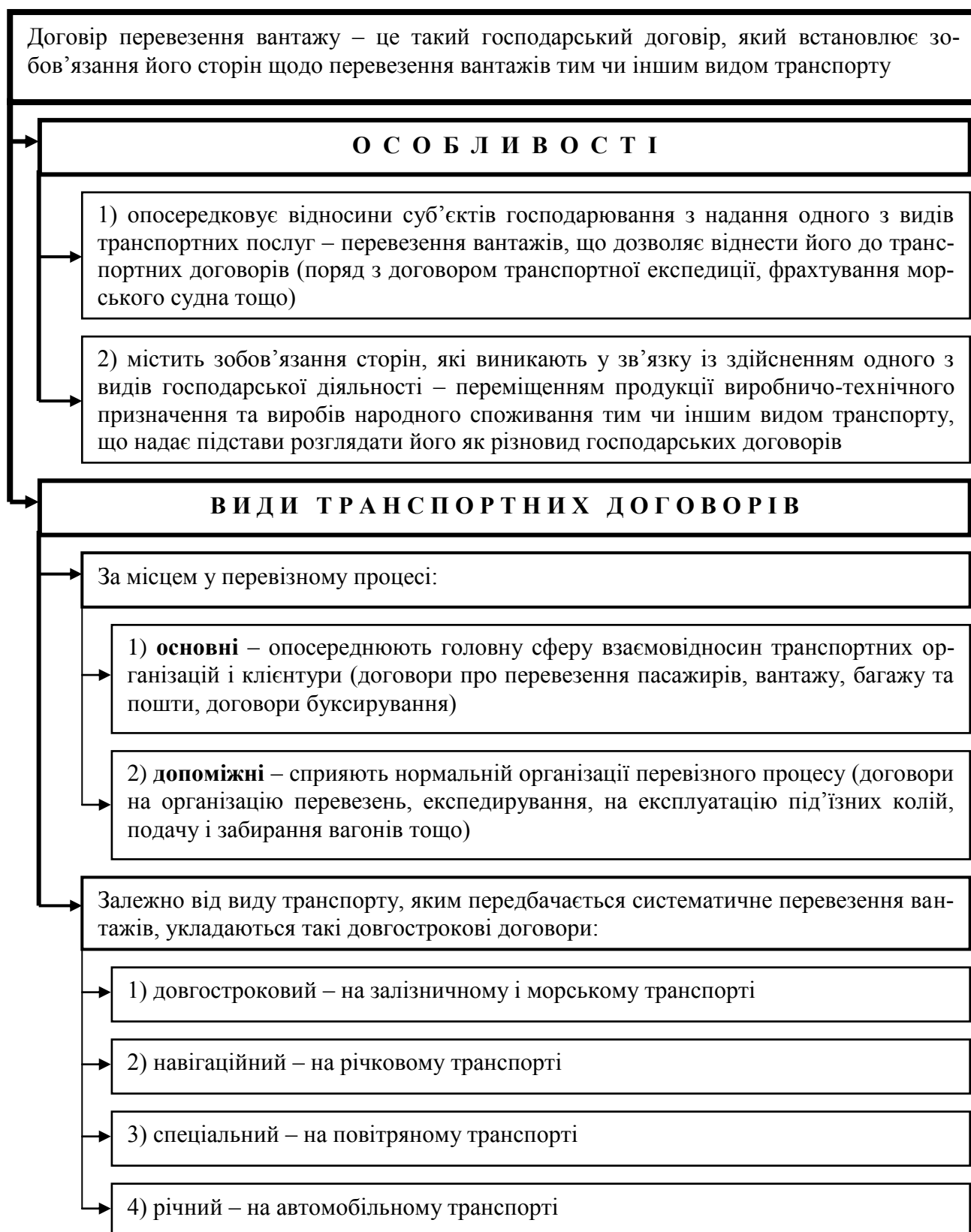

Рис. 5.2. Загальне поняття договору перевезення вантажу

За **договором перевезення вантажу** одна сторона (перевізник) зобов'язується доставити ввірений їй другою стороною (вантажовідправником) вантаж до пункту призначення в установленій законодавством чи договором строк та видати його уповноваженій для одержання вантажу особі (вантажодержувачу), а вантажовідправник зобов'язується сплатити за перевезення вантажу встановлену плату (статті 307 ГК України та 909 ЦК України).

Правові ознаки:

1) багатосторонній господарський договір, сторонами якого є вантажовідправник, перевізник і вантажодержувач

2) визначає майново-господарські зобов'язання, що виникають при здійсненні одного з видів господарської діяльності – перевезення вантажів

3) є оплатним, тому що транспортні послуги надаються за винагороду, тобто плату за перевезення вантажів

4) є реальним, тому що момент його укладення збігається з моментом прийняття вантажу до перевезення

5) є строковим, оскільки пов'язаний з виконанням зобов'язань обох сторін у встановлений законодавством чи договором строк

Рис. 5.3. Особливості доставки вантажів у прямому змішаному сполученні

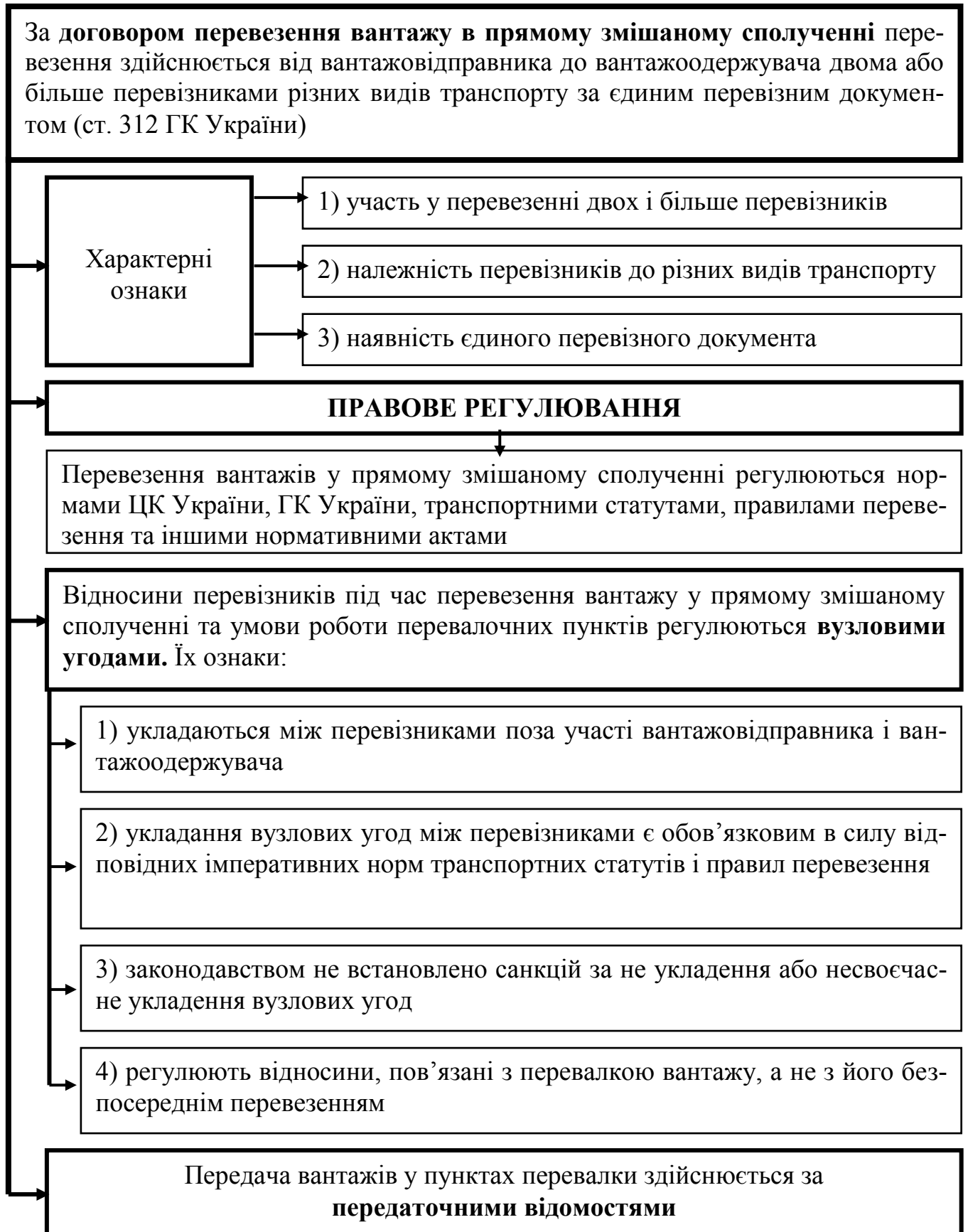

Рис. 5.4. Договір транспортного експедирування

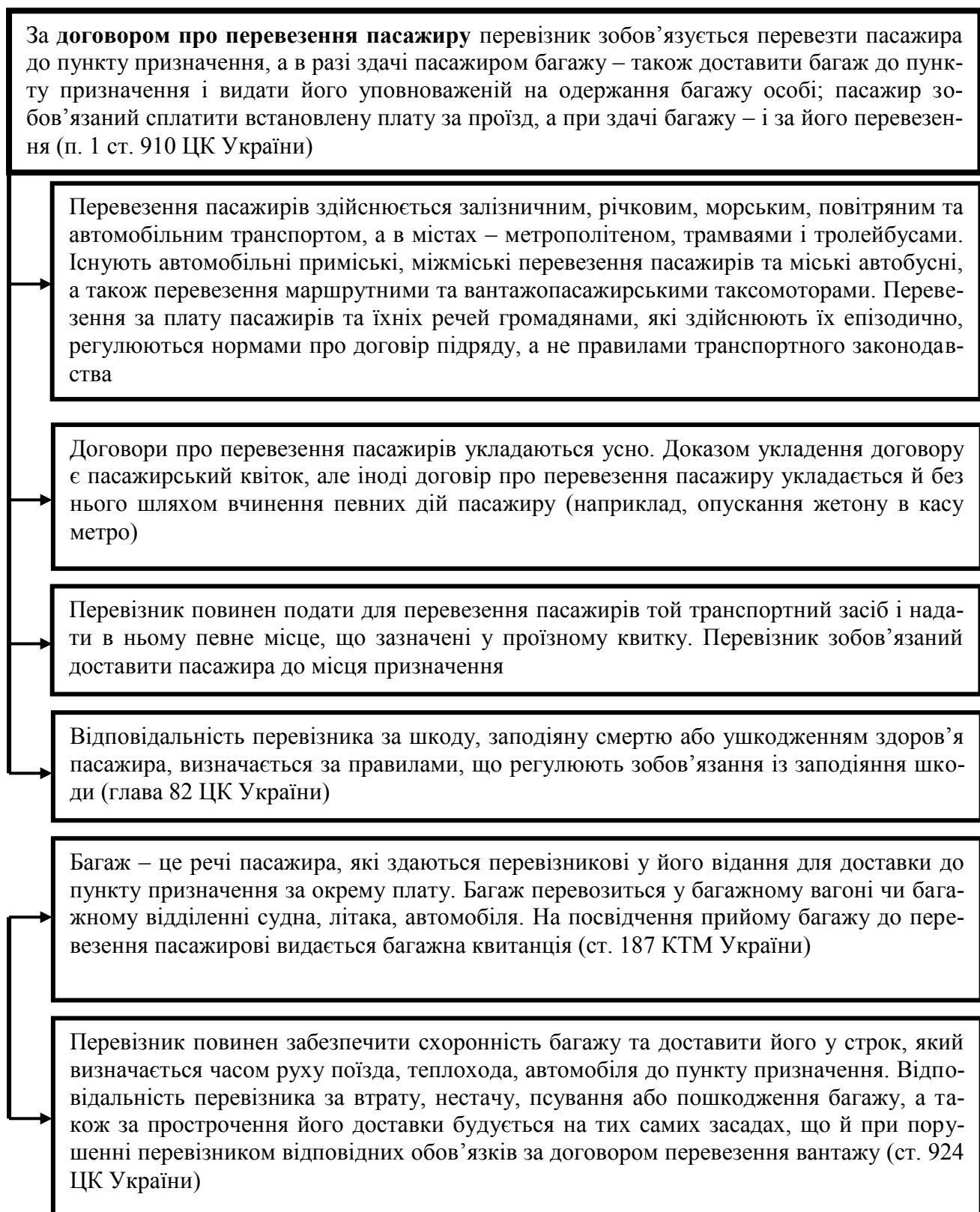
Відносини експедирування в Україні регламентуються нормами ГК України (ст. 316), ЦК України (глава 65, ст.ст. 929-935), Законом України «Про транспортно-експедиторську діяльність» від 1 липня 2004 р.

За **договором транспортного експедирування** одна сторона (експедитор) зобов'язується за плату і за рахунок другої сторони (клієнта) виконати або організувати виконання визначених договором послуг, пов'язаних з перевезенням вантажу. Він укладається в письмовій формі

Істотні умови договору транспортного експедирування:

- 1) відомості про сторони договору
- 2) для юридичних осіб – резидентів України: найменування, місцезнаходження та ідентифікаційний код в Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України
- 3) для юридичних осіб – нерезидентів України: найменування, місцезнаходження та державу, де зареєстровано особу
- 4) для фізичних осіб – громадян України: прізвище, ім'я, по батькові, адресу місця проживання та індивідуальний ідентифікаційний номер у Державному реєстрі фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів
- 5) для фізичних осіб – іноземців, осіб без громадянства: прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), адресу місця проживання за межами України
- 6) вид послуги експедитора
- 7) вид та найменування вантажу, пункти його відправлення та призначення
- 8) права, обов'язки сторін, відповідальність сторін, у тому числі в разі завдання шкоди внаслідок дії непереборної сили
- 9) порядок погодження змін маршруту, виду транспорту, вказівок клієнта
- 10) розмір плати експедитору і порядок розрахунків
- 11) строк (термін) дії виконання договору

Рис. 5.5. Договір перевезення пасажирів і багажу

Практичні завдання

Завдання 1. Наведіть схематично систему договірних зобов'язань, що виникають на транспорті.

Завдання 2. Що є предметом договору перевезення вантажу? Перелічить його реквізити.

Завдання 3. Дайте поняття товарно-транспортних документів. Наведіть у таблиці їх види залежно від виду транспорту.

Транспорт	Товарно-транспортні документи
Автомобільний	
Залізничний	
Повітряний	
Морський	
Річковий	

Завдання 4. Які етапи включає у себе процес перевезення вантажу? Вкажіть основні права та обов'язки сторін договору на кожному з цих етапів.

Завдання 5. Поясніть особливості доставки вантажу у прямому змішаному сполученні. Яка система зобов'язань при цьому виникає та якими документами оформляється?

Завдання 6. Назвіть відмінності договору транспортного експедирування від договору перевезення вантажу. Відповідь наведіть у таблиці:

	Договір перевезення вантажу	Договір транспортного експедирування
Предмет		
Сторони		
Права та обов'язки сторін		
Відповідальність сторін		
.....		

Завдання 7. Дайте поняття договору перевезення пасажирів і багажу. Якими документами оформляються такі договори на різних видах транспорту?

Завдання 8. Назвіть особливості договору фрахтування (чартеру). Які існують види чартерів? Чи відрізняються чартери на водному та повітряному транспорті?

Завдання 9. Охарактеризуйте договір буксирування. Які існують види договорів буксирування?

Завдання 10. Підприємство має намір доставити партію будівельних матеріалів з м. Донецька до м. Миколаєва. Найбільш вигідним, на думку керівництва підприємства, є перевезення залізницею. Однак підприємство не має досвіду укладання договорів перевезення вантажів. Питання:

- 1) Які дії має вчинити підприємство для організації залізничного перевезення будівельних матеріалів з Донецька у Миколаїв?
- 2) Які права та обов'язки виникнуть у підприємства при укладанні договору перевезення вантажу залізницею?

Завдання 11. Пасажир спізнився на потяг на 40 хвилин. Він зажадав від залізниці повного відшкодування вартості квитку, оскільки його запізнення відбулося внаслідок затримки руху приміських поїздів, тобто з вини залізниці. Питання:

- 1) Чи підлягає вимога Пасажира задоволенню?
- 2) Вирішіть завдання у варіанті для автомобільного і повітряного транспорту.
- 3) Чи зміниться рішення, якщо б пасажир зажадав повернення вартості проїзду через два дні після відходу потягу і при цьому надав довідку, що ці дні він перебував у лікарні?

Завдання 12. Громадянин Шевченко П.П. пред'явив претензію залізниці про відшкодування вартості втраченого багажу. Багаж було здано для перевезення на станції Маріуполь Донецької залізниці, але на станції призначення (ст. Київ-пасажирський Південно-Західної залізниці) громадянин Шевченко П.П. його не одержав. Залізниця відмовилася задовольнити претензію пасажира, оскільки не вважала багаж втраченим. Питання:

- 1) В якому випадку багаж можна вважати втраченим?

- 2) Яка відповідальність передбачена за незбереження багажу залізницею?

Завдання 13. Громадянин Петров П.О. подав до суду позов про відшкодування моральної шкоди, завданої неправомірною відмовою працівника транспортного підприємства «Маршрут» у праві безоплатного проїзду. Громадянин Петров П.О. є учасником ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та має право на безоплатний проїзд, а водій маршрутної таксі, що належить підприємству «Маршрут», висадив його з транспортного засобу, пославшись на те, що у транспортному засобі вже знаходилося дві особи, що мали право на пільговий проїзд, а більшу кількість осіб з правом пільгового проїзду заборонено безоплатно правилами товариства. Однак під час розгляду справи у суді твердження про наявність у транспортному засобі двох осіб, що мали право безоплатного проїзду, не підтвердилося.

Питання:

- 1) Хто має право встановлювати перелік осіб, які будуть користуватися пільгами під час користування громадським транспортом?
- 2) Чи мало право підприємство «Маршрут» встановлювати власні правила щодо кількості громадян із пільгами, які можуть одночасно знаходитися у транспортному засобі?
- 3) Яке рішення має прийняти суд?

Завдання 14. Громадянин Д. пред'явив позов залізниці у зв'язку з тим, що відправлення поїзду Луганськ-Сімферополь було затримано на 1 годину. На судовому засіданні представник залізниці стверджував, що у шляху прямування відставання від графіку було ліквідовано і поїзд прибув на станцію призначення без запізнення, у зв'язку з чим ніяких збитків пасажиру не завдано. У відповідь на це позивач заявив, що на проміжній станції Донецьк він мав передати підприємцю Б. важливі документи, чого не зміг зробити внаслідок запізнення прибуття потягу на цю станцію і тому зазнав істотних збитків. Питання:

- 1) За що відповідає залізниця перед пасажиром?
- 2) Чи є обґрунтованими вимоги громадянина Д.?
- 3) Яке рішення має прийняти суд?

Рекомендовані теми рефератів

1. Поняття і правова характеристика договору перевезення вантажу.
2. Поняття і правова характеристика договору транспортного експедирування.
3. Поняття і правова характеристика договору перевезення пасажирів і багажу.
4. Поняття і правова характеристика договору буксирування.
5. Права та обов'язки сторін договору перевезення вантажу.
6. Поняття, види та ознаки товарно-транспортних документів.
7. Поняття і зміст вузлових угод.
8. Особливості укладання і виконання договорів перевезення вантажу на різних видах транспорту.
9. Договір чартеру в системі транспортних договорів.
10. Відповідальність сторін договору перевезення вантажу.

Перелік рекомендованої літератури і нормативно-правових актів

1. Автомобільний транспорт в Україні. Нормативна база. – К.: КНТ, АТІКА, 2004. – 504 с.
2. Балобанов А. Правовое регулирование буксировочной деятельности // Судостроительство. – 2004. – №4-6. – С.56-57.
3. Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право. Книга четвертая: Договоры о перевозке, буксировке, транспортной экспедиции и иных услугах в сфере транспорта (2-е изд.). – М.: Статут, 2004. – 910 с.
4. Булгакова І.В., Клепікова О.В. Транспортне право України: Академічний курс: Підруч. для студ. юр. спец. вищ. навч. закл. – К.: Концерн “Видавничий Дім “Ін Юре”, 2005. – 536 с.
5. Гуцуляк В.Н. Морское право: Учебное пособие. – М.: РосКонсульт, 2000. – 368 с.
6. Демиденко В.В., Шемякин А.Н., Балабанов А.О. Морське право України: Навч. посібник. – Одеса: АО БАХВА, 1996. – 140 с.
7. Деревянко Б.В. Транспортное право: библиографический справочник / [сост. Деревянко Б.В., Луканин А.В., Родина В.В., Смирнов А.М., Шелухин Н.Л.; под ред. доктора юрид. Наук, доц. Шелу-

- хина НЛ] – Донецк: Изд-во «Ноулідж» (донецкое отделение), 2010. – 588 с.
8. Діковська І.А. Договір повітряного чартеру у міжнародному приватному праві // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Випуск 121. Правознавство. – 2001. – С.42-45.
 9. Діковська І.А. Місце договору повітряного чартеру у системі приватноправових договорів // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Випуск 125. Правознавство. – 2001. – С.35-39.
 10. Довгополов А.А. Ответственность железнодорожного перевозчика за ненадлежащее исполнение обязательства грузовой перевозки // Транспортное право. – 2004. – №3. – С.31-34.
 11. Дрогобецкая Н., Борчан А. Рейсовый чартер и коносамент: правовые аспекты // Судоходство. – 2003. – №1-2. – С.69-70.
 12. Егиазаров В.А. Транспортное право. – М.: Юридический Дом “Юстицинформ”, 2004. – 543 с.
 13. Ершов А.А. Договор об оказании лоцманских услуг // Транспортное право. – 2004. – №2. – С.11-18.
 14. Луканін О.В. Транспортне право України: судова практика: Навчальний посібник / автори-укладачі О.В. Луканін, В.В. Родіна, А.М. Смирнов, М.Л. Шелухін; за ред. доктора юрид. наук, доц. М.Л. Шелухіна. – Донецьк: Вид-во «Ноулідж» (донецьке відділення), 2011. – 353 с.
 15. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України / Кол. авт.: Г.Л. Знаменський, В.В. Хахулін, В.С. Щербина та ін. / За заг. ред. В.К. Мамутова. – К.: Юрінком Інтер, 2004.
 16. Роїна О.М. Залізничний транспорт в Україні: Нормативна база. – К.: КНТ, 2005. – 480 с.
 17. Смирнов А.М., Клещенков О.В. Транспортне право: курс лекцій. – Донецьк: ДЮІ, 2006. – 300 с.
 18. Транспортне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М.Л. Шелухін, О.І. Антонюк, В.О. Вишнівецька та ін., за ред. М.Л. Шелухіна. – К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2008. – 896 с.

19. Транспортное право: Морское право. Внутреннее водное (речное) право. Железнодорожное право: Учебное пособие / В.Г. Ермолаев и др. – М.: Былина, 2002. – 400 с.
20. Шемякин А.Н. Морское право: Учебное пособие. – Х.: Одиссей, 2004. – 384 с.
21. Повітряний кодекс України: Закон України від 19 травня 2011 р. №3393-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – №48-49. – Ст. 536.
22. Кодекс торговельного мореплавства України: Закон України від 23 травня 1995 р. №176/95 // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – №№47-52. – Ст. 349.
23. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. №436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №18. – Ст.144.
24. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. №435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №40. – Ст.356.
25. Про трубопровідний транспорт: Закон України від 15 травня 1996 р. №192/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №29. – Ст.139.
26. Про залізничний транспорт: Закон України від 4 липня 1996 р. №273/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №40. – Ст.183.
27. Про транзит вантажів: Закон України від 20 жовтня 1999 р. №1172-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – №51. – Ст.446.
28. Про перевезення небезпечних вантажів: Закон України від 6 квітня 2000 р. №1644-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – №28. – Ст.222.
29. Про автомобільний транспорт: Закон України від 5 квітня 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001. – №17. – С.50.
30. Про транспортно-експедиторську діяльність: Закон України від 1 липня 2004 р. №1955-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – №52. – Ст.562.

31. Устав внутреннего водного транспорта СССР: Утверждён постановлением Совета Министров СССР от 15 октября 1955 г. №1801 // <http://www.liga.net/laws/>.
32. Про статут автомобільного транспорту УРСР: Постанова Ради Міністрів Української РСР від 27 червня 1969 р. №401 // ЗП УРСР. – 1969. – №7. – Ст.88.
33. Правила надання послуг пасажирського автомобільного транспорту: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 18 лютого 1997 р. №176 // Офіційний вісник України. – 1997. – №8. – Т.2. – С.142.
34. Про затвердження Статуту залізниць України: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 квітня 1998 р. №457 // Офіційний вісник України. – 1998. – №14. – С.150.
35. Про затвердження Правил перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні: Наказ Міністерства транспорту України від 14 жовтня 1997 р. №363 // Офіційний вісник України. – 1998. – №8. – С.283.
36. Порядок і умови організації перевезень пасажирів та багажу автомобільним транспортом: Затверджено наказом Міністерства транспорту України від 21 січня 1998 р. №21 // Офіційний вісник України. – 1998. – №17. – С.253.
37. Правила перевезень пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України: Затверджено наказом Міністерства транспорту України від 28 липня 1998 р. №297 // Офіційний вісник України. – 1998. – №40. – С.157.
38. Положення про порядок підготовки та подання інформації про вантаж для його безпечного морського перевезення: Затверджено наказом Міністерства транспорту України від 14 грудня 1998 р. №497 // Офіційний вісник України. – 1999. – №2. – С.258.
39. Правила користування вагонами і контейнерами: Затверджені наказом Міністерства транспорту України від 25 лютого 1999 р. № 133.
40. Про затвердження окремих розділів Правил перевезення вантажів: Наказ Міністерства транспорту України від 21 листопада 2000 р. №644 // Офіційний вісник України. – 2000. – №48. – Ст. 2108.

41. Правила виконання чартерних рейсів: Затверджено наказом Міністерства транспорту України від 18 травня 2001 р. №297 // Офіційний вісник України. – 2001. – №22. – Ст.1024.
42. Про затвердження Правил перевезення вантажів у прямому змішаному залізнично-водному сполученні: Наказ Міністерства транспорту України від 28 травня 2002 р. // Офіційний вісник України. – 2002. – №28. – Ст.1345.
43. Про затвердження Правил повітряних перевезень вантажів: Наказ Міністерства транспорту України від 14 жовтня 2003 р. №793 // Офіційний вісник України. – 2003. – №46. – Ст.2407.
44. Правила оформлення вантажних перевізних документів на перевезення морським транспортом: Затверджено наказом Міністерства транспорту і зв'язку України від 13 грудня 2004 р. №1098 // Офіційний вісник України. – 2004. – №52. – Т. 2. – С.616. – Ст.3468.

ТЕМА 6. ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ ДОСТАВКИ ВАНТАЖІВ ОКРЕМИМИ ВИДАМИ ТРАНСПОРТУ

1. Характерні ознаки правового регулювання доставки вантажів автомобільним транспортом. Накладна. Перевізні документи.
2. Окремі ознаки правового регулювання доставки вантажів залізничним транспортом. Залізнична накладна.
3. Правового регулювання доставки вантажів авіаційним транспортом. Авіавантажна накладна.
4. Особливості правового регулювання доставки вантажів водним транспортом. Коносамент. Чартер. Фрахтування. Буксирування.
5. Юридичні аспекти регулювання доставки вантажів трубопровідним транспортом.

Стислий конспект

Автомобільний транспорт. Основними нормативно-правовими актами, які визначають порядок здійснення доставки вантажів автомобільним транспортом, є Закон України «Про автомобільний транспорт» в редакції від 23.02.2006, Статут автомобільного транспорту Української РСР від , а також Правила перевезення вантажів автомобільним транспортом, затверджені наказом Міністерства транспорту України №363 від 14.10.97 р.

Договір про перевезення вантажів автомобільним транспортом – це двостороння угода між перевізником, вантажовідправником чи вантажоодержувачем, яка є юридичним документом, де регламентуються обсяг, термін та умови перевезення вантажів, права, обов'язки та відповідальність сторін щодо їх додержання. У додатках до Правил наведено Примірний договір про перевезення вантажів автомобільним транспортом у місцевому та міжміському сполученні (додаток 1) та Разовий договір про перевезення вантажів автомобільним транспортом (додаток 2).

Основними документами на перевезення вантажів є:

- 2) товарно-транспортна накладна – єдиний для всіх учасників транспортного процесу юридичний документ, призначений для списання товарно-матеріальних цінностей, обліку на шляху їх переміщення, оприбутковування, складського, оперативного та бухгалтерського обліку.

терського обліку, а також для розрахунків за перевезення вантажу та обліку виконаної роботи;

3) дорожній лист – документ встановленого законодавством зразку для визначення та обліку роботи автотранспортного засобу.

Залізничний транспорт⁸. Доставка вантажів регламентується Статутом залізниць України, а також наказом Міністерства транспорту України «Про затвердження окремих розділів Правил перевезення вантажів» від 21.11.2000 №644, що містить наступні розділи:

- ◆ Правила приймання вантажів до перевезення;
- ◆ Правила видачі вантажів;
- ◆ Правила оформлення перевізних документів;
- ◆ Правила розрахунків за перевезення вантажів;
- ◆ Правила обчислення термінів доставки вантажів;
- ◆ Правила зберігання вантажів;
- ◆ Правила перевезення вантажів з оголошеною вартістю;
- ◆ Правила перевезення вантажів у супроводі провідників відправників (одержувачів);
- ◆ Правила реалізації вантажів;
- ◆ Правила перевезення вантажів, які змерзаються;
- ◆ Правила перевезення вантажів залізничними лініями вузької колії;
- ◆ Правила перевезення вантажів у спеціальних та спеціалізованих контейнерах відправників і одержувачів;
- ◆ Правила перевезення вантажів, які підлягають фітосанітарному контролю;
- ◆ Правила перевезення вантажів у транспортних пакетах;
- ◆ Правила обслуговування залізничних під'їзних колій.

Наказом Міністерства транспорту № 542 від 20.08.2001 затверджені:

- ◆ Правила пломбування вагонів і контейнерів;
- ◆ Правила переадресування вантажів;
- ◆ Правила перевезення вантажів навалом і насипом;
- ◆ Правила перевезення вантажів у вагонах відкритого типу;

⁸ Перелік нормативних документів, якими регламентовано залізничне вантажне перевезення, більш докладно наведений на офіційному веб-сайті Укрзалізниці за адресою: ci.uz.gov.ua/common/acts_rail_freight.html.

- ◆ Правила перевезення вантажів дрібними відправками;
- ◆ Правила перевезення вантажів в універсальних контейнерах.

Наказом Міністерства транспорту № 334 від 28.05.2002 затверджені:

- ◆ Правила перевезення вантажів маршрутами відправника;
- ◆ Правила перевезення вантажів у прямому змішаному залізнично-водному сполученні;
- ◆ Правила складання актів;
- ◆ Правила заявлення та розгляду претензій.

Наказом Міністерства транспорту № 873 від 9.12.2002 затверджені:

- ◆ Правила планування перевезень вантажів;
- ◆ Правила перевезення швидкопсувних вантажів;
- ◆ Правила перевезення тварин, птиці та інших вантажів, які підлягають державному ветеринарно-санітарному контролю.

Наказом Міністерства транспорту № 299 від 18.04.2003 затверджені Правила перевезення наливних вантажів.

Авіаційний транспорт. Правова регламентація повітряних перевезень вантажів здійснюється Повітряним кодексом України від 19.05.2001 р., Правилами повітряних перевезень вантажів, затвердженими наказом Державної служби України з нагляду за забезпеченням безпеки авіації від 14.03.2006 р. № 186, а також Інструкцією з організації перевезень вантажів повітряним транспортом, затвердженою наказом Державної служби України з нагляду за забезпеченням безпеки авіації від 02.11.2005 р. № 822. Укладення договору перевезення вантажу повітряним транспортом підтверджується складанням перевізного документа – авіавантажної накладної, форма якої наведена у додатках до Правил. Порядок оформлення інших документів, вимоги до їх змісту та реквізитів встановлені Інструкцією.

Додатково регламентується порядок укладання та виконання договору чартеру (фрахтування повітряного судна), за яким одна сторона (фрахтівник) зобов'язується надати іншій стороні (фрахтувальнику) за плату всю місткість одного чи кількох повітряних суден на один або кілька рейсів для повітряного перевезення пасажирів, бага-

жу, вантажу і пошти або для іншої мети, якщо це не суперечить чинному законодавству України.

Водний транспорт. Правове регулювання відносин щодо перевезення вантажів водним транспортом забезпечується Кодексом торговельного мореплавства України від 23.05.95 р., Правилами оформлення вантажних перевізних документів на перевезення морським транспортом, затвердженими наказом Міністерства транспорту та зв'язку України від 13.12.2004 р. №1098, Статутом внутрішнього водного транспорту СРСР від 15.10.55 р. та іншими нормативно-правовими актами.

Договір морського перевезення вантажу укладається у письмовій формі та підтверджується складанням наступних документів:

- 1) рейсового чартеру – якщо договір передбачає умову надання для перевезення всього судна, його частини або окремих суднових приміщень;
- 2) коносаменту⁹ – якщо договір не передбачає вищезазначених умов;
- 3) інших письмових доказів.

Договір перевезення вантажу річковим (внутрішнім водним) транспортом засвідчується накладною.

Трубопровідний транспорт. Джерелами правового регулювання доставки вантажів трубопровідним транспортом є Цивільний кодекс України (ст. 714 «Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу»), закони України «Про трубопровідний транспорт», «Про нафту і газ» та інші нормативні акти.

Трубопровідний транспорт є спеціалізованим видом транспорту, що застосовується для транспортування певних речовин та газів. Підприємства, установи та організації трубопровідного транспорту здійснюють приймання, збереження, перевантаження і транспортування трубопроводами, у тому числі з метою транзиту, вуглеводнів, хімічних продуктів, води та інших продуктів і речовин на основі договорів з урахуванням економічної ефективності та пропускної спроможності магістральних трубопроводів. Підприємства трубопровідного транс-

⁹ Порядок заповнення коносаменту докладно представлений за електронною адресою: <http://www.bizground.ru/wp-content/bill-of-lading1.swf>

порту виконують функцію доставки речовин та газів від постачальників до споживачів. Надання такої послуги здійснюється на підставі договору.

Схеми, таблиці та інший графічний матеріал

Рис. 6.1. Особливості доставки вантажів автомобільним транспортом

Правила перевезень вантажів автомобільним транспортом, затверджені наказом Мінтрансу України від 14 жовтня 1997 р. №363

Договір про перевезення вантажів – двостороння угода між перевізником, вантажовідправником чи вантажоодержувачем, що є юридичним документом, яким регламентуються обсяг, термін та умови перевезення вантажів, права, обов'язки та відповідальність сторін щодо їх додержання

Договори про перевезення вантажів автомобільним транспортом укладаються між фізичними та юридичними особами, які здійснюють автомобільні перевезення вантажів на комерційній основі, та вантажовідправниками або вантажоодержувачами. Примірний договір про перевезення вантажів автомобільним транспортом у місцевому та міжміському сполученні наведений в додатку 1 Правил

Істотні умови:

1) термін дії договору

2) обсяги перевезень

3) умови перевезень (режим роботи по видачі та прийманню вантажу, забезпечення схоронності вантажу, виконання вантажно-розвантажувальних робіт і т. д.)

4) вартість перевезень і порядок розрахунків

5) порядок визначення раціональних маршрутів

6) обов'язки сторін

7) відповідальність сторін

Рис. 6.2. Особливості доставки вантажів залізничним транспортом

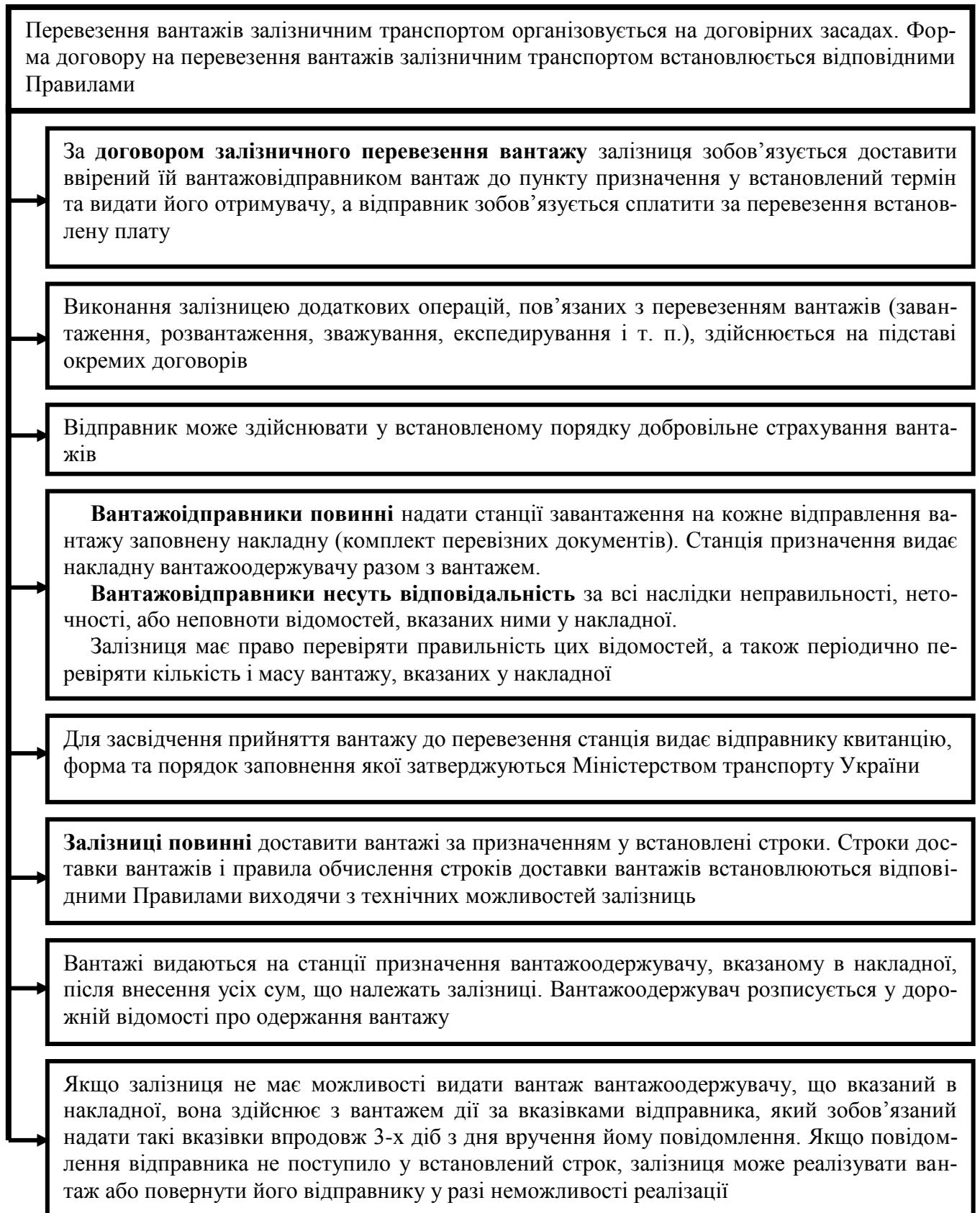

Рис. 6.3. Особливості доставки вантажів повітряним транспортом

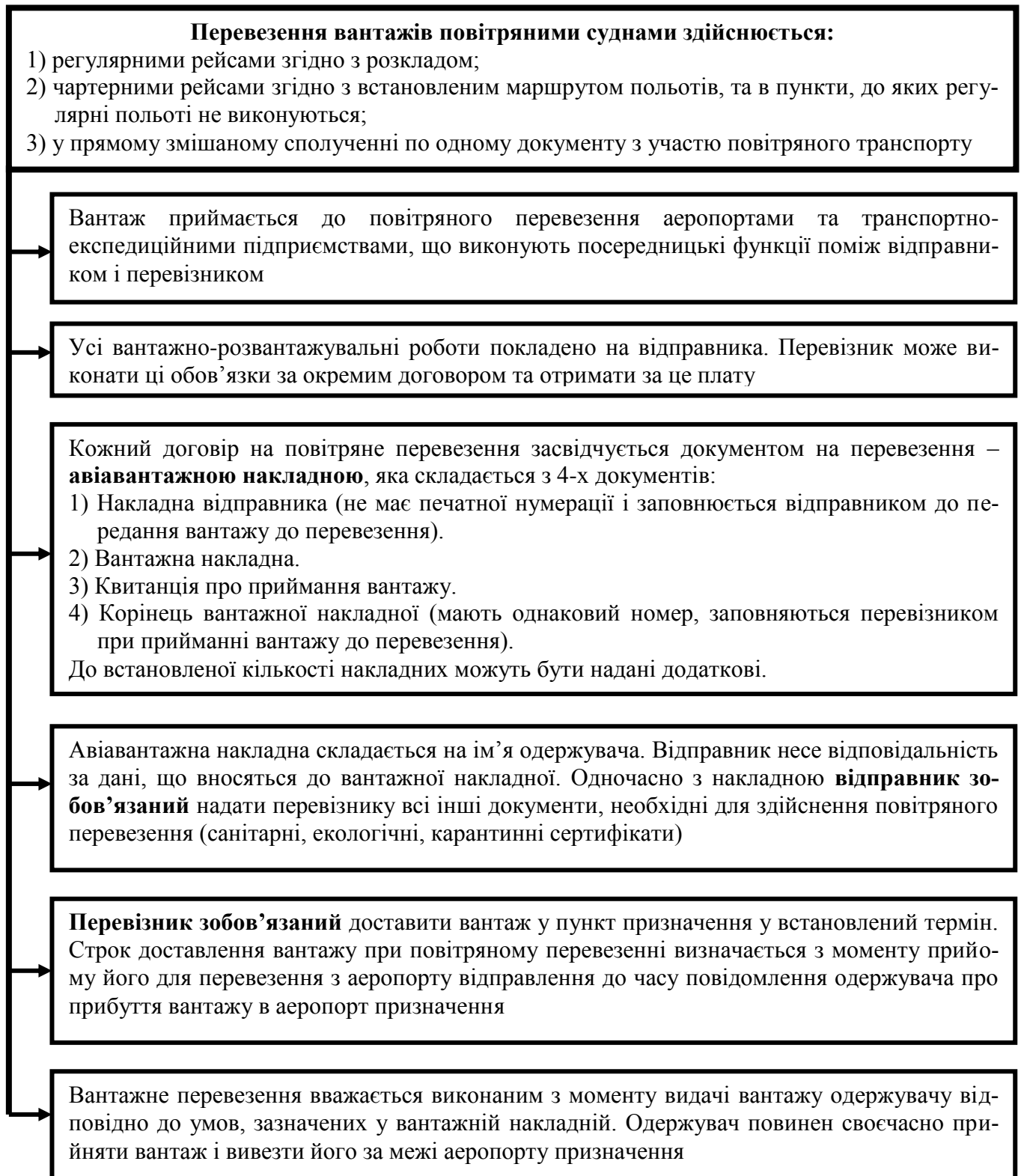

Рис. 6.4. Особливості доставки вантажів морським транспортом

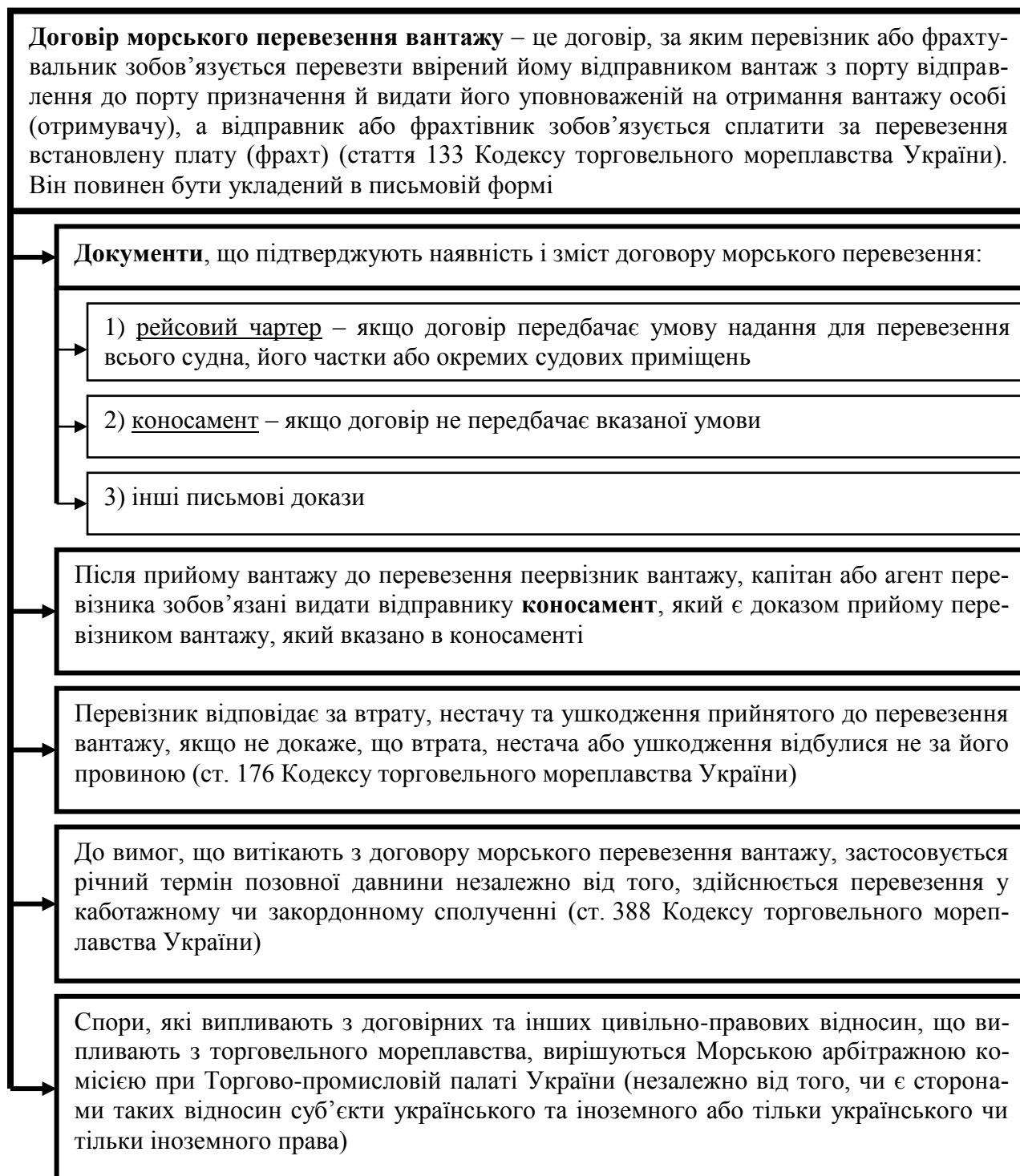

Рис. 6.5. Особливості доставки вантажів внутрішнім водним транспортом

Статут внутрішнього водного транспорту Союзу РСР, затверджений постановою Ради Міністрів СРСР від 15 жовтня 1955 р. №1801.

Розділ IV. Планування і організація перевезень вантажів

Вантажовідправник зобов'язаний одночасно з пред'явленням вантажу надати пароплавству **накладну**. Накладна підписується вантажовідправником, супроводжує вантаж на всьому шляху прямування та видається вантажоодержувачу в пункті призначення разом з вантажем. На підставі накладної порт або пристань відправлення складає дорожню відомість, яка також прямує разом з вантажем та після видачі вантажу в пункті призначення залишається у пароплавства.

У засвідчення прийому вантажу до перевезення вантажовідправнику видається квитанція. Дата прийому вантажу до перевезення засвідчується календарним штемпелем порту або пристані відправлення на накладній, квитанції та дорожній відомості. Накладні та квитанції складаються на ім'я визначених вантажоодержувачів

Вантажовідправник повинен одночасно з накладною передати пароплавству всі документи, що вимагаються санітарними, митними, карантинними та іншими Правилами. Вантажовідправник визначає та вказує в накладній швидкість перевезення. Якщо перевезення даного вантажу допускається тільки певною швидкістю, вантажовідправник повинен вказати в накладній тільки цю швидкість

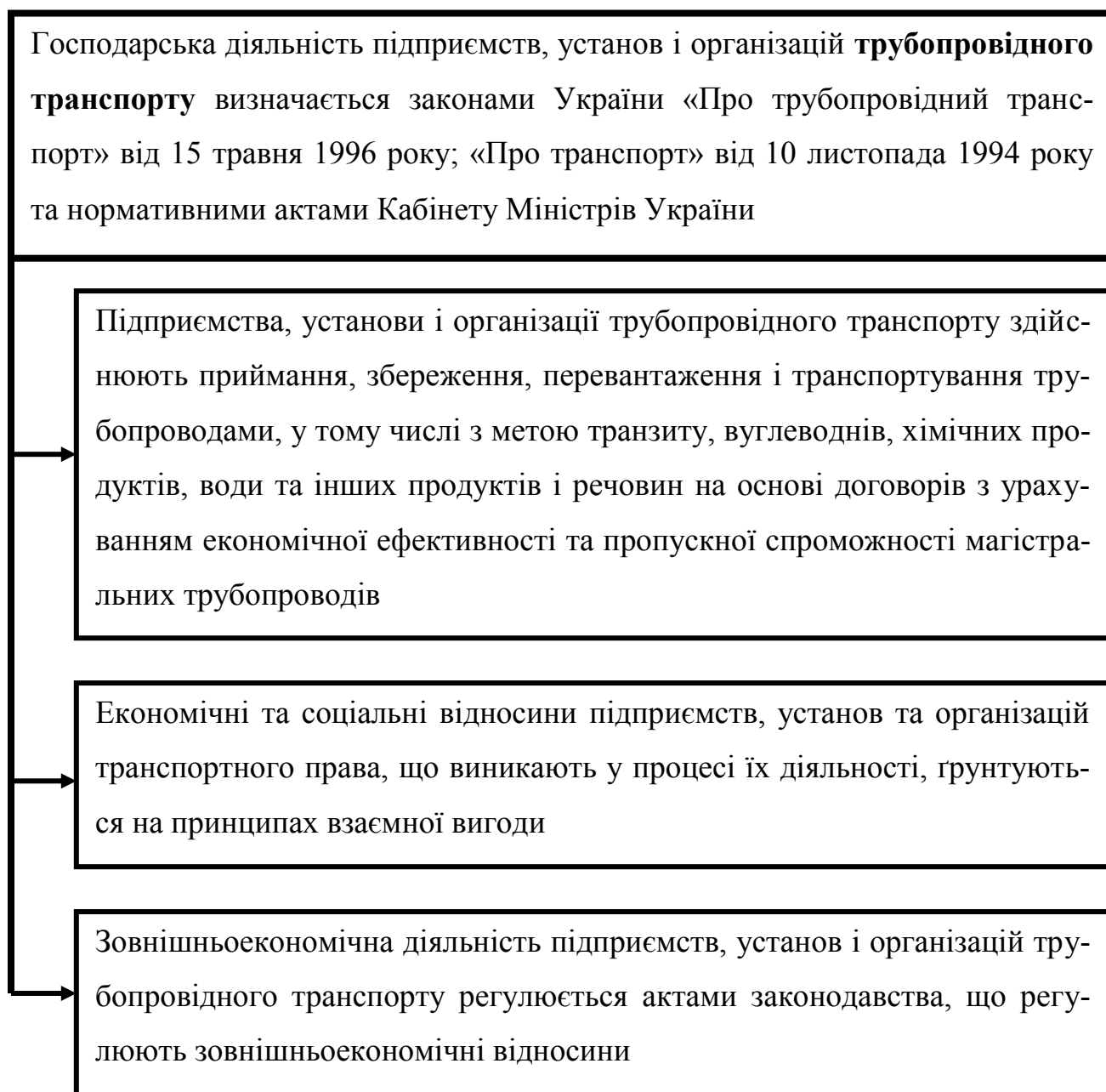
Про час майбутнього прибуття судна до пункту навантажування або розвантажування пароплавство сповіщає вантажовідправника або вантажоодержувача не пізніше ніж за 24 години до прибуття судна, а про час подачі судна під навантажування (розвантажування) – не пізніше, ніж за 6 годин до подачі судна. Вантажовідправник (вантажодержувач), що отримав сповіщення про прибуття судна, зобов'язаний завчасно вказати місце (причал), до якого повинно бути подано судно для навантажування (розвантажування)

Пароплавство повинно доставити вантаж у пункт призначення у встановлений строк

Пароплавство повинно повідомити вантажоодержувача про прибуття на його адресу вантажу, що вивантажений на причалах загального користування, в день прибуття вантажу або не пізніше 12 годин наступного дня. Порядок і спосіб повідомлення встановлюються начальником порту (пристані) за погодженням з вантажоодержувачем

Вантаж видається у пункті призначення вантажоодержувачу, вказаному в накладній. Вантажоодержувач розписується у дорожній відомості про отримання вантажу із вказівкою сум внесених ним платежів. Пароплавство має право не видавати вантаж до внесення вантажоодержувачем всіх платежів, що належать транспорту. Вантажоодержувач повинний прийняти й вивезти з порту (пристані) вантаж, що прибув на його адресу. Строки й порядок зберігання, вивозу й видачі вантажів встановлюються Правилами

Рис. 6.6. Доставка вантажів трубопровідним транспортом

Практичні завдання

Завдання 1. Вкажіть особливості документального оформлення доставки вантажів різними видами транспорту. відповідь наведіть у таблиці:

Вид транспорту	Документи, за допомогою яких здійснюється оформлення доставки вантажу
Автомобільний	
Залізничний	
Повітряний	
Морський	
Річковий	

Завдання 2. Назвіть особливості відповідальності сторін договору перевезення вантажу на різних видах транспорту.

Завдання 3. Вкажіть обставини, за яких перевізник звільняється від відповідальності за невиконання умов договору перевезення вантажу. Відповідь дайте для різних видів транспорту.

Завдання 4. Який порядок пред'явлення та розгляду претензій щодо невиконання сторонами договору перевезення вантажу своїх обов'язків? Відповідь дайте для різних видів транспорту.

Завдання 5. Підприємство «Фарфоровий завод» доставило магазину фарфоровий посуд у коробках. Вантаж був доставлений автотранспортним підприємством у справному фургоні зі справними пломбами відправника, відбитки яких відповідали даним товарно-транспортної накладної. У накладній також було зазначено кількість місць вантажу та його маса. При прибутті фургону одержувач зажадав від водія здати вантаж з перевіркою його стану і кількості місць. В результаті перевірки було встановлено:

- нестача п'яти коробок;
- відсутність кріплення коробок у фургоні та недостатньо щільна укладка;
- чутність побиття фарфору у 10 коробках.

Від перегляду вмісту коробок, у яких було чутно побиття, водій відмовився. Про результат перевірки одержувач зробив відповідний

запис у товарно-транспортній накладній. Водій її не підписав та обмежився відміткою у накладній про здачу фургону зі справними пломбами відправника. Питання:

- 1) Який порядок приймання вантажу одержувачем при перевезенні автомобільним транспортом?
- 2) Хто зобов'язаний здійснювати завантаження транспортного засобу?
- 3) Дайте правову оцінку діям сторін у процесі приймання вантажу.

Завдання 6. Підприємство «М» пред'явило до акціонерного товариства «Ч» та автомобільного перевізника «А» позов про стягнення вартості втраченого ефірного масла. З матеріалів справи встановлено, що вантажовідправник (акціонерне товариство «Ч») відвантажив на адресу позивача контейнер, в якому містилися фляги з ефірним маслом. Контейнер прибув на адресу одержувача у справному стані і з пломбою вантажовідправника. Збиток на позовну суму відбувся внаслідок того, що одна з фляг, що була поставлена в контейнері на бочку, під час перевезення перекинулася та її вміст пролився. Цю обставину підтверджено актом, складеним при розкритті контейнера. Перевізник у відзиві на позов вказав, що вантаж було втрачено внаслідок неправильної упаковки вантажу в контейнер, а також неправильного кріплення контейнера в кузові машини, про що є відмітка, зроблена водієм у товарно-транспортній накладній. Питання:

- 1) Яка із сторін договору перевезення вантажу автомобільним транспортом відповідає за навантаження вантажу на транспортний засіб?
- 2) В яких випадках автомобільний перевізник звільняється від відповідальності за незбереження вантажу?
- 3) Яке рішення має прийняти суд?

Завдання 7. Підприємство уклало договір перевезення вантажу (акумуляторів) з автотранспортним підприємством. Доставку було здійснено на бортовому автомобілі. У накладній було вказано кількість акумуляторів та їх маса. При прибутті вантажу та його здачі одержувачу перевізником встановлено нестачу двох та пошкодження п'яти акумуляторів. На думку водія, пошкодження відбулося внаслідок

док недостатності прокладочного матеріалу між акумуляторами, а нестача – внаслідок помилки у підрахунках при завантаженні. Одержувач, у свою чергу, стверджував, що причиною пошкодження стала відсутність на автомобілі спеціальних пристроїв для перевезення акумуляторів, внаслідок чого акумулятори не мали жорсткого кріплення.

Питання:

- 1) Чи повинен вантажовідправник перевіряти правильність завантаження та кріплення вантажу на автотранспортному засобі?
- 2) Як повинен бути вирішений спір?

Завдання 8. Акціонерне товариство пред'явило залізниці позов про стягнення штрафу за неподання обумовленої кількості цистерн під завантаження. Залізниця заперечила проти цього позову та заявила, що цистерни не було подано не з її вини: частину цистерн було затримано під вивантаженням двома вантажоодержувачами, інші потребували термінового ремонту, оскільки були пошкоджені під час аварії. Питання:

- 1) В яких випадках залізниця може бути звільнена від відповідальності за неподачу вагонів (цистерн) під завантаження?
- 2) Чи правомірними є заперечення залізниці?
- 3) Яке рішення має прийняти господарський суд у цій справі?

Завдання 9. Підприємство пред'явило позов до Управління залізниці про стягнення штрафу за неподачу вагонів під завантаження згідно з прийнятим замовленням. Залізниця заперечила проти позову, оскільки вагони не було подано в обумовлений строк внаслідок їх несвоєчасного повернення іншими клієнтами. В процесі розгляду справи було встановлено, що на залізничному під'їзному шляху Підприємства проводилися ремонтні роботи, тому навіть якщо б залізниця виконала замовлення, вона не змогла б подати вагони під завантаження. Питання:

- 1) Яка відповідальність передбачена чинним законодавством за неподачу вагонів залізницями під завантаження (невиконання замовлення)?
- 2) Чи є несвоєчасне повернення вагонів іншими клієнтами залізниці підставою для невиконання замовлення?

3) Спробуйте вирішити справу.

Завдання 10. На адресу підприємства прибули вагони з вантажем – піском та щебенем. Залізниця видала вантаж із перевіркою маси та схоронності вантажу. При цьому була встановлена нестача вантажу, але комерційний акт залізниця видати відмовилася. Питання:

- 1) В яких випадках складається комерційний акт?
- 2) Чи можливо пред'явити залізниці позов про відшкодування вартості втраченого вантажу без комерційного акту?
- 3) Чи є комерційний акт безспірним доказом незбереження вантажу?

Завдання 11. Вантажовідправник пред'явив позов залізниці про стягнення вартості втраченого вантажу. В процесі розгляду справи було встановлено, що згідно із залізничною накладною залізниця прийняла до перевезення 750 одиниць вантажу, а за актом здала 650, тобто на 100 одиниць менше. Представник залізниці пояснив, що в залізничній накладній було допущено друкарську помилку, тобто замість 650 було надруковано 750, про що перевізник був повідомлений. Рахунок на сплату перевезення також було виписано на 650 одиниць вантажу. Питання:

- 1) Який порядок заповнення залізничної накладної?
- 2) Чи можуть вноситися зміни (виправлення) до залізничної накладної?
- 3) Дайте правову оцінку ситуації.

Завдання 12. Підприємство одержало повідомлення залізничної станції про прибуття двох контейнерів із швидкопсувним вантажем. Представник підприємства зажадав перевірки вантажу на станції призначення, але залізниця відмовила, оскільки вантаж прибув у справних контейнерах із непошкодженими запірно-пломбувальними пристроями, а також без порушення термінів доставки. При проведенні перевірки вантажоодержувачем було встановлено псування вантажу, однак залізниця відмовила представнику підприємства у видачі комерційного акту. Враховуючи ці обставини, підприємство відмовилося від прийняття вантажу.

- 1) Який порядок проведення перевірки вантажу на станції призначення?
- 2) Чи має право залізниця відмовитися від проведення такої перевірки?
- 3) Який порядок дій вантажоодержувача, якщо на станції призначення виявлено нестачу (псування) вантажу?
- 4) Які правові наслідки може мати відмова підприємства від одержання вантажу?

Завдання 13. Підприємство «Захід» пред'явило претензію залізниці про відшкодування збитків. Згідно з наданими документами воно є вантажоодержувачем за договором перевезення, який було укладено між підприємством «Північ» та залізницею. Термін доставки вантажу було вичерпано, але вантаж на адресу підприємства «Захід» не прибув. При розгляді претензії виявилось, що за заявою вантажовідправника (підприємства «Північ») залізниця здійснила переадресування вантажу із зміною вантажоодержувача та станції призначення. З цих підстав у задоволенні претензії було відмовлено. Питання:

- 1) В якому випадку вантаж можна вважати втраченим?
- 2) Чи має право вантажоодержувач пред'являти претензію залізниці?
- 3) Обґрунтуйте відмову у задоволенні претензії.

Завдання 14. За договором, укладеним між торговельним підприємством та Південно-західною залізницею, остання здійснювала перевезення вантажів з м. Києва до м. Ужгород. Під час одного з перевезень сталося зіткнення вантажних потягів, що спричинило загибель вантажу торговельного підприємства. Через 3 місяці торговельне підприємство надіслало залізниці претензію, в якій вимагало відшкодування вартості втраченого вантажу, суми штрафу та повернення плати за перевезення вантажу. У встановлений термін залізниця надіслала заявникові відгук на претензію, в якому погодилася відшкодувати тільки вартість втраченого вантажу. Підприємство звернулося до господарського суду. Питання:

- 1) Який обсяг відповідальності передбачений за втрату вантажу залізницею?

2) Протягом якого терміну можуть заявлятися претензії та подаватися позови до залізниці?

3) Яке рішення має прийняти господарський суд?

Завдання 15. До аеропорту Донецьк на адресу підприємства «Ф.» було доставлено швидкопсувний вантаж – полуниця. За метеорологічних умов цей вантаж прийшов із затримкою більше доби, внаслідок чого більша частина вантажу (близько 75%) виявилася зіпсованою, а підприємство «Ф.» відмовилося від його одержання. Одночасно підприємство вимагало складення аеропортом комерційного акту, однак той заперечив свою провину та, у свою чергу, наполягав на прийманні вантажу підприємством. Дайте правову оцінку ситуації.

Завдання 16. Підприємство звернулося з позовом до пароплавства про стягнення вартості втраченого вантажу. Згідно з коносаментом, до перевезення було прийнято 80 місць вантажу, а у порту призначення одержувачу було видано лише 50 місць. Одержувач зажадав складення комерційного акту, однак пароплавство в цьому йому відмовило з посиланням на те, що вантаж було прийнято до перевезення за навантажувальним ордером відправника, внаслідок чого запис у коносаменті про кількість місць не повинна братися до уваги. Підприємство у встановленому порядку оскаржило дії перевізника та звернулося до суду. Питання:

1) Який порядок прийняття вантажу до перевезення на морському транспорті?

2) Яке рішення має прийняти суд у цьому спорі?

Завдання 17. На адресу підприємства було відвантажено пісок прямим змішаним залізнично-водним сполученням. Однак вантаж одержувачу не був виданий, у зв'язку з чим одержувач пред'явив претензію, а потім і позов до пароплавства про стягнення вартості втраченого вантажу. пароплавство претензію відхилило з посиланням на ненадання комерційного акту, а позовні вимоги не визнало внаслідок недотримання позивачем претензійного порядку врегулювання спору. Спробуйте вирішити справу.

Рекомендовані теми рефератів

1. Документальне оформлення перевезення вантажів автомобільним транспортом.
2. Проблеми правового регулювання доставки вантажів залізничним транспортом.
3. Проблеми правового регулювання доставки вантажів внутрішнім водним транспортом.
4. Особливості доставки вантажів трубопровідним транспортом.
5. Планування перевезення вантажів на різних видах транспорту.
6. Допоміжні договори на різних видах транспорту.

Перелік рекомендованої літератури і нормативно-правових актів

1. Автомобільний транспорт в Україні. Нормативна база. – К.: КНТ, АТІКА, 2004. – 504 с.
2. Балобанов А. Правовое регулирование буксировочной деятельности // Судостроение. – 2004. – №4-6. – С. 56-57.
3. Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право. Книга четвертая: Договоры о перевозке, буксировке, транспортной экспедиции и иных услугах в сфере транспорта (2-й завод). – М.: Статут, 2004. – 910 с.
4. Булгакова І.В., Клепікова О.В. Транспортне право України: Академічний курс: Підруч. для студ. юр. спец. вищ. навч. закл. – К.: Концерн «Видавничий Дім “Ін Юре”», 2005. – 536 с.
5. Булгакова І.В. Поняття та значення договору залізничного перевезення вантажів за законодавством України // Вісник господарського судочинства. – 2001. – №1. – С. 164.
6. Діковська І.А. Місце договору повітряного чартеру у системі приватноправових договорів // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Випуск 125. Правознавство. – 2001. – С. 35-39.
7. Дрогобецкая Н., Борчан А. Рейсовый чартер и коносамент: правовые аспекты // Судостроение. – 2003. – №1-2. – С. 69-70.
8. Законодавство України про залізничний транспорт: Бюлетень законодавства і юридичної практики України / Упоряд. Е.Ф. Демський. – К., 1998. – №12. – 320 с.

9. Клепікова О.В. Правова природа договору морського перевезення вантажу // Правосуддя – гарант законності у сфері економічних правовідносин. Аналітичні розробки, пропозиції наукових і практичних працівників: Міжвідомчий науковий збірник. – К., 2000. – Т. 21(2). – С. 175-183.
10. Клепікова О.В. Правова природа договору морського перевезення вантажів // Вісник Вищого арбітражного суду України. – 2000. – №3. – С. 222-226.
11. Клепікова О.В. Сталійний, контрсталійний та надконтрсталійний час як правові категорії // Вісник господарського судочинства. – 2002. – №4. – С. 183-190.
12. Клепікова О.В. Предмет і метод правового регулювання відносин, що виникають у сфері перевезення вантажів морським транспортом // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2001. – Вип. 41. – С. 72-74.
13. Клепікова О.В. Правова природа коносаменту // Підприємництво, господарство і право. – 2001. – №10. – С. 29-32.
14. Клепікова О.В. Пред'явлення вантажу до перевезення морським транспортом та способи перевезення: організаційно-правовий аспект // Право України. – 2003. – №6. – С. 43.
15. Коструба А. Реквізити коносаменту та їх правове значення // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – №1. – С. 52.
16. Роїна О.М. Залізничний транспорт в Україні: Нормативна база. – К.: КНТ, 2005. – 480 с.
17. Самойленко Г.В. Перспективні напрямки застосування та розвитку заставного права в договорі перевезення вантажів внутрішнім водним транспортом // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 2000. – №3. – С. 33-38.
18. Самойленко Г.В. Сутність договору перевезення вантажів річковим транспортом // Право України. – 2000. – №12. – С. 101-104.
19. Самойленко Г.В. Припинення договору перевезення вантажів у внутрішньому водному сполученні при настанні тривалих перешкод для його виконання // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 2001. – №2. – С. 83-88.

20. Свистун Л. Правове регулювання договору перевезення вантажів автомобільним транспортом в Україні // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – №11. – С.27-31.
21. Свистун Л. Правове значення товарно-транспортної накладної на автомобільному транспорті // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – №9. – С.65-68.
22. Свистун Л. Довгостроковий договір на перевезення вантажів автомобільним транспортом // Право України. – 2004. – №7. – С.62-65.
23. Смирнов А.М., Клещенков О.В. Транспортне право: курс лекцій. – Донецьк: ДЮІ, 2006. – 300 с.
24. Транспортне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М.Л. Шелухін, О.І. Антонюк, В.О. Вишнівецька та ін., за ред. М.Л. Шелухіна. – К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2008. – 896 с.
25. Транспортное право: Морское право. Внутреннее водное (речное) право. Железнодорожное право: Учебное пособие / В.Г. Ермолаев и др. – М.: Былина, 2002. – 400 с.
26. Шемякин А.Н., Короткий Т.Р. Правовое регулирование морской перевозки грузов и пассажиров: Учебное пособие. – Одесса: ЛАТ-СТАР, 1999. – 172 с.
27. Устав внутреннего водного транспорта СССР: Утвержден постановлением Совета Министров СССР от 15 октября 1955 г. №1801 // CD-версія правової бібліотеки «Інфодиск: Законодательство Украины». – 2012. – №2.
28. Статут автомобільного транспорту УРСР: Затверджений постановою Ради Міністрів Української РСР від 27 червня 1969 р. №401 // ЗП УРСР. – 1969. – №7. – Ст. 88.
29. Кодекс торговельного мореплавства України: Закон України від 23 травня 1995 р. №176/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – №47-52. – Ст. 349.
30. Повітряний кодекс України: Закон України від 19 травня 2011 р. №3393-VI // CD-версія правової бібліотеки «Інфодиск: Законодательство Украины». – 2012. – №2.
31. Статут залізниць України: Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 6 квітня 1998 р. №457 // Офіційний вісник України. – 1998. – №14. – С. 150.

32. Про організацію повітряних перевезень літерними і підконтрольними рейсами: Наказ Міністерства транспорту України від 24 грудня 1996 р. №415 // Офіційний вісник України. – 1997. – №16. – С. 146.
33. Про затвердження Правил перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні: Наказ Міністерства транспорту України від 14 жовтня 1997 р. №363 // Офіційний вісник України. – 1998. – №8. – С. 283.
34. Положення про порядок підготовки та подання інформації про вантаж для його безпечного морського перевезення: Затверджено наказом Міністерства транспорту України від 14 грудня 1998 р. №497 // Офіційний вісник України. – 1999. – №2. – С. 258.
35. Про затвердження окремих розділів Правил перевезення вантажів: Наказ Міністерства транспорту України від 21 листопада 2000 р. №644 // Офіційний вісник України. – 2000. – №48. – Ст. 2108.
36. Правила виконання чартерних рейсів: Затверджено наказом Міністерства транспорту України від 18 травня 2001 р. №297 // Офіційний вісник України. – 2001. – №22. – Ст. 1024.
37. Правила оформлення вантажних перевізних документів на перевезення морським транспортом: Затверджено наказом Міністерства транспорту і зв'язку України від 13 грудня 2004 р. №1098 // Офіційний вісник України. – 2004. – №52. – Т. 2. – С. 616. – Ст. 3468.
38. Інструкція з організації перевезень вантажів повітряним транспортом: Затверджена наказом Державної служби України з нагляду за забезпеченням безпеки авіації від 2 листопада 2005 р. № 822 // CD-версія правової бібліотеки «Инфодиск: Законодательство Украины». – 2012. – №2.
39. Правила повітряних перевезень вантажів: Затверджені наказом Державної служби України з нагляду за забезпеченням безпеки авіації від 14 березня 2006 р. № 186 // CD-версія правової бібліотеки «Инфодиск: Законодательство Украины». – 2012. – №2.

ТЕМА 7. ОСНОВНІ ВИДИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В СФЕРІ ТРАНСПОРТНИХ ВІДНОСИН

1. Відповідальності у транспортному праві.
2. Підгрунття для застосування різних видів відповідальності. Кримінально-правова відповідальність. Адміністративно-правова відповідальність. Цивільно-правова відповідальність. Господарсько-правова відповідальність.
3. Види відповідальності перевізника під час реалізації договору перевезення вантажу (пасажиру і багажу) різними видами транспорту.
4. Підстави і види відповідальності вантажовідправника у договорі перевезення вантажу різними видами транспорту.
5. Підстави і види відповідальності вантажоодержувача у договорі перевезення вантажу різними видами транспорту.
6. Відповідальність експедитора.

Стислий конспект

Учасники процесу транспортування шляхом встановлення, зміни та розірвання відносин між собою істотно впливають на загальний стан суспільних правовідносин на транспорті. Правова поведінка учасників транспортних правовідносин може проявлятися у двох напрямках – у формі дотримання або порушення транспортного законодавства. Відповідно наслідки такої поведінки можуть бути як корисними, так і шкідливими.

Правова поведінка суб'єктів транспортних правовідносин – це сукупність правових вчинків (правочинів), які можуть бути як правомірними, так і неправомірними. Тому сама правова поведінка суб'єктів транспортних правовідносин може бути правомірною та неправомірною.

Для правомірної поведінки характерна соціальна користь, відповідність тим чи іншим чинникам, що зазначені в правових нормах. Наслідки, що настають від такої поведінки, є позитивними.

До протиправної поведінки можна віднести суспільно шкідливий, протиправний вчинок, вчинення якого зумовлює настання юридичної відповідальності та визнається як правопорушення. За протиправну поведінку законом передбачається відповідальність.

Залежно від тяжкості правопорушення можна розрізняти транспортні злочини та проступки на транспорті. Відповідальність з транспортні злочини встановлена Кримінальним кодексом України, а за транспортні проступки – Кодексом України про адміністративні правопорушення.

Під час перевезення пасажирів, багажу, пошти і вантажів трапляються порушення зобов'язань сторонами договору перевезення – перевізником, вантажовідправником і вантажоодержувачем. Порушення зобов'язань сторін трапляються і в договорі транспортного експедирування. Відповідальність за ці порушення передбачається Господарським та Цивільним кодексами України, транспортними кодексами і статутами, правилами перевезень та іншими нормативно-правовими актами.

Правопорушення на транспорті поділяють на злочини та проступки. Проступки, у свою чергу, класифікуються на адміністративні, цивільно-правові, господарсько-правові та дисциплінарні. Злочини відрізняються від інших правопорушень рівнем суспільної небезпеки, який визначається характером порушень суспільних відносин, розміром заподіяної шкоди, способом скоєння правопорушення, характеристикою суб'єкта, особливостями об'єктивної сторони.

Кримінальним злочином визнається не сам факт порушення чинних правил, а таке порушення правил, що спричинило тяжкі наслідки. Відповідальність за транспортні злочини передбачена розділом XI Кримінального кодексу України «Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту», статті 276-292.

Адміністративний проступок – протиправна, винна (умисна чи необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на власність, права та обов'язки громадян, на державний або громадський порядок, на встановлений порядок управління, за що законодавством України передбачено адміністративну відповідальність.

За видовими об'єктами адміністративних проступків на транспорті їх можна класифікувати на такі групи:

- 1) порядок охорони та безпеки руху на транспорті;
- 2) порядок реєстрації і безпеки експлуатації транспорту;
- 3) громадський порядок і громадська безпека на транспорті, встановлений порядок управління;

4) право власності та майнові відносини на транспорті.

Відповідальність за адміністративні проступки на транспорті передбачена главою 10 Кодексу України про адміністративні правопорушення (статті 109-142).

Господарсько-правова відповідальність застосовується за порушення транспортних зобов'язань сторонами договору перевезення вантажу (перевізником, вантажовідправником, вантажоодержувачем) і договору транспортного експедирування (експедитором і клієнтом). Підстави і випадки застосування господарсько-правової відповідальності за порушення транспортних зобов'язань регламентуються:

- на автомобільному транспорті – Статутом автомобільного транспорту УРСР, Законом України «Про автомобільний транспорт», Правилами перевезення вантажів автомобільним транспортом;
- на залізничному транспорті – Законом України «Про залізничний транспорт», Статутом залізниць;
- на авіаційному транспорті – Повітряним кодексом України, Правилами повітряних перевезень вантажів;
- на морському транспорті – Кодексом торговельного мореплавства України;
- на річковому транспорті – Статутом внутрішнього водного транспорту СРСР.

Загальні положення про відповідальність перевізника в договорі перевезення вантажу містяться у Господарському та Цивільному кодексах України.

Перевізник у договорі перевезення вантажу відповідає за:

- 1) прострочення доставки вантажу;
- 2) втрату, нестачу, пошкодження вантажу;
- 3) неподачу (несвоєчасну подачу) транспортних засобів під навантаження, та інші передбачені транспортним законодавством дії (бездіяльність).

Чинне законодавство містить перелік підстав, які звільняють перевізника від відповідальності за вказані порушення.

Вантажовідправник та вантажоодержувач відповідають перед перевізником за:

- 1) непред'явлення до перевезення обумовленої кількості вантажу;

- 2) невикористання поданих під навантаження транспортних засобів або контейнерів;
- 3) затримку транспортних засобів та інших транспортних одиниць понад обумовлені терміни;
- 4) недовантаження транспортних засобів та інших транспортних одиниць до повної вантажопідйомності або технічної норми;
- 5) відмову від оформлення, невірне або неповне оформлення товарно-транспортних документів;
- 6) пред'явлення вантажу, забороненого до перевезення;
- 7) несплату чи неповну сплату перевізнику належних за договором грошових коштів, та інші порушення, встановлені чинним законодавством.

Транспортні нормативно-правові акти також передбачають звільнення відправника та одержувача від відповідальності у визначених випадках.

Цивільно-правова відповідальність на транспорті застосовується за порушення зобов'язань сторонами договору перевезення пасажирів і багажу (перевізником і пасажиром). Підстави і випадки застосування цивільно-правової відповідальності за порушення транспортних зобов'язань регламентуються Цивільним кодексом України, іншими законами, транспортними кодексами і статутами, а також відомчими актами Міністерства транспорту.

В договорі перевезення пасажирів перевізник відповідає за:

- 1) затримку у відправці транспортного засобу або запізнення в прибутті такого транспортного засобу до пункту призначення;
- 2) шкоду, заподіяну каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю пасажирів;
- 3) втрату, псування, нестачу або ушкодження багажу, та інші порушення, встановлені чинним законодавством.

Схеми, таблиці та інший графічний матеріал

Рис. 7.1. Види відповідальності у сфері транспортної діяльності

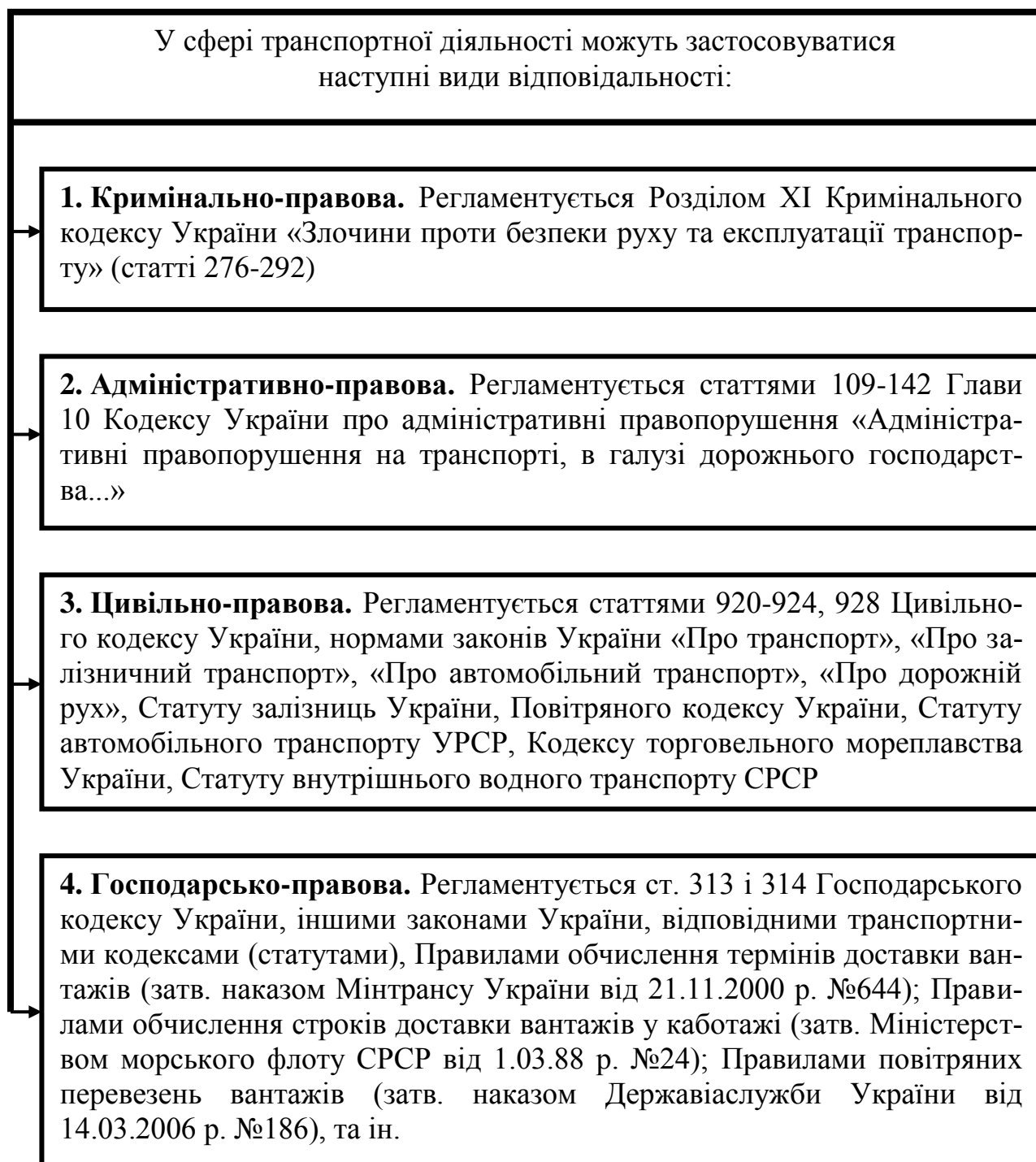

Рис. 7.2. Кримінально-правова відповідальність у сфері транспортної діяльності

Розділ XI Кримінального кодексу України: Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту	
→	Ст. 276. Порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту
→	Ст. 277. Пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів
→	Ст. 278. Угод або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна
→	Ст. 279. Блокування транспортних комунікацій, а також захоплення транспортного підприємства
→	Ст. 280. Примушування працівника транспорту до невиконання своїх службових обов'язків
→	Ст. 281. Порушення правил повітряних польотів
→	Ст. 282. Порушення правил використання повітряного простору
→	Ст. 283. Самовільне без нагальної потреби зупинення поїзда
→	Ст. 284. Ненадання допомоги судну та особам, що зазнали лиха
→	Ст. 285. Неповідомлення капітаном назви свого судна при зіткненні суден
→	Ст. 286. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами
→	Ст. 287. Випуск в експлуатацію технічно несправних транспортних засобів або інше порушення їх експлуатації
→	Ст. 288. Порушення правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення дорожнього руху
→	Ст. 289. Незаконне заволодіння транспортним засобом
→	Ст. 290. Знищення, підробка або заміна номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу
→	Ст. 291. Порушення чинних на транспорті правил
→	Ст. 292. Пошкодження об'єктів магістральних нафто-, газо- та нафтопродуктопроводів

Рис. 7.3. Адміністративно-правова відповідальність у сфері транспортної діяльності

Статті КУпАП ¹⁰	Правопорушення
Адміністративні правопорушення на залізничному транспорті	
Ст. 109.	Порушення правил по охороні порядку і безпеки руху на залізничному транспорті
Ст. 110.	Порушення правил користування засобами залізничного транспорту
Адміністративні правопорушення на повітряному транспорті	
Ст. 111.	Порушення правил безпеки польотів
Ст. 112.	Порушення правил поведінки на повітряному судні
Ст. 113.	Порушення правил міжнародних польотів
Ст. 137.	Порушення правил, спрямованих на забезпечення схоронності вантажів на повітряному транспорті
Адміністративні правопорушення на морському транспорті	
Ст. 114.	Порушення правил по охороні порядку і безпеки руху на морському транспорті
Ст. 115.	Порушення правил користування засобами морського транспорту
Адміністративні правопорушення на річковому транспорті	
Ст. 116.	Порушення правил по охороні порядку і безпеки руху на річковому транспорті і маломірних суднах
Ст. 116 ¹ .	Порушення правил випуску судна в плавання або допуск до керування судном осіб, які не мають відповідного документа
Ст. 116 ² .	Порушення правил, що забезпечують безпеку експлуатації суден на внутрішніх водних шляхах
Ст. 117.	Порушення правил користування річковими і маломірними суднами
Ст. 118.	Порушення правил утримання баз (споруд) для стоянки маломірних суден
Ст. 131.	Ухилення від проходження огляду на стан оп'яніння
Адміністративні правопорушення на трубопровідному транспорті	
Ст. 138.	Порушення Правил охорони магістральних трубопроводів
Адміністративні правопорушення, що можуть мати місце на різних видах транспорту	
Ст. 120.	Порушення правил пожежної безпеки на залізничному, морському, річковому і повітряному транспорті
Ст. 129.	Допуск до керування транспортними засобами або суднами водіїв чи судноводіїв, які перебувають у стані сп'яніння, або осіб, які не мають права керування транспортним засобом
Ст. 130.	Керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані сп'яніння
Ст. 133.	Порушення правил перевезення небезпечних речовин і предметів, великогабаритних та великовагових вантажів на транспорті
Ст. 134.	Провезення ручної кладі понад установлені норми і неоплаченого багажу
Ст. 135.	Безквитковий проїзд
Ст. 136.	Порушення правил, спрямованих на забезпечення схоронності вантажів на залізничному, морському, річковому та автомобільному транспорті

¹⁰ КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення

Рис. 7.4. Адміністративна відповідальність на автотранспорті

Статті КУпАП	Правопорушення
Адміністративні правопорушення на автомобільному транспорті	
Ст. 119.	Порушення правил користування засобами автомобільного транспорту та електротранспорту
Ст. 121.	Порушення водіями правил експлуатації транспортних засобів, правил користування ременями безпеки або мотошоломами
Ст. 121 ¹ .	Експлуатація водіями транспортних засобів, номери агрегатів яких не відповідають записам у реєстраційних документах
Ст. 122.	Перевищення водіями транспортних засобів швидкості руху, невиконання сигналів регулювання дорожнього руху, порушення правил перевезення людей та інших правил дорожнього руху
Ст. 122 ¹ .	Участь водіїв мотоциклів та інших транспортних засобів у групових пересуванні, зупинці чи стоянці
Ст. 122 ² .	Невиконання водіями вимог про зупинку, залишення місця дорожньо-транспортної пригоди
Ст. 122 ³ .	Перешкоджання проведенню огляду транспортних засобів
Ст. 123.	Порушення водіями транспортних засобів правил проїзду залізничних переїздів
Ст. 124.	Порушення водіями правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажів, шляхів, шляхових споруд чи іншого майна
Ст. 124 ¹ .	Ненадання транспортних засобів працівникам міліції та медичним працівникам
Ст. 125.	Інші порушення правил дорожнього руху
Ст. 126.	Керування транспортними засобами особами, які не мають права керування, або водіями, які не мають при собі чи не пред'явили для перевірки відповідних документів
Ст. 127.	Порушення правил дорожнього руху пішоходами, велосипедистами, возіями та іншими особами
Ст. 128.	Випуск на лінію транспортних засобів, технічний стан яких не відповідає встановленим вимогам
Ст. 128 ¹ .	Порушення або невиконання правил, норм та стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, невиконання припису про усунення порушень таких правил, норм і стандартів
Ст. 132.	Самовільне використання транспортних засобів, машин чи механізмів або зберігання транспортних засобів у невстановлених місцях
Ст. 133 ¹ .	Порушення правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту
Ст. 133 ² .	Порушення умов і правил здійснення міжнародних автомобільних перевезень пасажирів і вантажів
Адміністративні правопорушення в галузі шляхового господарства	
Ст. 139.	Пошкодження шляхів, залізничних переїздів, інших шляхових споруд та технічних засобів регулювання дорожнього руху, створення перешкод для руху та невжиття необхідних заходів для їх усунення
Ст. 140.	Порушення правил, норм і стандартів при утриманні шляхів, невжиття заходів щодо своєчасної заборони або обмеження руху чи позначення на дорогах місць провадження робіт
Ст. 141.	Порушення правил охорони смуги відводу автомобільних шляхів
Ст. 142.	Порушення землекористувачами правил утримання ділянок, прилеглих до автомобільних шляхів

Рис. 7.5. Цивільно-правова відповідальність у сфері транспортної діяльності

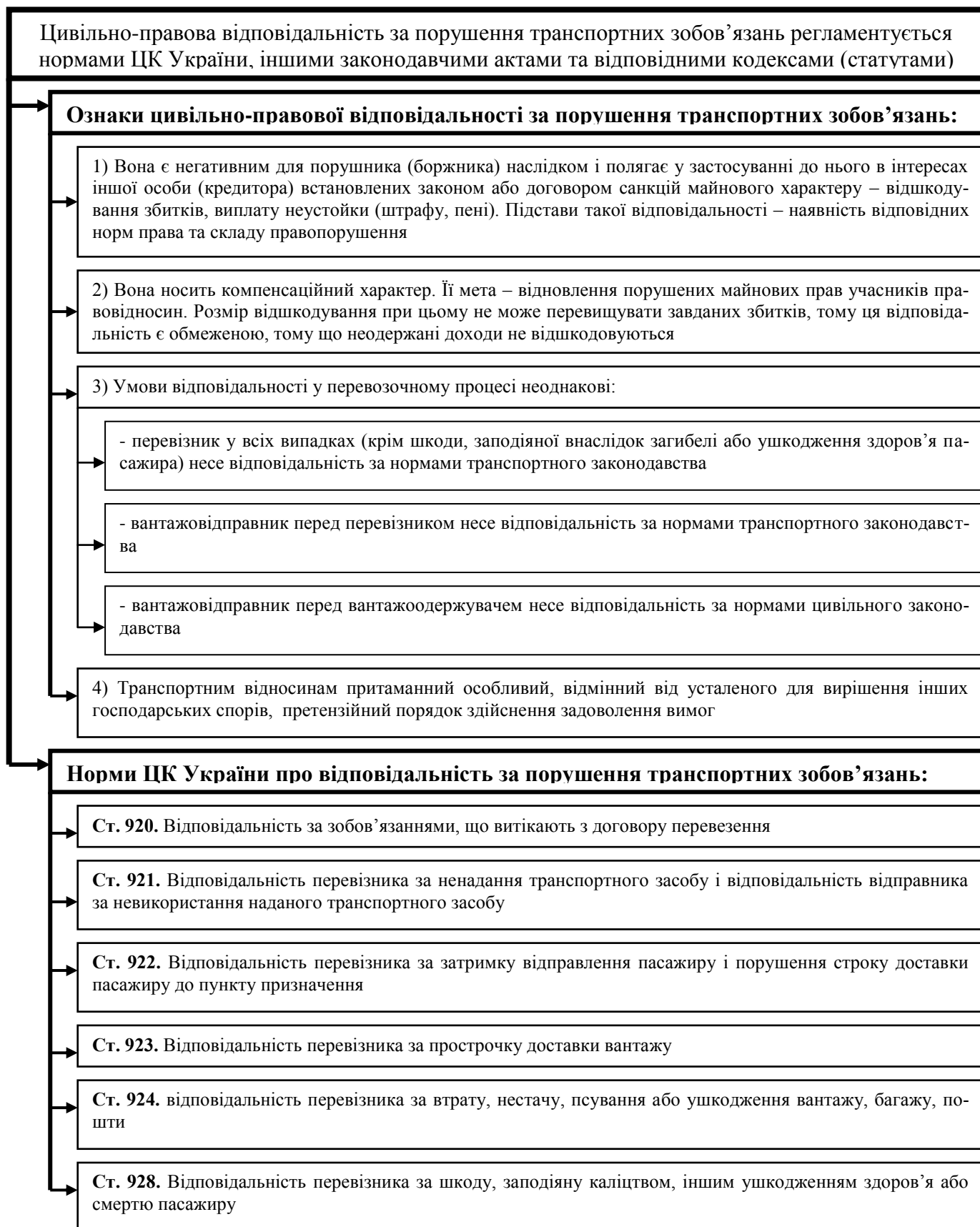

Рис. 7.6. Господарсько-правова відповідальність у сфері транспортної діяльності

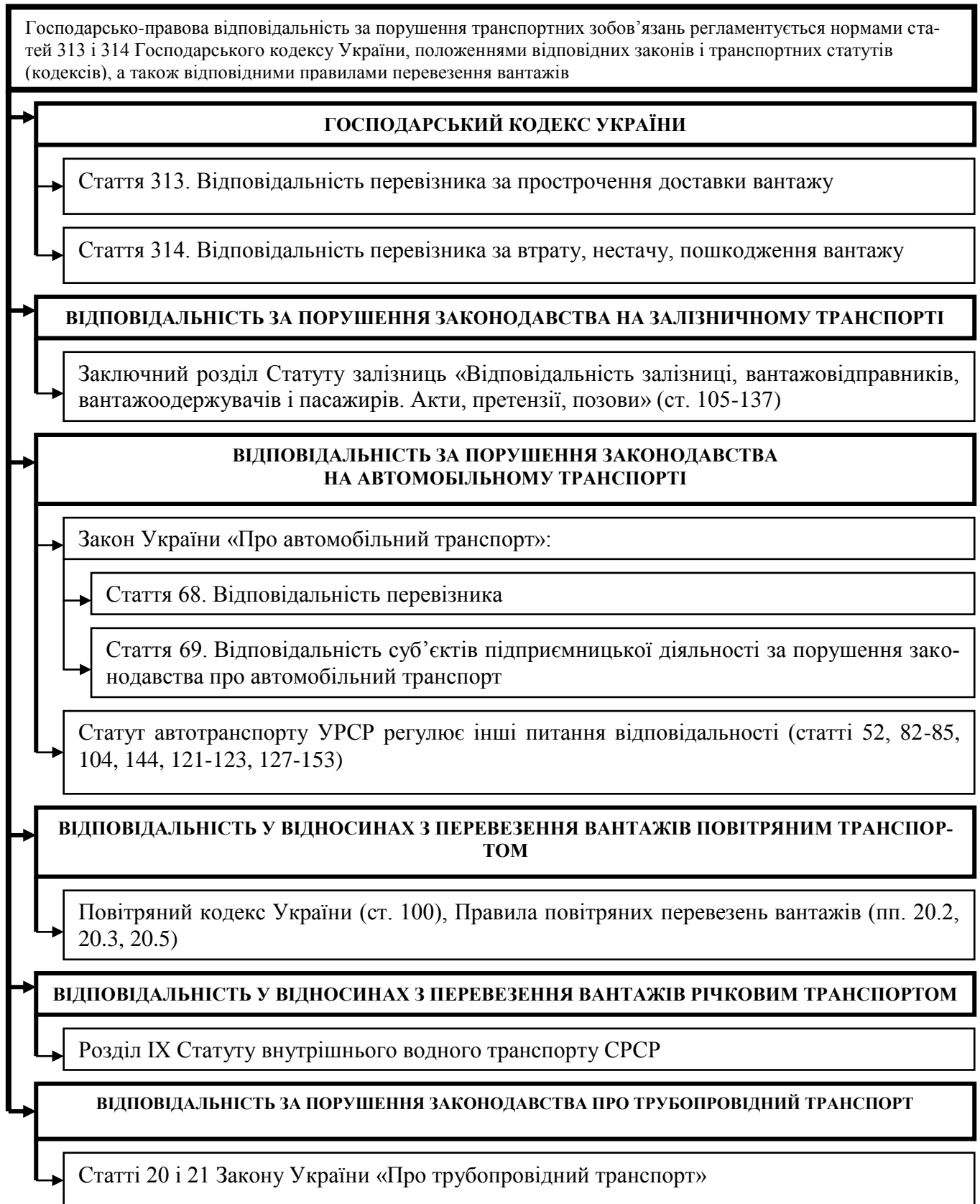

Рис. 7.7. Відповідальність перевізника загальна, на автомобільному та повітряному транспорті

№ статті	Дії (бездіяльність), за які передбачено відповідальність
ГОСПОДАРСЬКИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ	
Ст. 313.	Прострочення доставки вантажу
Ст. 314.	Втрата, нестача, пошкодження вантажу
ЦИВІЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ	
Ст. 921.	Ненадання транспортного засобу
Ст. 922.	Затримка відправлення пасажирів і порушення строку доставки пасажирів до пункту призначення
Ст. 923.	Прострочення доставки вантажу
Ст. 924.	Втрата, нестача, пошкодження вантажу
Ст. 928.	Каліцтво, інші ушкодження здоров'я або смерть пасажирів
ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО АВТОМОБІЛЬНИЙ ТРАНСПОРТ»	
Ст. 68.	1) Втрата, нестача, пошкодження або псування вантажу чи багажу 2) Прострочення доставки вантажу до пункту призначення
СТАТУТ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНСЬКОЇ РСР	
Ст. 128.	1) Невиконання плану перевезень і прийнятого до виконання разового замовлення. 2) Невивезення вантажу в кількості, передбаченій місячним планом перевезення або прийнятій до виконання разовим замовленням.
Ст. 128-1.	Неподача контейнерів для виконання місячного плану перевезень або прийнятого разового замовлення
Ст. 130.	Несвоєчасна подача автомобілів, робота яких оплачується за загальними тарифами, в пункт навантаження по першій їзді проти погодженого годинного графіка
Ст. 131.	Ненадання автомобілів, робота яких оплачується за почасовим тарифом, в кількості, передбаченій у місячному плані або в прийнятому до виконання разовому замовленні, або несвоєчасна подача цих автомобілів
Ст. 136.	Втрата, недостача, пошкодження або псування вантажу
Ст. 138.	Прострочення в доставці вантажу при міжміських перевезеннях
Ст. 139.	Втрата, недостача, псування або пошкодження прийнятого до перевезення багажу, а також прострочення в його доставці
Ст. 146-1.	Необґрунтована видача вантажу неналежному вантажоодержувачеві
ПОВІТРЯНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ	
Ст. 100	Обов'язки та відповідальність повітряного перевізника
ПРАВИЛА ПОВІТРЯНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ВАНТАЖІВ	
Ст. 20.2.	Ушкодження вантажу
Ст. 20.3.	Затримка у доставці вантажу
Ст. 20.5	Межі відповідальності щодо вантажу

Рис. 7.8. Відповідальність перевізника на морському та річковому транспорті

№ статті	Дії (бездіяльність), за які передбачено відповідальність
КОДЕКС ТОРГОВЕЛЬНОГО МОРЕПЛАВСТВА УКРАЇНИ	
Ст. 179.	Втрата, недостача, пошкодження або зпсуття вантажу
Ст. 182.	Втрата або пошкодження контейнера чи іншого пристрою відправника (фрахтувальника)
Ст. 193,194,352.	Шкода, заподіяна внаслідок смерті пасажира або ушкодження його здоров'я, а також в результаті втрати або пошкодження багажу, якщо подія, внаслідок якої було заподіяно шкоду, сталася під час перевезення і була наслідком вини або недбалості перевізника, його працівників, агентів, які діють в межах своїх службових обов'язків
СТАТУТ ВНУТРІШНЬОГО ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ СОЮЗУ РСР	
Ст. 180.	1) Невиконання перевезень вантажів у кількості, що встановлена планом на місяць. 2) Неподача тоннажу для перевезення вантажів (тяги для буксирування плотів), або подача тоннажу, що є непригодним або непідготовленим для перевезення вантажу. 3) Невиконання зобов'язань з позапланового або понадпланового перевезення (буксирування)
Ст. 181.	1) Запізнення подачі тоннажу. 2) Ненадання вантажовідправнику контейнерів під навантажування вантажу у кількості, що передбачена планом на місяць
Ст. 188.	Прострочення доставки вантажу, багажу або плоту, а також затримка з вини пароплавства видачі вантажів, що прибули, зі складів портів (пристаней)
Ст. 195.	1) Втрата або пошкодження вантажу. 2) Використання пароплавством для своїх потреб будь-якого вантажу, прийнятого до перевезення
Ст. 203.	Пошкодження суднами берегових пристроїв та плавучих механізмів клієнтури
Ст. 206.	Шкода, заподіяна судну або плоту, що буксируються
Ст. 209.	Ненадання пасажиру на судні місця, вказаного у плацкарті
Ст. 210.	Повна або часткова втрата або пошкодження багажу
Ст. 213.	Втрата, пошкодження або знищення перевозимої пошти з вини пароплавства

Рис. 7.9. Відповідальність перевізника на залізничному транспорті

№ статті	Дії (бездіяльність), за які передбачено відповідальність
ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ЗАЛІЗНИЧНИЙ ТРАНСПОРТ»	
Ст. 23.	1) Неповна і несвоєчасна подача вагонів і контейнерів для виконання плану перевезень. 2) Незбереження (втрата, нестача, псування, пошкодження) прийнятого до перевезення вантажу, багажу, вантажобагажу
Ст. 24.	Втрата і пошкодження транспортних засобів, що не належать перевізнику
СТАТУТ ЗАЛІЗНИЦЬ УКРАЇНИ	
Ст. 106.	1) Незабезпечення подачі вагонів і контейнерів для виконання плану перевезень. 2) Недотримання зобов'язань надпланових і позапланових перевезень вантажів
Ст. 113, 114.	Незбереження (втрата, недостача, псування і пошкодження) прийнятого до перевезення вантажу, багажу, вантажобагажу
Ст. 116.	Несвоєчасна доставка вантажів і порожніх вагонів, що належать підприємствам, організаціям, установам, громадянам – суб'єктам підприємницької діяльності або орендовані ними
Ст. 123.	Подача під навантажування неочищеного рухомого складу
Ст. 126.	1) Самовільне використання залізницею вагонів (контейнерів), що належать підприємствам або орендовані ними. 2) Пошкодження вагонів (контейнерів), що належать підприємствам. 3) Втрата вагонів (контейнерів), що належать підприємствам
Ст. 127.	Втрата, недостача, псування або пошкодження прийнятого до перевезення багажу, вантажобагажу, а також прострочення його доставки

Рис. 7.10. Відповідальність вантажовідправника на водному і повітряному транспорті

№ статті	Дії (бездіяльність), за які передбачено відповідальність
ЦИВІЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ	
Ст. 921.	Невикористання наданого транспортного засобу
КОДЕКС ТОРГОВЕЛЬНОГО МОРЕПЛАВСТВА УКРАЇНИ	
Ст. 153.	Неправильно вказаний вантаж
Ст. 175.	Прострочення оплати фрахту
Ст. 183.	Простій судна з вини вантажовідправника
СТАТУТ ВНУТРІШНЬОГО ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ СОЮЗУ РСР	
Ст. 180.	1. Невиконання планової кількості перевезень вантажів. 2. Непред'явлення вантажу, пред'явлення його у меншій кількості, ніж передбачено планом. 3. Пред'явлення вантажу або плоту в стані, що не відповідає чинним Правилам перевезення й буксирування
Ст. 181.	Запізнення пред'явлення вантажів
Ст. 182.	Невиконання плану перевезення вантажів у контейнерах, невикористання контейнерів, що подаються під навантажування, або відмова від передбачених планом контейнерів
Ст. 197.	Недовантажування контейнерів масою бруто 10, 20 і 30 тонн до технічної норми або повної вантажопідйомності (місткості)
ст. 198.	1. Неправильне вказування в накладній відомостей про вагу, кількість місць або найменування вантажу, а також пред'явлення вантажу, що заборонений до перевезення, або вантажу, що потребує при перевезенні особливих заходів безпеки, з неправильним зазначенням найменування або властивостей вантажу. 2. Вказування в накладній неправильних відомостей про вантаж, що призвело до зменшення провізної плати
Ст. 199.	Простій суден внаслідок того, що до накладної не були додані документи, необхідні для виконання митних, санітарних та інших адміністративних правил, або внаслідок неповноти і неправильності цих документів
Ст. 200.	Затримка судна з вини вантажовідправника під навантажуванням або в очікуванні навантажування понад встановлений термін
Ст. 203.	Пошкодження частин судна або контейнеру при навантажуванні засобами вантажовідправника
ст. 204.	Пошкодження судна при навантажуванні, внаслідок неправильного навантажування, пакування або неправильного кріплення вантажу
Ст. 207.	Простій буксируючого судна внаслідок неготовності пред'явленого до буксирування судна або порту, затримка внесення платні за буксирування
ПРАВИЛА ПОВІТРЯНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ВАНТАЖІВ	
Ст. 6.5	Відповідає за будь-яку шкоду, заподіяну перевізнику через неправильність, неточність чи неповноту даних та інструкцій щодо вантажу, включених в авіавантажну накладну або наданих перевізнику щодо вантажу
Ст. 19.4	Обов'язки вантажовідправника зі сплати штрафів та інших витрат

Рис. 7.11. Відповідальність вантажовідправника на залізничному та автомобільному транспорті

№ статті	Дії (бездіяльність), за які передбачено відповідальність
ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ЗАЛІЗНИЧНИЙ ТРАНСПОРТ»	
Ст. 23.	Порушення договірних зобов'язань під час перевезень
Ст. 24.	Пошкодження транспортних засобів
Ст. 25.	Збитки, заподіяні залізничному транспорту
СТАТУТ ЗАЛІЗНИЦЬ УКРАЇНИ	
Ст. 106.	Невикористання поданих вагонів і контейнерів або відмовлення від вагонів або контейнерів для виконання плану перевезень, невиконання плану перевезень
Ст. 118.	Пред'явлення вантажу, що заборонений до перевезення або вимагає при перевезенні особливих заходів безпеки, і з неправильним вказуванням його найменування або властивостей
Ст. 120.	Затримка вагонів і контейнерів внаслідок недодання до накладної документів, що необхідні для виконання митних, санітарних та інших адміністративних правил або оформлення їх неналежним чином
Ст. 122.	Неправильно вказані в накладній вага, кількість місць вантажу, його найменування, код і адреса одержувача та відправника, порту
Ст. 124.	Пошкодження та втрата вагонів, контейнерів на залізничних під'їзних шляхах, в порту, на залізничній лінії, що будується, при навантажуванні засобами вантажовідправника на станції; пошкодження або втрата зйомних перевізних пристроїв (піддонів, строп, щитів і т. п.), що належать залізниці. Пошкодження рухомого складу, перевантаження, неправильне навантажування, застосування неякісної упаковки або неправильне кріплення вантажу, що спричинило заподіяння збитків залізниці
СТАТУТ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНСЬКОЇ РСР	
Ст. 128.	Невиконання плану перевезень і прийнятого до виконання разового замовлення. Непред'явлення до перевезення вантажу в кількості, передбаченій місячним планом або прийнятій до виконання разовим замовленням. Невикористання поданих контейнерів, відмовлення від передбачених місячним планом або разовим замовленням контейнерів
Ст. 131.	Відмовлення повністю або частково використати автомобілі, робота яких оплачується за почасовим тарифом, в кількості, вказаній у місячному плані або в прийнятому до виконання разовому замовленні
Ст. 142.	Затримка автомобілів (автопоїздів), а також обмінних напівпричепів, поданих для навантажування, понад установлені строки (простій)
Ст. 143.	Затримка контейнерів, що належать Укравтотрансу, понад установлені норми
Ст. 145.	Пред'явлення до перевезення вантажу, не передбаченого заявкою або прийнятим до виконання разовим замовленням, або з призначенням в інший пункт
Ст. 145-1.	Недовантаження контейнерів масою брутто 10, 20 і 30 тонн до технічної норми або повної вантажопідйомності (місткості)
Ст. 146.	Неправильне зазначення у товарно-транспортних документах ваги вантажу, його найменування. Відмова від оформлення або неправильне оформлення товарно-транспортного документа, а також путьового листа. Пред'явлення вантажу, забороненого до перевезення, або вантажу, який потребує при перевезенні особливих застережних заходів, з неправильним зазначенням найменування чи властивостей вантажу
Ст. 148.	Затримка автомобілів і контейнерів, яка виникла внаслідок того, що до товарно-транспортної накладної не були додані документи, необхідні для виконання митних, санітарних та інших адміністративних правил
Ст. 151.	Перевантаженість, пошкодження рухомого складу при навантажуванні, неправильне навантажування, упаковка або неправильне кріплення вантажу

Практичні завдання

Завдання 1. Чим характеризуються транспортні злочини? Які види відповідальності передбачено за їх скоєння?

Завдання 2. Чим характеризуються адміністративні проступки на транспорті? Яка відповідальність передбачена за їх вчинення?

Завдання 3. За що відповідає перевізник у договорі перевезення вантажу? Які види санкцій передбачено за невиконання перевізником своїх обов'язків

Завдання 4. За що відповідають вантажовідправник та вантажодержувач у договорі перевезення вантажу? Які санкції можуть до них застосовуватися?

Завдання 5. Наведіть перелік обставин, які звільняють перевізника від відповідальності у договорі перевезення вантажу. Заповніть таблицю:

Вид транспорту	Обставини, що звільняють перевізника від відповідальності
Автомобільний	
Залізничний	
Авіаційний	
Морський	
Річковий	

Завдання 6. За що несуть відповідальність сторони договору транспортного експедирування?

Завдання 7. Назвіть підстави відповідальності перевізника у договорі перевезення пасажирів і багажу.

Завдання 8. За які порушення відповідає пасажир перед перевізником?

Завдання 9. Працівниками лінійного відділу на станції Попасна при проведенні відпрацювання на території обслуговування лінійного пункту міліції на станції Рубіжне затримано громадянина, який скоїв

крадіжку деталей верхньої будови колії на перегоні станцій Рубіжне-Кременна. Ця крадіжка призвела до пошкодження шляху, а тим самим і до неправильного функціонування рухомого складу. З'ясувалося, що на злочин чоловіка штовхнуло бажання легко і швидко заробити грошей. Питання:

- 1) Як буде кваліфікуватися цей злочин?
- 2) Яке покарання передбачено за його скоєння?

Завдання 10. Громадянин Козлов Б.Р. зателефонував до аеропорту м. Донецьк і заявив, що в одному з терміналів приховано вибуховий пристрій. Внаслідок цього роботу аеропорту було припинено на 4 години. Працівники правоохоронних органів не знайшли вибухового пристрою, а коли затримали Козлова Б.Р., він заявив, що пожартував.

Питання:

- 1) Кваліфікуйте дії громадянина Козлова Б.Р.
- 2) Який вид відповідальності може бути застосований до громадянина?

Завдання 11. Круїзний лайнер Costa Concordia зазнав аварії в ніч на 14 січня 2012 року біля узбережжя Італії. В результаті зіткнення зі скелями в днище утворилася глибока пробоїна, корабель нахилився та почав опускатися на дно. Серед пасажирів почалася паніка, вони почали поспіхом покидати судно разом з моряками. В тому, що трапилося, поліція і судновласник звинуватили капітана Франческо Скеттіно, оскільки дізнавшись про трагедію, він стрибнув у човен і покинув корабель. Капітан лайнеру не вчинив жодної дії для надання допомоги пасажирам, хоча це входить до його обов'язків. На борту судна перебували понад 4,2 тисячі осіб. Жертвами аварії стали 30 людей, ще 15 вважаються зниклими без вісті. Питання:

- 1) Кваліфікуйте дії капітана.
- 2) Яке покарання він мав би отримати за українським законодавством?

Завдання 12. При перевезенні вантажу залізницею відбувся вибух внаслідок терористичного акту. Розміри збитків виявлено, акти

складено, порушено кримінальну справу. Однак пред'явлені претензії щодо відшкодування збитків залізниця не визнає. Питання:

- 1) В яких випадках перевізник звільняється від відповідальності за втрачений вантаж?
- 2) Чи є правомірною відмова залізниці від відшкодування збитків?

Завдання 13. Підприємство, що займається організацією та проведенням свят, придбало п'ять автомобілів. Для їх доставки був укладений договір залізничного перевезення. Однак під час перевезення відбулася аварія, внаслідок якої автомобілі отримали пошкодження. На вимогу вантажоодержувача було складено комерційний акт, який засвідчив загальну шкоду від аварії у сумі 250 тис. грн. Підприємство пред'явило претензію до залізниці про відшкодування заподіяної шкоди, компенсації упущеної вигоди (оскільки автомобілі було придбано для розширення діяльності підприємства та виготовлено за спеціальним замовленням), а також повернення провізної плати. Питання:

- 1) Чи є підстави для звільнення залізниці від відповідальності?
- 2) Які вимоги Підприємства можуть бути задоволені, а які – ні?
- 3) Кому повинна бути пред'явлена претензія про відшкодування шкоди?

Завдання 14. Акціонерне товариство пред'явило залізниці позов про стягнення штрафу за ненадання під завантаження 48 цистерн для відправлення нафти згідно з договором. Залізниця заперечила свою вину та заявила, що 32 цистерни були затримані під вивантаженням іншими вантажоодержувачами, а інші цистерни потребували термінового ремонту внаслідок того, що були пошкоджені під час аварії та не могли бути подані для навантаження. Питання:

- 1) В яких випадках залізниця звільняється від відповідальності за неподання рухомого складу під завантаження?
- 2) Яке рішення має прийняти суд?

Рекомендовані теми рефератів

- 1) Відповідальність перевізника у договорі перевезення вантажу.

- 2) Відповідальність перевізника у договорі перевезення пасажирів і багажу.
- 3) Звільнення перевізника від відповідальності в договорі перевезення вантажу.
- 4) Відповідальність пасажирів перед перевізником.
- 5) Поняття і види санкцій, що застосовуються до правопорушників у транспортному праві.
- 6) Відповідальність сторін договору транспортного експедирування.
- 7) Відповідальність вантажовідправника та вантажоодержувача в договорі перевезення вантажу.
- 8) Правова характеристика транспортних злочинів.

Перелік рекомендованої літератури і нормативно-правових актів

1. Булгакова І.В., Клепікова О.В. Транспортне право України: Академічний курс: Підруч. для студ. юр. спец. вищ. навч. закл. – К.: Концерн “Видавничий Дім “Ін Юре”, 2005. – 536 с.
2. Дерев'янка Б.В. Транспортное право: библиографический справочник / [сост. Дерев'янка Б.В., Луканин А.В., Родина В.В., Смирнов А.М., Шелухин Н.Л.; под ред. доктора юрид. Наук, доц. Шелухина Н.Л.] – Донецк: Изд-во «Ноулидж» (донецкое отделение), 2010. – 588 с.
3. Діковська І.А. Відповідальність за шкоду, заподіяну життю та здоров'ю пасажирів при виконанні міжнародних повітряних перевезень // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – №2. – С.46-49.
4. Довгополов А.А. Ответственность железнодорожного перевозчика за ненадлежащее исполнение обязательства грузовой перевозки // Транспортное право. – 2004. – №3. – С.31-34.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення з постійними матеріалами / Відп. ред. Е.Ф. Демський. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 1088 с.
6. Луканин О.В. Транспортне право України: судова практика: Навчальний посібник / автори-укладачі О.В. Луканин, В.В. Родина, А.М. Смирнов, М.Л. Шелухін; за ред. доктора юрид. наук, доц. М.Л. Шелухіна. – Донецьк: Вид-во «Ноулидж» (донецьке відділення), 2011. – 353 с.

7. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України / Кол. авт.: Г.Л. Знаменський, В.В. Хахулін, В.С. Щербина та ін. / За заг. ред. В.К. Мамутова. – К.: Юрінком Інтер, 2004.
8. Смирнов А.М., Клещенков О.В. Транспортне право: курс лекцій. – Донецьк: ДЮІ, 2006. – 300 с.
9. Транспортне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М.Л. Шелухін, О.І. Антонюк, В.О. Вишнівецька та ін., за ред. М.Л. Шелухіна. – К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2008. – 896 с.
10. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон Української РСР від 7 грудня 1984 р. №8073-Х // Право и практика. – 2001. – №11-12.
11. Кодекс торговельного мореплавства України: Закон України від 23 травня 1995 р. №176/95 // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – №№47-52. – Ст. 349.
12. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. №2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – №25. – Ст. 131.
13. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. №436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №18. – Ст.144.
14. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. №435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №40. – Ст.356.
15. Повітряний кодекс України: Закон України від 19 травня 2011 р. №3393-VI // CD-версія правової бібліотеки «Инфодиск: Законодательство Украины». – 2012. – №2.
16. Про транспортно-експедиторську діяльність: Закон України від 1 липня 2004 р. №1955-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – №52. – Ст.562.
17. Устав внутреннього водного транспорта ССРСР: Утверждён постановлением Совета Министров ССРСР от 15 октября 1955 г. №1801 // CD-версія правової бібліотеки «Инфодиск: Законодательство Украины». – 2012. – №2.
18. Статут автомобільного транспорту УРСР: Затверджений постановою Ради Міністрів Української РСР від 27 червня 1969 р. №401 // ЗП УРСР. – 1969. – №7. – Ст.88.

19. Правила надання послуг пасажирського автомобільного транспорту: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 18 лютого 1997 р. №176 // Офіційний вісник України. – 1997. – №8. – Т.2. – С.142.
20. Статут залізниць України: Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 6 квітня 1998 р. №457 // Офіційний вісник України. – 1998. – №14. – С.150.
21. Правила перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні: Затверджені наказом Міністерства транспорту України від 14 жовтня 1997 р. №363 // Офіційний вісник України. – 1998. – №8. – С.283.
22. Порядок і умови організації перевезень пасажирів та багажу автомобільним транспортом: Затверджено наказом Міністерства транспорту України від 21 січня 1998 р. №21 // Офіційний вісник України. – 1998. – №17. – С.253.
23. Правила перевезень пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України: Затверджено наказом Міністерства транспорту України від 28 липня 1998 р. №297 // Офіційний вісник України. – 1998. – №40. – С.157.
24. Положення про порядок підготовки та подання інформації про вантаж для його безпечного морського перевезення: Затверджено наказом Міністерства транспорту України від 14 грудня 1998 р. №497 // Офіційний вісник України. – 1999. – №2. – С.258.
25. Правила виконання чартерних рейсів: Затверджено наказом Міністерства транспорту України від 18 травня 2001 р. №297 // Офіційний вісник України. – 2001. – №22. – Ст.1024.
26. Правила перевезення вантажів у прямому змішаному залізнично-водному сполученні: Затверджені наказом Міністерства транспорту України від 28 травня 2002 р. // Офіційний вісник України. – 2002. – №28. – Ст.1345.
27. Правила повітряних перевезень вантажів: Затверджені наказом Державної служби України з нагляду за забезпеченням безпеки авіації 14 березня 2006 р. №186 // CD-версія правової бібліотеки «Инфодиск: Законодательство Украины». – 2012. – №2.

ТЕМА 8. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ В СФЕРІ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ТРАНСПОРТОМ

1. Поняття міжнародних транспортних перевезень. Види міжнародних перевезень.
2. Регламентація міжнародних перевезень на загальному рівні.
3. Особливості правового регулювання міжнародних перевезень вантажів окремими видами транспорту.
4. Правове забезпечення регулювання міжнародних перевезень пасажирів і багажу окремими видами транспорту.
5. Правові аспекти регулювання міжнародних поштових відправлень.
6. Види відповідальності у міжнародних транспортних зобов'язаннях.

Стислий конспект

Міжнародні вантажні перевезення відрізняються від аналогічних перевезень всередині країни низкою ознак:

- 1) місце відправки і місце призначення за такого перевезення обов'язково розташовуються на території різних країн;
- 2) під час здійснення міжнародного перевезення обов'язковим є перетинання щонайменше одного кордону;
- 3) перевезення здійснюється територією щонайменше двох різних країн;
- 4) договір міжнародного перевезення вантажу укладається на підставі колізійних принципів або норм міжнародних транспортних конвенцій¹¹.

У темі розглянуто класифікацію міжнародних перевезень за різними ознаками (за видами транспорту, за об'єктом перевезення, залежно від участі транспортних компаній у перевезенні, залежно від періодичності перевезень, за порядком проходження прикордонних пунктів, за маршрутом прямування тощо).

¹¹ Необхідно зазначити, що термін «конвенція» є дуже однозначним і різні автори вкладають в нього неоднакове значення. Застосовуючи термін «міжнародна транспортна конвенція», ми маємо на увазі міжнародний нормативно-правовий акт, який регламентує здійснення міжнародних перевезень.

Правовідносини, що виникають під час здійснення міжнародних перевезень між їх учасниками, за своєю природою є дуже складними. Це зумовлено тим, що міжнародні перевезення, по-перше, пов'язані з перетинанням кордонів різних країн і, як наслідок, дією різних правових систем. По-друге, міжнародні перевезення здійснюються за допомогою різних видів транспорту, кожен з яких має власну специфіку перевізного процесу і, як наслідок, правового регулювання.

Джерелами правового регулювання міжнародних перевезень виступають міжнародні транспортні конвенції, норми внутрішнього законодавства окремих країн, акти міжнародних транспортних організацій, міжнародні правові й торговельні звичаї, а також двосторонні угоди між країнами, що укладаються з метою координації та вирішення окремих питань діяльності транспорту.

Основним джерелом правового регулювання міжнародних перевезень є транспортні конвенції. Вони містять вимоги щодо документального оформлення перевезень, визначають порядок прийому вантажу до перевезення, виконання і зміни умов договору перевезення, видачі вантажу у пункті призначення, умови відповідальності сторін договору та умови звільнення від такої відповідальності, а також порядок пред'явлення претензій і позовів, розгляду спорів та інші питання.

Міжнародні транспортні конвенції найчастіше регламентують перевезення окремими видами транспорту, але існують і такі, що охоплюють перевезення всіма видами транспорту, або стосуються декількох його видів (наприклад, водного, наземного).

Міжнародні транспортні конвенції містять у собі уніфіковані матеріально-правові норми та уніфіковані колізійні норми, що посиляються на законодавство окремих держав. До основних колізійних принципів належать:

- 1) застосування закону місця відправлення вантажу (пасажира, багажу);
- 2) застосування закону шляху прямування;
- 3) застосування закону місця призначення;
- 4) застосування закону прапора (звичайно застосовується у морських перевезеннях);
- 5) застосування права країни транзиту;

- 6) застосування закону місця укладення договору;
- 7) застосування закону суду;
- 8) застосування закону країни перевізника.

Незважаючи на численність міжнародних транспортних конвенцій, вони не враховують багатьох питань, які виникають у процесі організації та здійснення міжнародних перевезень. В таких випадках міжнародне сполучення регулюється нормами внутрішнього законодавства країн-учасниць міжнародного перевезення. Також джерелами правового регулювання міжнародного транспортного сполучення є нормативні акти міжнародних транспортних організацій, міжнародні правові й торговельні звичаї.

Міжнародні вантажні перевезення автотранспортом регламентуються нормами багатьох транспортних конвенцій, однак центральне місце займають Конвенція про договір міжнародного перевезення вантажів дорогами (КДПВ) від 19.05.56 і Митна конвенція про міжнародні перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП від 14.11.75. Згідно з цими конвенціями міжнародне перевезення вантажів автомобільним транспортом здійснюється за допомогою книжки МДП (Carnet TIR) – міжнародного документу, що забезпечує перевезення вантажів без їх проміжного перевантаження через митні кордони декількох держав. Заслужують уваги Європейська угода про міжнародне дорожнє перевезення небезпечних вантажів від 30.09.57 та Європейська угода щодо роботи екіпажів транспортних засобів, які здійснюють міжнародні автомобільні перевезення від 01.07.70 р. Міжнародні перевезення небезпечних вантажів автотранспортом регламентує Європейська угода про міжнародне дорожнє перевезення небезпечних вантажів від 30.09.57 р.

Пасажирські перевезення автотранспортом врегульовано Конвенцією про договір міжнародного автомобільного перевезення пасажирів і багажу (Женева, 01.03.73) та Конвенцією про міжнародні автомобільні перевезення пасажирів і багажу (Бішкек, 09.10.97).

Міжнародні залізничні перевезення врегульовано:

- 1) нормами Додатку А до Конвенції про міжнародні залізничні перевезення (КОТІФ) – Єдиних правил до договору про міжнародне залізничне перевезення пасажирів (ЦІВ, CIV);

- 2) нормами Додатку В до Конвенції про міжнародні залізничні перевезення (КОТІФ) – Єдиних правил до договору про міжнародне залізничне перевезення вантажів (ЦІМ, СІМ);
- 3) Угодою про міжнародне залізничне вантажне сполучення (УМВС, СМГС) від 01.11.51 р.;
- 4) Угодою про міжнародне пасажирське сполучення (УМПС, СМПС) від 01.11.51 р.

Повітряні перевезення у міжнародному сполученні регламентуються низкою конвенцій та угод, серед яких центральне місце займають:

- Конвенція для уніфікації деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень, укладена у Варшаві 12.10.29 р.;
 - Конвенція про міжнародну цивільну авіацію, підписана в Чикаго 07.12.44 р.;
 - Конвенція про збитки, завдані іноземними повітряними суднами третім особам на поверхні, підписана в Римі 07.10.52 р., та інші.
- Провідними джерелами правового регулювання міжнародних

морських перевезень є:

- 1) Міжнародна конвенція про уніфікацію деяких правил про коносамент, підписана у Брюсселі 25.09.24 р. (так звані Гаазькі правила);
- 2) Конвенція ООН щодо морського перевезення вантажів, прийнята у Гамбурзі в 1978 р. (так звані Гамбурзькі правила);
- 3) Конвенція про обмеження відповідальності за морськими вимогами, підписана в Лондоні 19.11.76 р.;
- 4) Афінська конвенція про перевезення морем пасажирів та їхнього багажу від 13.12.74, та інші.

Міжнародні *перевезення внутрішнім водним транспортом* врегульовано нормами:

- 1) Будапештської конвенції про договір перевезення вантажів внутрішніми водними шляхами, що прийнята в Будапешті 22.06.2001 р.;
- 2) Європейської угоди про міжнародне перевезення небезпечних вантажів внутрішніми водними шляхами, яку підписано в Женеві 26.05.2000 р.;

- 3) Конвенції про обмеження відповідальності власників суден внутрішнього плавання, прийнятої в Женеві 01.03.73 р.;
- 4) Конвенції про договір міжнародного перевезення пасажирів та багажу внутрішніми водними шляхами (Женева, 01.05.76 р.) та інших.

Міжнародні змішані перевезення регулюються окремими розділами конвенцій та угод, що регламентують перевезення тим чи іншим видом транспорту (наприклад, КДПВ, Гаазьких правил, Гамбурзьких правил тощо). До того ж, існують міжнародні нормативно-правові акти, що повністю присвячені змішаним перевезенням:

- 2) Конвенція ООН про міжнародні змішані перевезення вантажів, прийнята в Женеві 24.05.80 р.;
- 3) Міжнародні правила, що стосуються до документа на змішане перевезення (так звані Правила ІСС), які підготовлено в 1973 р., та інші.

Міжнародні вантажні перевезення в основному регламентуються конвенціями та угодами, що стосуються окремих видів транспорту. Але деякі міжнародні нормативно-правові акти охоплюють діяльність кількох видів транспорту або регламентують окремі питання, які стосуються вантажних перевезень загалом, без прив'язки до будь-якого конкретного виду транспорту:

- 1) Митна конвенція, що стосується контейнерів, та Міжнародна конвенція щодо безпечних контейнерів, прийняті в Женеві 02.12.72 р.
- 2) Конвенція про цивільну відповідальність за шкоду, заподіяну при перевезенні небезпечних вантажів автомобільним, залізничним та внутрішнім водним транспортом, прийнята в Женеві 10.10.89 р.
- 3) Угода про міжнародні перевезення швидкопсувних харчових продуктів і про спеціальні транспортні засоби, призначені для цих перевезень, укладена в Женеві 01.09.70 р., та інші.

Всі сторони договору міжнародного перевезення повинні суворо дотримуватися положень такого договору, належним чином та в обумовлені терміни виконувати свої обов'язки. На практиці так буває не завжди, тому важливу роль для посилення договірної дисципліни мають відігравати заходи майнової відповідальності винних осіб.

Відповідальність у міжнародних транспортних зобов'язаннях можна класифікувати за суб'єктивним складом:

1. Відповідальність перевізника:

Під час вантажних перевезень:

- за неподачу транспортних засобів;
- за незбереження вантажу (псування, пошкодження, втрату, нестачу);
- за прострочення в доставці.

Під час пасажирських перевезень:

- за смерть, тілесне ушкодження чи нанесення будь-якої іншої шкоди фізичному або психічному здоров'ю пасажирів;
- за повну або часткову втрату, пошкодження багажу;
- за порушення строків перевезення.

2. Відповідальність вантажовідправників та вантажоодержувачів:

- за невикористання поданих транспортних засобів;
- за неправильність відомостей, зазначених у перевізному документі;
- за несвоєчасне пред'явлення, недостовірність і неповноту пред'явлених документів, необхідних для здійснення перевезення;
- за неправильне завантаження, відсутність або неналежний стан упаковки вантажу;
- за несвоєчасну сплату перевезення;
- за позанормативний простій транспортних засобів і затримку контейнерів;
- за неочищення транспортних засобів після вивантаження.

3. Відповідальність пасажирів:

- за порушення встановлених правил перевезення;
- за шкоду, заподіяну перевізнику, його службовцям, іншим пасажирів та їхньому багажу внаслідок перевезення речовин, що за своїми властивостями можуть завдати такої шкоди;
- за перевезення в багажу заборонених речовин.

При вивченні питань відповідальності у міжнародних транспортних правовідносинах слід мати на увазі, що обчислення розмірів відповідальності у більшості транспортних конвенцій здійснюється в розрахункових одиницях, а саме – СПЗ (спеціальне право запозичен-

ня). Такі одиниці представляють собою середньозважений курс п'яти провідних європейських валют, склад яких переглядається кожні п'ять років. СПЗ створено Міжнародним валютним фондом у 1967 р., відтоді його вартість визначається щоденно. Так, на початок липня 2005 р. вартість 1 СПЗ складала 1,20479 євро або 1,45623 дол. США.

Міжнародні транспортні конвенції та їх позначення

ВОПНВ	Європейська угода про міжнародне перевезення небезпечних вантажів внутрішніми водними шляхами, підписана в Женеві 26 травня 2000 р.
ДОПНВ	Європейська угода про міжнародне дорожнє перевезення небезпечних вантажів, укладена в Женеві 30 вересня 1957 р.
КАПП	Конвенція про договір міжнародного автомобільного перевезення пасажирів і багажу, підписана в Женеві 1 березня 1973 р.
КДПВ	Конвенція про договір міжнародного перевезення вантажів дорогами, укладена в Женеві 19 травня 1956 р.
КОВВ	Конвенція про обмеження відповідальності власників суден внутрішнього плавання, прийнята в Женеві 1 березня 1973 р.
КОТІФ	Конвенція про міжнародні залізничні перевезення, згідно з Протоколом від 3 червня 1999 р.
КПВВ	Будапештська конвенція про договір перевезення вантажів внутрішніми водними шляхами, прийнята в Будапешті 22 червня 2001 р.
КППВ	Конвенція про договір міжнародного перевезення пасажирів та багажу внутрішніми водними шляхами, підписана в Женеві 1 травня 1976 р.
КЦПНВ	Конвенція про цивільну відповідальність за шкоду, заподіяну при перевезенні небезпечних вантажів автомобільним, залізничним та внутрішнім водним транспортом, прийнята в Женеві 10 жовтня 1989 р.
МЗВС	Угода про міжнародне пряме змішане залізнично-водне вантажне сполучення, укладена в Софії 14 грудня 1959 р.
УЛКП	Європейська угода про важливі лінії міжнародних комбінованих перевезень та відповідні об'єкти, укладена в Женеві 1 лютого 1991 р.

УМВС/СМГС	Угода про міжнародне залізничне вантажне сполучення від 1 листопада 1951 р.
УМВШ	Європейська угода про найважливіші внутрішні водні шляхи міжнародного значення, укладена в Женеві 19 січня 1996 р.
УМПС/СМПС	Угода про міжнародне залізничне пасажирське сполучення від 1 листопада 1951 р.
УПШ	Угода про міжнародні перевезення швидкопсувних харчових продуктів і про спеціальні транспортні засоби, призначені для цих перевезень, укладена в Женеві 1 вересня 1970 р.
ЄУТР	Європейська угода щодо роботи екіпажів транспортних засобів, які здійснюють міжнародні автомобільні перевезення, укладена в Женеві 1 липня 1970 р.

Схеми, таблиці та інший графічний матеріал

Рис. 8.1. Товарно-транспортні документи, що застосовуються при міжнародних перевезеннях залізничним транспортом

Назва єдиного міжнародного перевізного документа	Нормативно-правові акти, якими врегульовано порядок видачі та оформлення цих документів
Накладна ЦІМ (СІМ, ЦІМ)	Конвенція про міжнародні залізничні перевезення (КОТІФ) від 9 травня 1980 року, ратифікована Законом України від 16.11.2005 р. № 3091-IV «Про приєднання України до Протоколу від 3.06.99 р., що стосується змін Конвенції про міжнародні залізничні перевезення (КОТІФ) від 9.05.80 р.»
Накладна УМВС (SMGS, СМГС)	Угода про міжнародне залізничне вантажне сполучення, згода на обов'язковість якої надана постановою КМУ від 03.04.93 р. №246 «Про угоди щодо міжнародного залізничного вантажного та пасажирського сполучення»
Накладна ЦІМ/УМВС (СІМ/SMGS, ЦІМ/СМГС)	Додаток 22 «Керівництво щодо накладної ЦІМ/УМВС» до Угоди про міжнародне залізничне вантажне сполучення, згода на обов'язковість якої надана постановою КМУ від 03.04.93 р. №246 «Про угоди щодо міжнародного залізничного вантажного та пасажирського сполучення»

Рис. 8.2. Межі відповідальності перевізників за втрату чи ушкодження вантажу на різних видах транспорту

	Вид сполучення	Межі відповідальності	Конвенція
1.	Автомобільне	8,33 СПЗ за кожен відсутній кілограм ваги брутто вантажу	Протокол 1978 р., що містить поправки до КДПВ
2.	Залізничне	1) 17 СПЗ за кожен відсутній кілограм ваги брутто 2) 6 швейцарських франків за кілограм маси втраченого вантажу	КОТІФ СМГС
3.	Авіаційне	17 СПЗ за один кілограм вантажу	Монреальський протокол 1975 р.
4.	Морське	1) 666,67 СПЗ за місце/одиницю вантажу або 2 СПЗ за 1 кг ваги втраченого чи пошкодженого вантажу; 2) 825 СПЗ за місце/одиницю вантажу або 2,5 СПЗ за 1 кг ваги брутто втраченого чи пошкодженого вантажу	Гаазькі правила Гамбурзькі правила
5.	Внутрішнє водне	666,67 СПЗ за місце/одиницю вантажу або 2 СПЗ за 1 кг ваги брутто втраченого чи пошкодженого вантажу. Якщо вантажним місцем є контейнер – 1500 СПЗ за порожній контейнер + 25000 СПЗ за вантаж, що перебував у контейнері	Будапештська конвенція – КПВВ
6.	Змішане	1) якщо транспортування включає перевезення водним транспортом – 920 СПЗ за місце/одиницю вантажу або 2,75 СПЗ за 1 кг ваги брутто втраченого чи пошкодженого вантажу (залежно від того, яка сума є вищою); 2) якщо транспортування не включає перевезення водним транспортом – 8,33 СПЗ за 1 кг ваги брутто втраченого чи пошкодженого вантажу	Конвенція ООН про міжнародні змішані перевезення вантажів

Рис. 8.3. Межі відповідальності перевізників за смерть чи тілесні ушкодження пасажира на різних видах транспорту

	Вид сполучення	Межі відповідальності	Конвенція
1.	Автомобільне	83333 СПЗ на одного потерпілого	КАПП
2.	Залізничне	175000 СПЗ на одного пасажира	ЦІВ – Додаток А до КОТІФ
3.	Авіаційне	1) 250000 франків Пуанкаре на одного пасажира. 2) 1,5 млн. франків Пуанкаре	Варшавська конвенція Гватемальський протокол 1971 р.
4.	Морське	46666 СПЗ на одного постраждалого	Афінська конвенція
5.	Внутрішнє водне	200000 франків на одного потерпілого (під франком розуміється золотий франк вагою 10/31 грама проби 0,900)	КППВ

Рис. 8.4. Межі відповідальності перевізників за незбереження багажу

	Вид сполучення	Межі відповідальності	Конвенція
1.	Автомобільне	166,67 СПЗ на одиницю багажу, 666,67 СПЗ на пасажира, 333,33 СПЗ – за речі, які пасажир мав при собі	КАПП
2.	Залізничне	1) за повну або часткову втрату чи пошкодження речей, ручної поклажі, тварин, яких пасажир мав при собі – до 1400 СПЗ на пасажира; 2) у випадку повної/часткової втрати багажу – 80 СПЗ за кожен кілограм ваги брутто або 1200 СПЗ за кожне багажне місце; 8000 СПЗ за транспортний засіб; 3) у разі перевезення багажу з оголошеною цінністю – сума оголошеної цінності; 4) без оголошення цінності – не більше 2 швейцарських франків за кожен відсутній кілограм маси брутто	ЦІВ – Додаток А до КОТІФ СМПС/УМПС
3.	Авіаційне	1) під час перевезення зареєстрованого багажу – 250 франків Пуанкаре за кожен кілограм багажу; 2) стосовно предметів, які пасажир залишив при собі, – 5 тис. франків Пуанкаре на пасажира	Варшавська конвенція
4.	Морське	1) за втрату або пошкодження каютного багажу – 8333 СПЗ на пасажира; 2) за втрату чи пошкодження автомашини, включаючи весь багаж, що перевозиться в машині чи на ній – 3333 СПЗ на машину; 3) за втрату чи пошкодження іншого багажу – 1200 СПЗ на пасажира	Афінська конвенція
5.	Внутрішнє водне	5000 франків на пасажира та 15000 франків на транспортний засіб, що перевозився	КППВ

Практичні завдання

Завдання 1. Складіть схему джерел правового регулювання відносин, що виникають під час здійснення міжнародних перевезень.

Завдання 2. Які відмінності мають міжнародні та внутрішні перевезення? Заповніть таблицю.

	Внутрішні перевезення	Міжнародні перевезення
Правове регулювання		
Розташування місць відправлення і призначення		
Документальне оформлення		
Перетин кордонів		
Відповідальність перевізника		
.....		

Завдання 3. Схематично наведіть класифікацію міжнародних перевезень.

Завдання 4. Наведіть приклади колізійних принципів правового регулювання міжнародних перевезень. Які ви знаєте колізійні принципи?

Завдання 5. Яке коло правовідносин регламентують міжнародні угоди в галузі автомобільного транспорту? Заповніть таблицю.

Міжнародна конвенція (угода)	Коло відносин, що входять до предмету регулювання
Конвенція КДПВ 1956 р.	
Конвенція про книжку МДП 1975 р.	
Конвенція ДОПНВ 1957 р.	
Конвенція КАПП 1973 р.	
.....	

Завдання 6. Яке коло правовідносин регламентують міжнародні угоди в галузі залізничного транспорту? Заповніть таблицю.

Міжнародна конвенція (угода)	Коло відносин, що входять до предмету регулювання
Конвенція КОТІФ 1980 р.	
Угода УМВС/СМГС 1951 р.	
Угода УМПС/СМПС 1951 р.	
.....	

Завдання 7. Яке коло правовідносин регламентують міжнародні угоди в галузі авіаційного транспорту? Заповніть таблицю.

Міжнародна конвенція (угода)	Коло відносин, що входять до предмету регулювання
Варшавська конвенція 1929 р.	
Чиказька конвенція 1944 р.	
.....	

Завдання 8. Яке коло правовідносин регламентують міжнародні угоди в галузі морського транспорту? Заповніть таблицю.

Міжнародна конвенція (угода)	Коло відносин, що входять до предмету регулювання
Гаазькі правила 1924 р.	
Гамбурзькі правила 1978 р.	
.....	

Завдання 9. Яке коло правовідносин регламентують міжнародні угоди в галузі річкового транспорту? Заповніть таблицю.

Міжнародна конвенція (угода)	Коло відносин, що входять до предмету регулювання
Конвенція КПВВ 2001 р.	
Угода ВОПНВ 2000 р.	
Конвенція КОВВ 1973 р.	
.....	

Завдання 10. Українське підприємство «В.» уклало договір перевезення вантажу автомобільним транспортом у міжнародному сполученні з перевізником – іноземним підприємством «П.». Згідно з цим договором підприємство «П.» зобов'язалося надати транспортні засоби під завантаження 9 листопада 2011 р., обумовлена вартість послуг із перевезення вантажу склала 2300-2500 доларів США з оплатою у національній валюті України. Перевізник надав транспортні засоби під завантаження лише 12 листопада, однак відправник відмовився їх прийняти, оскільки виконання договору перевезення втратило для нього комерційний інтерес. Підприємство «П.» подало позов до суду з вимогою зобов'язати підприємство «В.» до виконання зобов'язань за договором перевезення, сплатити понесені перевізником збитки, пов'язані з наданням транспортних засобів під завантаження, а також сплатити на користь перевізника штраф. Підприємство «В.» звернулося до суду із зустрічним позовом про визнання договору перевезення неукладеним, оскільки не було досягнуто згоди за всіма істотними умовами договору. Питання:

- 1) Які умови договору перевезення вантажу є істотними?
- 2) Яка відповідальність передбачена за неподання перевізником транспортних засобів під завантаження міжнародними транспортними конвенціями?
- 3) Яка відповідальність передбачена за невикористання відправником транспортних засобів, поданих під завантаження, міжнародними транспортними конвенціями?
- 4) Яке рішення має прийняти суд?

Завдання 11. Подружжя Щурових пред'явило позов авіакомпанії «L.» за недотримання термінів перевезення, внаслідок якого позивачі зазнали збитків. В суді було встановлено, що рейс Франкфурт-Київ було дійсно затримано у Франкфурті на 1 годину внаслідок неполадок метеорологічного обладнання аеропорту, і посадка в Києві відбулася на 43 хвилини пізніше запланованої. В результаті такої затримки подружжя Щурових не встигло на потяг до Севастополю, на який придбало білети заздалегідь, тому вони були вимушені провести ніч у готелі. У свої вимоги до авіакомпанії позивачі внесли вартість білетів на потяг, вартість номеру в готелі, а також моральну шкоду. Авіакомпанія свою провину не визнала. Питання:

- 1) Яку відповідальність передбачено міжнародними транспортними конвенціями за недодержання термінів перевезення пасажирів авіакомпаніями?
- 2) Чи є обґрунтованими вимоги подружжя Щурових?
- 3) Які обставини звільняють повітряних перевізників від відповідальності за затримку у перевезенні пасажирів?

Завдання 12. Український фермер пред'явив позовну заяву авіакомпанії «А.Ф.» із вимогою про відшкодування завданих збитків. Літак авіакомпанії, що виконував рейс Київ-Париж після зльоту вимушений був повернутися до аеропорту «Бориспіль», оскільки на борту виникли технічні несправності. При цьому для зменшення посадочної маси та забезпечення безпечної посадки командир літака був вимушений зкинути частину палива, яке потрапило на територію фермерського господарства та викликало загибель частини врожаю. Авіакомпанія заперечила свою провину, оскільки маршрут літака не пролягав безпосередньо над територією фермерського господарства, а зкинуте паливо було віднесено на його територію поривами вітру. Питання:

- 1) Яку міжнародні конвенції передбачають відповідальність для повітряних перевізників за шкоду, завдану третім особам на поверхні?
- 2) Чи обґрунтовані вимоги фермера?
- 3) Яке рішення має прийняти суд?

Рекомендовані теми рефератів

1. Поняття і види товарно-транспортних документів, що застосовуються при міжнародних перевезеннях.
2. Проблеми правового регулювання міжнародного залізничного сполучення.
3. Правове регулювання міжнародних пасажирських перевезень.
4. Поняття і класифікація міжнародних перевезень.
5. Колізійні принципи правового регулювання міжнародних перевезень.
6. Правове регулювання міжнародних змішаних перевезень вантажів.
7. Правове регулювання міжнародних перевезень вантажів у контейнерах.
8. Міжнародні транспортні коридори в Україні: поняття, правове регулювання і перспективи розвитку.
9. Правове регулювання перевезень вантажів за кордоном¹².
10. Відповідальність сторін договору міжнародного перевезення вантажу.

Перелік рекомендованої літератури і нормативно-правових актів¹³

1. Анцелевич Г.А. Международное транспортное право: Учеб. пособие. – К., 1999. – 306 с.
2. Анцелевич Г.О., Покрещук О.О., Ковалевська Л.І. Міжнародно-правова регламентація транспортних перевезень: Підручник. – К.: Зовнішня торгівля, 2004. – 288 с.
3. Деревянко Б.В. Транспортное право: библиографический справочник / [сост. Деревянко Б.В., Луканин А.В., Родина В.В., Смирнов А.М., Шелухин Н.Л.; под ред. доктора юрид. Наук, доц. Шелухина НЛ] – Донецк: Изд-во «Ноулидж» (донецкое отделение), 2010. – 588 с.

¹² У будь-якій країні на вибір.

¹³ З наведеними міжнародними транспортними конвенціями можна ознайомитися на CD-версії правової бібліотеки «Инфодиск: Законодательство Украины». – 2012. – №2.

4. Діковська І.А. Договір повітряного чартеру у міжнародному приватному праві // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Випуск 121. Правознавство. – 2001. – С.42-45.
5. Левковець П.Р. Міжнародні перевезення і транспортне право: навч. посібник [для студ. вузів] / П.Р. Левковець, Маруніч В.С. – [3-тє видання, виправлене і доповнене]. – К.: Арістей, 2006. – 416 с.
6. Транспортне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М.Л. Шелухін, О.І. Антонюк, В.О. Вишнівецька та ін., за ред. М.Л. Шелухіна. – К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2008. – 896 с.
7. Міжнародна конвенція про уніфікацію деяких правил про коносамент: Підписана в Брюсселі 25 серпня 1924 р.
8. Конвенція для уніфікації деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень: Підписана у Варшаві 12 жовтня 1929 р.
9. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію: Підписана в Чикаго 7 грудня 1944 р.
10. Угода про міжнародне залізничне вантажне сполучення (УМВС) від 1 листопада 1951 р.
11. Угода про міжнародне пасажирське сполучення (УМПС): Укладена 1 листопада 1951 р.
12. Конвенція про договір міжнародного автомобільного перевезення вантажів (КДПВ): Вчинена у Женеві 19 травня 1956 р.
13. Європейська угода про міжнародне дорожнє перевезення небезпечних вантажів (ДОПНВ): Вчинена в Женеві 30 вересня 1957 р.
14. Конвенція про договір міжнародного автомобільного перевезення пасажирів і багажу (КАПП): Підписана в Женеві 1 березня 1973 р.
15. Афінська конвенція про перевезення морем пасажирів та їх багажу: Прийнята 13 грудня 1974 р. в Афінах.
16. Митна конвенція про міжнародні перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП: Вчинена у Женеві 14 листопада 1975 р.
17. Конвенція про договір міжнародного перевезення пасажирів та багажу внутрішніми водними шляхами (КППВ): Підписана в Женеві 1 травня 1976 р.
18. Конвенція Організації Об'єднаних Націй щодо морського перевезення вантажів: Прийнята в Гамбурзі у 1978р.
19. Конвенція ООН про міжнародні змішані перевезення вантажів: Прийнята в Женеві 24 травня 1980 р.

20. Конвенція ООН з морського права: Підписана 10 грудня 1982 р. у Монтего-Бей.
21. Угода щодо застосування митних документів в прямому автомобільному сполученні у разі перевезення вантажів: Вчинена у Варшаві 17 листопада 1983 р.
22. Конвенция о гражданской ответственности за вред, причиненный при перевозке опасных грузов автомобильным, железнодорожным и внутренним водным транспортом (КГПОГ): Принята в Женеве 10 октября 1989 г. // Международное частное право: Сборник документов. – М.: БЕК, 1997. – С. 387-400.
23. Конвенція про міжнародні автомобільні перевезення пасажирів і багажу: Підписана в Бішкеку 9 жовтня 1997 р.
24. Основна багатостороння угода про міжнародний транспорт щодо розвитку коридору Європа-Кавказ-Азія: Укладена в м. Баку 8 вересня 1998 р.
25. Конвенція про міжнародні залізничні перевезення (КОТІФ) згідно з текстом Протоколу змін від 3 червня 1999 р.
26. Європейська угода про міжнародне перевезення небезпечних вантажів внутрішніми водними шляхами: Підписана в Женеві 26 травня 2000 р.
27. Будапештська конвенція про договір перевезення вантажів внутрішніми водними шляхами: Прийнята у Будапешті 22 червня 2001 р.

ТЕМА 9. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ОРГАНІЗАЦІЙ У СФЕРІ МІСЬКОГО ТРАНСПОРТУ

1. Суб'єкти у сфері міського транспорту та їх класифікація. Компетенція суб'єктів у сфері міського транспорту.
2. Органи управління суб'єктів у галузі міського транспорту.
3. Адміністративні процедури з легітимації суб'єктів міського транспорту.
4. Адміністративні процедури з державної реєстрації речових прав на нерухоме майно міського транспорту.
5. Шляхи оптимізації структурно-функційної діяльності суб'єктів у сфері міського транспорту.

Стислий конспект

Суб'єктів у сфері перевезень міським транспортом класифікують таким чином:

- суб'єкти, що здійснюють регулювання та контроль (державна та низка державних органів, що задіяні у впровадженні та реалізації державної політики у сфері перевезень міським транспортом, органи місцевого самоврядування);

- суб'єкти, що споживають або замовляють послуги (фізичні та юридичні особи, а також органи місцевого самоврядування);

- суб'єкти, що надають послуги (перевізники-виконавці транспортних послуг можуть бути як замовниками і споживачами послуг, що спрямовані на забезпечення надання транспортних послуг, так і замовниками і споживачами найрізноманітніших транспортних послуг. Перевізниками можуть бути фізичні та юридичні особи. Послуги, що спрямовані на забезпечення надання транспортних послуг, так само надаються фізичними та юридичними особами).

Суб'єктів у сфері перевезень міським транспортом пропонуємо визначити як учасників відносин у сфері перевезень міським транспортом, які здійснюють повноваження щодо керування, контролю та нагляду, а також є виконавцями, замовниками або споживачами послуг у цій сфері.

Кожен із суб'єктів у сфері перевезень міським транспортом має власний обсяг компетенції. Необхідність адміністративно-правового регулювання відповідних правовідносин з боку держави зумовлює наявність суб'єктів, що здійснюють упровадження державної політики, регулювання та контроль у цій сфері. Відповідно, ці суб'єкти ма-

ють найбільший обсяг компетенції, який закріплений за ними нормами чинного адміністративного, господарського, транспортного та іншого законодавства.

Межі компетенції споживачів та замовників послуг визначаються чинним законодавством та укладеними договорами згідно з господарським і цивільним законодавством та Законом України «Про захист прав споживачів».

Компетенція суб'єктів, що надають послуги у сфері перевезення міським транспортом, міститься в укладених договорах на перевезення, в адміністративно-розпорядчих актах органів, що здійснюють контроль та нагляд у цій сфері, в нормативно-правових актах транспортного законодавства та установчих документах таких суб'єктів господарювання.

Компетенцію суб'єктів, що здійснюють регулювання та контроль у сфері перевезень міським транспортом, визначено чинним законодавством. Найбільші повноваження держава надала Державній інспекції України з безпеки на наземному транспорті.

Особливості компетенції органів місцевого самоврядування полягають у тому, що вони можуть бути як замовниками, так і виконавцями перевезень міським транспортом. У разі залучення до здійснення міських перевезень некомунальних підприємств органи місцевого самоврядування постають замовниками перевезень і здійснюють контроль та нагляд за такими замовниками. Контроль та нагляд з боку органів місцевого самоврядування полягає у здійсненні перевірок виконавців щодо дотримання взятих на себе зобов'язань з перевезень міським транспортом.

Майно підприємств транспорту може бути в загальнодержавній власності, належати до комунальної власності та перебувати у власності підприємств, об'єднань, установ, організацій і громадян.

Суб'єкти у сфері міського транспорту, формуючи майнову основу своєї діяльності, використовують усі джерела, включаючи грошові та матеріальні внески засновників; доходи, одержані від реалізації продукції, послуг, інших видів господарської діяльності; доходи від цінних паперів; кредити банків та інших кредиторів; капітальні вкладення й дотації з бюджетів; майно, придбане в інших суб'єктів господарювання, організацій та громадян у встановленому законодавством порядку; інші джерела, не заборонені законодавством України, з огляду на те, що перевезення пільгових категорій громадян фінансується з бюджетів різних рівнів.

Для уникнення зловживань на ринку перевезень пасажирів міським транспортом, для недопущення виграшу конкурсу на обслуговування маршрутів суб'єктами, які не мають необхідної майнової основи, а потім здають ці маршрути в оренду чи залучають до їх обслуговування інших суб'єктів, запропоновано доповнити «Порядок проведення конкурсу з перевезення пасажирів на автобусному маршруті загального користування», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 3 грудня 2008 р. за № 1081, реченням, що «підставою для допущення відповідного суб'єкта до участі в конкурсі на здійснення перевезень пасажирів у конкретному населеному пункті має бути наявність відповідної майнової основи тільки на праві власності». Таке застереження дасть змогу зменшити корупційну складову під час проведення відповідних конкурсів на обслуговування маршрутів.

Основними принципами побудови системи управління транспортом є такі: розмежування функцій державного управління та управління підприємств; розмежування виробничих та регулятивно-контрольних функцій; створення організаційних структур управління в об'єднаннях підприємств переважно на комерційній основі.

Управління транспортом як цілісною єдиною системою персоніфіковано, уніфіковано та розподілено між органами державної влади відповідно до їх компетенції.

Суб'єкти управління транспортом – це органи, організації та їхні посадові особи, створені в установленому законодавством порядку спеціально для здійснення управлінських функцій, наділені правами й обов'язками для реалізації державної політики у сфері міського транспорту з метою надання якісних послуг із перевезень пасажирів та багажу.

Виникає потреба у встановленні для таких суб'єктів певних організаційних, кваліфікаційних, технологічних та інших вимог, необхідних для забезпечення надання належного рівня послуг та якості транспортного обслуговування.

Органи управління суб'єктів у сфері міського транспорту мають як спільні риси з іншими суб'єктами, так і ознаки, що є притаманними суб'єктам тільки цієї сфери. Спільні риси містяться в загальному законодавстві, яке регулює порядок створення та компетенцію органів управління суб'єктів господарювання, органів місцевого самоврядування та державних органів. Відмінні риси обумовлені специфічністю діяльності суб'єктів міського транспорту та необхідністю коор-

динації і контролю їх діяльності з боку компетентних органів. Від органів управління суб'єктів у сфері міського транспорту слід відокреmlювати суб'єктів управління транспортом, які є органами управління усією транспортною системою та опосередковано суб'єктами у сфері міського транспорту без втручання в їх господарську компетенцію. З боку держави можуть бути висунуті додаткові вимоги до органів управління підприємствами транспорту.

Органи місцевого самоврядування розглядають як замовників транспортних послуг, а також як суб'єктів, які забезпечують взаємне функціонування маршрутів міського транспорту, мережу підприємств, пов'язаних з міськими перевезеннями та іншими міськими службами. Органи місцевого самоврядування здійснюють керування суб'єктами господарювання в межах своїх повноважень, а також виконують окремі повноваження органів виконавчої влади, надані їм законом. Органи місцевого самоврядування створюють відповідні підприємства та служби, в яких, у свою чергу, будуть створені відповідні органи управління, підзвітні власним засновникам.

Обрання організаційно-правових форм суб'єкта у сфері міського транспорту залежить від його форми власності, цілей та завдань, які ставляться перед ним засновниками/учасниками. Порядок утворення суб'єктів у сфері міського транспорту регламентований чинним законодавством і залежить від обраної організаційно-правової форми.

Легітимація діяльності суб'єктів у сфері міського транспорту має певні особливості та відмінності від інших сфер господарства, що пов'язано з кількома чинниками, основними з яких є підвищена увага з боку держави та органів місцевого самоврядування до діяльності міського транспорту з огляду на його соціальну значущість, з одного боку, а також необхідність забезпечення належної безпеки споживачів, інших учасників дорожнього руху та екологічного стану міста – з іншого.

Процес легітимації суб'єкта міського транспорту містить такі етапи: ініціативний, організаційний і завершальний, на якому відбувається набуття суб'єктом обсягу правосуб'єктності, необхідного для входження в господарську сферу та здійснення господарської діяльності. Процедура легітимації включає такі елементи, як обов'язкова державна реєстрація, внаслідок чого виникає загальна компетенція, а також ліцензування, внаслідок чого виникає спеціальна правосуб'єктність.

Адміністративні процедури з державної реєстрації речових прав

на нерухоме майно у галузі міського транспорту складаються з кількох стадій: прийняття і перевірка документів, що подаються для державної реєстрації прав та їх обтяжень; реєстрація заяви; встановлення факту відсутності підстав для відмови в державній реєстрації прав та їх обтяжень, зупинення розгляду заяви про державну реєстрацію прав та/або їх обтяжень; прийняття рішень про державну реєстрацію прав та їх обтяжень (відмову в ній або зупинення державної реєстрації); внесення записів до Державного реєстру прав; видача документів.

З аналізу суб'єктів, що здійснюють надання послуг у сфері міського транспорту в різних містах, можна зробити висновок: чим більше розміри міста, тим більшу частку в перевезеннях становлять суб'єкти, що належать до комунальної власності. У великих містах розповсюджено також утворення суб'єктів у сфері міського транспорту у формі приватного підприємства, товариства з обмеженою відповідальністю та фізичної особи-підприємця.

З обранням суб'єктами саме таких організаційно-правових форм існує можливість оптимального інтегрування їх у транспортну систему міста та організації взаємодії між ними.

Основні проблеми, що потребують на вирішення у процесі удосконалення структурно-функціональної діяльності суб'єктів міського транспорту, можна визначити за такими напрямками: правові засади діяльності; організація та фінансування операційної діяльності; інвестиції та організація управління.

До основних напрямків удосконалення структурно-функціональної діяльності суб'єктів міського транспорту необхідно віднести такі:

- створення єдиного правового поля, що регулює діяльність міського транспорту за напрямками чіткого розмежування компетенції, предметів відання та повноважень органів влади усіх рівнів у сфері міського транспорту та встановлення змісту діяльності органів місцевого самоврядування з організації транспортного обслуговування населення; прийняття профільного закону про діяльність міського транспорту; коригування нормативно-правової бази, стандартів та технічних умов у цій сфері; розробка та прийняття органами місцевого самоврядування локальних нормативних актів відповідно до національного законодавства та гармонізація раніше прийнятих нормативних правових актів;

- розробка єдиних механізмів формування тарифів; відшкодування витрат на перевезення пільгових категорій пасажирів з бюджету;

оновлення рухомого складу та обслуговуючих потужностей;

- розробка автоматизованої системи контролю за обсягом транспортних послуг;

- створення мультитранспортних диспетчерських служб у межах міста, що дозволить прогнозувати попит на пасажирські міські перевезення та для його задоволення залучати різні види транспорту в необхідній кількості; оптимізувати мережі маршрутів загального користування та структури парку на підставі періодичного моніторингу пасажиропотоків;

- завершення процесу передачі власності міського пасажирського транспорту з державної власності до комунальної;

- закріплення виключного права на організацію транспортного обслуговування населення на маршрутній мережі міста за органами місцевого самоврядування. До їх повноважень, поряд з існуючими щодо формування маршрутної мережі та встановлення розкладу, графіків та умов руху, додати й визначення умов доступу суб'єктів до маршрутної мережі;

- урахування закордонного досвіду управління системою міського транспорту шляхом проектного фінансування як різновидом муніципального замовлення.

Рекомендовані теми рефератів

1. Суб'єкти у сфері міського транспорту та їх класифікація. Компетенція суб'єктів у сфері міського транспорту.
2. Органи управління суб'єктів у галузі міського транспорту.
3. Адміністративні процедури з легітимації суб'єктів міського транспорту.
4. Адміністративні процедури з державної реєстрації речових прав на нерухоме майно міського транспорту.
5. Шляхи оптимізації структурно-функційної діяльності суб'єктів у сфері міського транспорту.

Перелік рекомендованої літератури і нормативно-правових актів

1. Булгакова І.В., Клепікова О.В. Транспортне право України: Академічний курс: Підруч. для студ. юр. спец. вищ. навч. закл. – К.: Концерн «Видавничий Дім “Ін Юре”», 2005. – 536 с.

2. Деревянко Б.В. Транспортное право: библиографический справочник / [сост. Деревянко Б.В., Луканин А.В., Родина В.В., Смирнов А.М., Шелухин Н.Л.; под ред. доктора юрид. Наук, доц. Шелухина Н.Л.] – Донецк: Изд-во «Ноулидж» (донецкое отделение), 2010. – 588 с.
3. Егиазаров В.А. Транспортное право. – М.: Юридический Дом «Юстицинформ», 2004. – 543 с.
4. Єдін О., Цветов Ю., Соколов Л. Транспортна політика в Україні // Економіка України. – 2000. – №1. – С. 24-34.
5. Луканін О.В. Транспортне право України: судова практика: Навчальний посібник / автори-укладачі О.В. Луканін, В.В. Родина, А.М. Смирнов, М.Л. Шелухін; за ред. доктора юрид. наук, доц. М.Л. Шелухіна. – Донецьк: Вид-во «Ноулидж» (донецьке відділення), 2011. – 353 с.
6. Овечкін В. Конституція України та розвиток транспортного законодавства. Деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з перевезень вантажів залізницею // Вісник Вищого арбітражного суду України. – 2000. – №2. – С.35.
7. Пащенко Ю. Транспортная политика Украины // Економіка України. – 2001. – №12. – С. 38-43.
8. Смирнов А.М., Клещенков О.В. Транспортне право: курс лекцій. – Донецьк: ДЮІ, 2006. – 300 с.
9. Транспортне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М.Л. Шелухін, О.І. Антонюк, В.О. Вишнівецька та ін., за ред. М.Л. Шелухіна. – К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2008. – 896 с.
10. Конституція України: Закон України. Прийнятий на 5-й сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. №254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.

ТЕМА 10. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОСЛУГ, ЯКІ НАДАЮТЬСЯ У СФЕРІ ПЕРЕВЕЗЕНЬ МІСЬКИМ ТРАНСПОРТОМ

1. Поняття та класифікація послуг у сфері перевезень міським транспортом та їх правова характеристика.

2. Правове регулювання основних послуг, які надаються у сфері перевезень міським транспортом.

3. Правова характеристика додаткових послуг у сфері перевезень міським транспортом.

4. Проблеми страхування пасажирів під час перевезення міським транспортом.

5. Основні напрямки удосконалення правового забезпечення надання послуг у сфері міського транспорту.

Стислий конспект

У сфері міського транспорту здійснюється надання багатьох послуг, які є різними за своїм змістом та кінцевим результатом. Чинне законодавство не містить визначення поняття транспортної послуги, яка надається (постачається) у сфері міського транспорту. Визначення поняття транспортної послуги в окремих нормативних актах не є однозначним. Пропонується транспортні послуги у сфері міського транспорту визначати як результат діяльності виконавця транспортної послуги із задоволення потреб замовника (споживача) відповідно до встановлених норм і вимог, яка здійснюється для перевезення пасажирів, їх багажу і вантажів та благоустрою міста міським транспортом, а також надання інших послуг, пов'язаних з такою послугою.

Основними ознаками послуг у сфері міського транспорту слід вважати наступні:

- вони надаються в межах населеного пункту;
- ці послуги споживаються в процесі вчинення певної дії або здійснення певної діяльності;
- послуги надаються для задоволення потреб у переміщенні споживачів, їх багажу та вантажів в межах населеного пункту та благоустрою міста;
- вони завжди мають оплатний характер для замовника та виконавця, і в окремих випадках є безоплатними для споживача.

Складність організації технологічного процесу перевезення міським транспортом потребує надання різних послуг, які можна класи-

фікувати певним чином. Серед транспортних послуг у сфері міського транспорту слід виокремити основні та додаткові. До основних послуг у сфері перевезень міським транспортом слід віднести перевезення пасажирів та їх багажу, виконання робіт з благоустрою міста, перевезення вантажів у межах міста та ін. Додаткові послуги у сфері перевезень міським транспортом не обов'язково надаються (постачаються) міським транспортом, але вони потрібні для надання основних послуг: технічне обслуговування, диспетчерське управління тощо. Також до додаткових послуг слід віднести послуги, що надаються міським транспортом з метою отримання додаткового прибутку, не пов'язаного з перевезенням: реклама на транспортних одиницях, аерофотозйомка й т.ін.

Законодавство України про правове регулювання основних послуг, які надаються у сфері перевезень міським транспортом, характеризує наступні ознаки:

- відсутність єдиного спеціального закону;
- наявність великої кількості відомчих нормативних актів;
- наявність нормативно-правових актів колишнього СРСР.

Сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини у сфері організації і здійснення перевезення в межах міста, становить законодавство про надання основних послуг, які надаються у сфері перевезень міським транспортом, яке за предметом правового регулювання належить до такого інституту господарського законодавства, як транспортне законодавство.

Основні послуги у сфері міського транспорту можуть споживатися фізичними та юридичними особами. Крім споживачів цих послуг можуть існувати замовники, які не завжди збігаються із споживачами. Замовниками можуть бути суб'єкти господарювання, органи місцевого самоврядування, держава. Додаткові послуги у сфері міського транспорту надаються як міським транспортом, так і сторонніми суб'єктами господарювання. Споживаються ці послуги міським транспортом та споживачами основних послуг.

Транспортні послуги мають певні показники, за якими можна здійснити їх оцінювання. На цей час на законодавчому рівні не визначено порядку оцінювання транспортних послуг у сфері міського транспорту. Необхідність запровадження стандартів оцінки транспортних послуг пояснюється тим, що це дозволить перевіряти дотримання перевізниками взятих на себе зобов'язань та відповідність їх робо-

ти цим стандартам. Оцінити послуги у сфері міського транспорту можна за кількісними та якісними характеристиками.

Аналіз кількісних показників дозволяє прогнозувати необхідність запровадження нових маршрутів, введення нових видів транспорту або виявляти не витребувані і здійснювати певні коректування для більш ефективного та раціонального використання міського транспортного парку.

Запровадження стандартів якості транспортних послуг дозволить задовольнити потреби споживачів на належному рівні, захистити від надання неякісних послуг і може забезпечити надійний ринок збуту для підприємств транспорту.

Враховуючи швидку динамічність показників якості та кількості, затвердження нових стандартів транспортних послуг повинно відбуватися через певний проміжок часу з урахуванням змін, що відбуваються на цьому ринку.

Перевезення пасажирів міським транспортом є способом реалізації його права на свободу пересування незалежно від того, хто здійснив сплату за перевезення такого пасажирів: самостійно або внаслідок відшкодування перевізникам витрат за перевезення пільгових категорій громадян. Організація діяльності такого транспорту здійснюється з боку держави та територіальної громади.

Перевезення вантажів і підтримка життєдіяльності та благоустрою міста є завданнями міського транспорту, спрямованими на надання комунальних послуг, задоволення потреб виробництва та споживачів у переміщенні товарно-матеріальних цінностей у просторі.

Класифікація міського транспорту виглядає в наступний спосіб: міський транспорт загального призначення задіяний у перевезенні пасажирів, їх багажу та вантажів; спеціалізований – у перевезенні окремих категорій пасажирів та вантажів, спеціальний транспорт, задіяний у підтримці життєдіяльності та благоустрою міста.

Відсутність належного оцінювання транспортних послуг спричиняє недостатній рівень якості в роботі міського транспорту, що має негативні наслідки для роботи всього транспортного комплексу міста. Пропонується запровадження стандартів якості транспортних послуг, які будуть розроблятися відповідним державним органом. Контроль за дотриманням таких стандартів підприємствами міського транспорту необхідно покласти на органи місцевого самоврядування, інспекцію із захисту прав споживачів та Укртрансінспекцію. Таке коло кон-

тролюючих органів дозволить забезпечити дотримання перевізниками належного рівня якості транспортних послуг.

Організація перевезення вантажів та пасажирів, а також виконання робіт з благоустрою міста потребує здійснення низки дій, які не пов'язані безпосередньо з перевезенням та виконанням робіт, але необхідні для надання міським транспортом своїх основних послуг. Діяльність міського транспорту передбачає споживання ним послуг, які б сприяли його ефективності та безперебійному функціонуванню, а також надання послуг, які можуть приносити додаткові прибутки підприємствам транспорту.

Серед транспортних послуг, що надаються в межах міста слід виокремлювати основні, додаткові та послуги, що надаються у сфері міського транспорту. Додаткові послуги у сфері перевезень міським транспортом можуть надаватись як безпосередньо міським транспортом, так і сторонніми підприємствами. Ці послуги потрібні для ефективного надання основних послуг. Правова природа послуг (послуги), що сприяють наданню основних послуг полягає в тому, що вони є похідними від основних послуг та входять до структури транспортної послуги. Споживачем додаткових послуг постає міський транспорт та споживачі основних транспортних послуг.

Зі складу додаткових послуг слід виділяти послуги, що надаються у сфері міського транспорту. Такі послуги не сприяють здійсненню перевезення безпосередньо, але є необхідними з огляду на технічну складову процесу перевезення або надають можливість отримання додаткових коштів підприємствами міського транспорту. Також до цих послуг слід віднести послуги, що надаються підприємствами міського транспорту для задоволення потреб самих підприємств транспорту та соціального забезпечення працівників цих підприємств. Постачання та споживання такого роду послуг здійснюється широким колом суб'єктів, серед яких слід виокремити підприємства міського транспорту, споживачі послуг, що надаються міським транспортом, сторонні суб'єкти господарювання тощо.

Діяльність з перевезення пасажирів міським транспортом містить у собі певні ризики, пов'язані з використанням джерела підвищеної небезпеки та можливістю завдання шкоди майновим та немайновим інтересам юридичних осіб, а також життю та здоров'ю фізичних осіб. На перевізника міським пасажирським транспортом поряд з обов'язками, що витікають з договору перевезення, покладаються

обов'язки, обумовлені необхідністю забезпечення та захисту прав пасажирів (життя, здоров'я, права власності).

Мета страхування на міському транспорті повинна полягати у відшкодуванні збитку, завданого життю, здоров'ю та майну особи внаслідок нещасного випадку на транспорті незалежно від перебування цієї особи в транспорті. Запровадження обов'язкового страхування пасажирів на міському транспорті є неефективним та недоцільним. Недоцільність полягає в тому, що таке страхування призведе до підвищення вартості проїзду, а співвідношення сум зібраних страхових платежів та здійснених страхових виплат на інших видах транспорту дають підстави вести мову про неефективність такого виду страхування, адже через механізм страхування перевізники мають можливість додаткового отримання коштів за рахунок пасажирів.

Захист інтересів пасажирів міського транспорту найбільш ефективним може стати в результаті запровадження страхування відповідальності підприємств, що надають послуги з перевезення пасажирів міським транспортом. Існує потреба у внесенні змін до законодавства щодо запровадження такого виду страхування, як страхування відповідальності підприємств, що здійснюють перевезення пасажирів міським транспортом.

Удосконалення правового забезпечення у сфері міського транспорту має відбуватися з боку держави та органів місцевого самоврядування. Державна політика повинна бути спрямована на організацію належного правового забезпечення діяльності міського транспорту, створення відповідних умов для залучення інвестицій та організації державно-приватних партнерств, підтримку міського комунального транспорту. Пріоритетним завданням держави є прийняття Закону України «Про міський транспорт», в якому будуть закріплені основні напрямки державної політики в галузі міського транспорту, визначено суб'єктів міського транспорту, їх правовий статус та взаємодію з державою та органами місцевого самоврядування.

Органи місцевого самоврядування повинні реалізовувати надані їм повноваження з урахуванням інтересів громади, яку вони представляють. Місцеві органи самоврядування можуть розвивати комунальний транспорт або залучати для здійснення перевезень підприємства інших форм власності, здійснювати заходи, спрямовані на забезпечення зручності транспортних потоків шляхом збільшення паркувальних місць або їх обмеження, а також на благоустрій населеного пункту шляхом обмеження в'їзду до центру міста або введення за це

плати, спонукання транзитних автомобілів не прямувати через місто, а використовувати об'їзні шляхи.

З урахуванням потреб кожного окремого міста повинні бути створені єдині диспетчерські центри управління міським транспортом. Для цього кожна окрема громада повинна визначитися, в який спосіб слід розвивати власний міський транспорт і залежно від цього здійснювати подальше нормативне забезпечення тієї чи іншої моделі розвитку.

Суб'єкти господарювання, що здійснюють свою діяльність у сфері перевезень міським транспортом, повинні відповідати певним вимогам держави та органів місцевого самоврядування для надання ефективних та якісних послуг, а також взаємодіяти з органами місцевого самоврядування та дотримуватися правил надання послуг.

Рекомендовані теми рефератів

1. Поняття та класифікація послуг у сфері перевезень міським транспортом та їх правова характеристика.

2. Правове регулювання основних послуг, які надаються у сфері перевезень міським транспортом.

3. Правова характеристика додаткових послуг у сфері перевезень міським транспортом.

4. Проблеми страхування пасажирів під час перевезення міським транспортом.

5. Основні напрямки удосконалення правового забезпечення надання послуг у сфері міського транспорту.

Перелік рекомендованої літератури і нормативно-правових актів

1. Булгакова І.В., Клепікова О.В. Транспортне право України: Академічний курс: Підруч. для студ. юр. спец. вищ. навч. закл. – К.: Концерн «Видавничий Дім “Ін Юре”», 2005. – 536 с.
2. Деревянко Б.В. Транспортное право: библиографический справочник / [сост. Деревянко Б.В., Луканин А.В., Родина В.В., Смирнов А.М., Шелухин Н.Л.; под ред. доктора юрид. Наук, доц. Шелухина Н.Л.] – Донецк: Изд-во «Ноулидж» (донецкое отделение), 2010. – 588 с.
3. Егиазаров В.А. Транспортное право. – М.: Юридический Дом «Юстицинформ», 2004. – 543 с.

4. Єдін О., Цветов Ю., Соколов Л. Транспортна політика в Україні // Економіка України. – 2000. – №1. – С. 24-34.
5. Луканін О.В. Транспортне право України: судова практика: Навчальний посібник / автори-укладачі О.В. Луканін, В.В. Родіна, А.М. Смирнов, М.Л. Шелухін; за ред. доктора юрид. наук, доц. М.Л. Шелухіна. – Донецьк: Вид-во «Ноулідж» (донецьке відділення), 2011. – 353 с.
6. Овечкін В. Конституція України та розвиток транспортного законодавства. Деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з перевезень вантажів залізницею // Вісник Вищого арбітражного суду України. – 2000. – №2. – С.35.
7. Пащенко Ю. Транспортная политика Украины // Економіка України. – 2001. – №12. – С. 38-43.
8. Смирнов А.М., Клещенков О.В. Транспортне право: курс лекцій. – Донецьк: ДЮІ, 2006. – 300 с.
9. Транспортне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М.Л. Шелухін, О.І. Антонюк, В.О. Вишнівецька та ін., за ред. М.Л. Шелухіна. – К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2008. – 896 с.
10. Конституція України: Закон України. Прийнятий на 5-й сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. №254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Що з переліченого не належить до джерел транспортного права?

- 1) нормативно-правові акти;
- 2) правові звичаї;
- 3) нормативні договори;
- 4) юридичні прецеденти;
- 5) товарно-транспортні документи.

2. Методи транспортного права поділяються на:

- 1) адміністративні та економічні;
- 2) активні та пасивні;
- 3) першочергові та другорядні;
- 4) державні та міждержавні;
- 5) внутрішні та зовнішні.

3. До складу єдиної транспортної системи України не входить:

- 1) транспорт загального користування;
- 2) промисловий залізничний транспорт;
- 3) космічний транспорт;
- 4) шляхи сполучення загального користування;
- 5) відомчий транспорт.

4. Центральним органом виконавчої влади в галузі транспорту в Україні є:

- 1) Верховна Рада України;
- 2) Державна адміністрація залізничного транспорту України;
- 3) Державна інспекція з безпеки на морському та річковому транспорті;
- 4) Державна авіаційна служба України;
- 5) Міністерство інфраструктури України.

5. Систему трубопровідного транспорту України складають:

- 1) магістральний і промисловий трубопровідний транспорт;
- 2) наземний та підводний трубопровідний транспорт;
- 3) державний і недержавний трубопровідний транспорт;
- 4) загальнодержавний та обласний трубопровідний транспорт;
- 5) внутрішній та міжнародний трубопровідний транспорт.

6. До транспорту загального користування в Україні належить:

- 1) промисловий залізничний транспорт;
- 2) відомчий транспорт;
- 3) залізничний, морський, річковий, автомобільний, авіаційний, міський електротранспорт, в тому числі метрополітен;
- 4) трубопровідний транспорт;
- 5) космічний транспорт.

7. Органи виконавчої влади, що здійснюють державне регулювання транспортної діяльності, поділяються на органи...:

- 1) вищої та нижчої компетенції;
- 2) загальної та спеціальної компетенції;
- 3) першого, другого та третього ступенів;
- 4) комерційні та безприбуткові;
- 5) статутні та унітарні.

8. Що складає зміст технічного регулювання транспортної діяльності?

- 1) стандартизація;
- 2) ліцензування;
- 3) тарифне регулювання;
- 4) сертифікація;
- 5) державне замовлення.

9. Діяльність уповноважених органів, спрямована на підтвердження того, що продукція, послуги та процеси на транспорті відповідають належному рівню безпеки та якості, – це...:

- 1) ліцензування;
- 2) стандартизація;
- 3) сертифікація;
- 4) тарифне регулювання;
- 5) прогнозування.

10. Обов'язковій сертифікації підлягає діяльність з перевезення вантажів:

- 1) залізничним транспортом;
- 2) повітряним транспортом;
- 3) внутрішнім водним транспортом;
- 4) морським транспортом;
- 5) автомобільним транспортом.

11. Ліцензування на транспорті загального користування спрямоване на...:

- 1) задоволення потреб населення у перевезеннях;
- 2) встановлення оптимальних тарифів на користування транспортом;
- 3) визначення початкових і поточних умов надання послуг з перевезень, а також найважливіших параметрів обслуговування споживачів;
- 4) забезпечення потреб суспільного виробництва у перевезеннях;
- 5) визначення напрямків розвитку транспортної системи країни в майбутньому.

12. Органом ліцензування діяльності, пов'язаної з наданням послуг з перевезення пасажирів і вантажів залізничним транспортом, є:

- 1) Державна інспекція з безпеки на морському та річковому транспорті;
- 2) Укрзалізниця;
- 3) Державна інспекція України з безпеки на наземному транспорті;

- 4) Укравтодор;
- 5) Міністерство інфраструктури.

13. Органом ліцензування діяльності, пов'язаної з наданням послуг з перевезення пасажирів і вантажів повітряним транспортом, є:

- 1) Державна інспекція з безпеки на морському та річковому транспорті;
- 2) Укрзалізниця;
- 3) Державіаслужба;
- 4) Укравтодор;
- 5) Міністерство інфраструктури.

14. Органом ліцензування діяльності, пов'язаної з транспортуванням нафти і нафтопродуктів магістральним трубопровідним транспортом, є...:

- 1) Державна інспекція з безпеки на морському та річковому транспорті;
- 2) Укрзалізниця;
- 3) Державіаслужба;
- 4) Національна комісія регулювання електроенергетики;
- 5) Міністерство інфраструктури.

15. Органом ліцензування діяльності, пов'язаної з виробництвом автомобілів і автобусів, є:

- 1) Державна інспекція з безпеки на морському та річковому транспорті;
- 2) Міністерство промислової політики;
- 3) Державіаслужба;
- 4) Національна комісія регулювання електроенергетики;
- 5) Міністерство інфраструктури.

16. Органом ліцензування діяльності, пов'язаної з наданням послуг з перевезення пасажирів і вантажів морським транспортом, є:

- 1) Державна інспекція з безпеки на морському та річковому транспорті;
- 2) Міністерство промислової політики;
- 3) Державіаслужба;
- 4) Національна комісія регулювання електроенергетики;
- 5) Міністерство інфраструктури.

17. Органом ліцензування діяльності, пов'язаної з наданням послуг з перевезення пасажирів і вантажів внутрішнім водним транспортом, є:

- 1) Міністерство інфраструктури;
- 2) Міністерство промислової політики;
- 3) Національна комісія регулювання електроенергетики;
- 4) Державна інспекція з безпеки на морському та річковому транспорті;
- 5) Державіаслужба.

18. Центральним органом державного управління в сфері трубопровідного транспорту в Україні є:

- 1) Національна комісія з регулювання електроенергетики України;
- 2) Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України»;
- 3) Державна адміністрація залізничного транспорту України;
- 4) Асоціація підприємств трубопровідного транспорту України;
- 5) Президент України.

19. Міжнародні транспортні організації поділяються на:

- 1) комерційні та безприбуткові;
- 2) міжурядові та неурядові;
- 3) з обмеженою та необмеженою відповідальністю;
- 4) акціонерні та унітарні;
- 5) приватні та державні.

20. Споживачами транспортних послуг є:

- 1) міжурядові транспортні організації;
- 2) пасажирів;
- 3) вантажовідправники;
- 4) вантажоодержувачі;
- 5) експедитори.

21. Істотними умовами договору перевезення вантажу є:

- 1) предмет, ціна і строк договору;
- 2) порядок навантаження і вивантаження вантажу;
- 3) порядок перевірки кількості і стану вантажу;
- 4) порядок розрахунків за договором;
- 5) порядок погодження змін маршруту.

22. Договір перевезення вантажу є:

- 1) оплатним;
- 2) безоплатним;
- 3) реальним;
- 4) консенсуальним;
- 5) договором на користь третьої особи.

23. Укладення договору перевезення вантажу здійснюється:

- 1) вантажовідправником і перевізником;
- 2) вантажовідправником і вантажоодержувачем;
- 3) вантажоодержувачем і перевізником;
- 4) перевізником та експедитором;
- 5) перевізниками різних видів транспорту.

24. Договір перевезення транспортом загального користування є договором:

- 1) одностороннім;
- 2) публічним;
- 3) організаційним;
- 4) на користь третьої особи;
- 5) безоплатним.

25. Договір, за яким одна сторона зобов'язується за плату і за рахунок іншої сторони виконати або організувати виконання визначених договором послуг, пов'язаних з перевезенням вантажу – це:

- 1) договір перевезення вантажу;
- 2) договір перевезення пасажирів і багажу;
- 3) вузлова угода;
- 4) договір перевезення вантажу у прямому змішаному сполученні;
- 5) договір транспортного експедирування.

26. Договір транспортного експедирування є:

- 1) реальним;
- 2) консенсуальним;
- 3) оплатним;
- 4) безоплатним;
- 5) багатостороннім.

27. Сторонами договору транспортного експедирування є:

- 1) експедитор і перевізник;
- 2) експедитор і клієнт;
- 3) перевізники різних видів транспорту;
- 4) вантажовідправник і вантажоодержувач;
- 5) вантажовідправник і перевізник.

28. Товаросупровідним документом на авіаційному транспорті є...

- 1) накладна;
- 2) коносамент;
- 3) чартер;
- 4) авіавантажна накладна;
- 5) складська розписка.

29. Документами, що підтверджують наявність і зміст договору морського перевезення вантажу, є:

- 1) вузлові угоди;
- 2) товарно-транспортні накладні;
- 3) коносамент або чартер;

- 4) вантажні митні декларації;
- 5) вантажні квитанції.

30. До ознак договору перевезення вантажу в прямому змішаному сполученні належить...:

- 1) обов'язковість переоформлення перевізного документа;
- 2) участь у перевезенні двох і більше перевізників;
- 3) наявність єдиного перевізного документа;
- 4) участь у перевезенні єдиного перевізника;
- 5) належність перевізників до різних видів транспорту.

31. До товаросупровідних документів не належать...:

- 1) транспортні накладні;
- 2) коносаменти;
- 3) авіавантажні накладні;
- 4) вузлові угоди;
- 5) документи, що підтверджують якість та інші властивості вантажу.

32. За договором перевезення вантажу у прямому змішаному сполученні перевезення від відправника до одержувача здійснюється:

- 1) двома чи більше перевізниками різних видів транспорту з переоформленням перевізних документів;
- 2) двома чи більше перевізниками різних видів транспорту за єдиним перевізним документом;
- 3) єдиним перевізником за єдиним перевізним документом;
- 4) єдиним перевізником за різними перевізними документами;
- 5) за погодженим планом перевезень єдиним перевізником.

33. Система документів, що регулюють відносини перевізників під час перевезення вантажу у прямому змішаному сполученні та умови роботи перевалочних пунктів – це:

- 1) договір транспортного експедирування;
- 2) договір перевезення вантажу у прямому сполученні;
- 3) договір перевезення вантажу у прямому змішаному сполученні;

- 4) вузлова угода;
- 5) агентська угода.

34. Договір, за яким перевізник зобов'язується перевезти пасажирів у пункт призначення, а пасажир зобов'язується сплатити встановлену плату за проїзд, є договором:

- 1) перевезення за чартером;
- 2) транспортного експедирування;
- 3) вузловою угодою;
- 4) морського круїзу;
- 5) перевезення пасажирів.

35. Укладення договору перевезення пасажирів засвідчується:

- 1) квитком;
- 2) квитанцією;
- 3) коносаментом;
- 4) накладною;
- 5) пам'яткою.

36. Приймання перевізником до перевезення багажу оформляється:

- 1) розпискою;
- 2) квитанцією;
- 3) пам'яткою;
- 4) коносаментом;
- 5) чеком.

37. Договір, за яким одна сторона зобов'язується надати іншій всю або частину місткості транспортного засобу на один чи декілька рейсів для перевезення вантажів, пасажирів і багажу, є договором:

- 1) фрахтування;
- 2) транспортної експедиції;
- 3) буксирування;
- 4) оренди;
- 5) перевезення.

38. Під час вантажних перевезень перевізник несе відповідальність за...

- 1) неподачу транспортних засобів;
- 2) неправильність відомостей, зазначених у перевізному документі;
- 3) прострочення в доставці вантажу;
- 4) незбереження вантажу;
- 5) неочищення транспортних засобів після вивантаження.

39. Під час вантажних перевезень вантажовідправник несе відповідальність за...:

- 1) невикористання транспортних засобів;
- 2) прострочення в доставці;
- 3) незбереження вантажу;
- 4) несвоєчасну сплату перевезення;
- 5) неправильність відомостей, зазначених у перевізному документі.

40. Під час пасажирських перевезень перевізник несе відповідальність за...:

- 1) порушення строків перевезення;
- 2) смерть чи тілесне ушкодження пасажирів;
- 3) недотримання маршруту перевезення;
- 4) перевезення в багажу заборонених речовин;
- 5) пошкодження багажу.

41. Яка з перелічених санкцій не передбачена за вчинення злочинів на транспорті?

- 1) штраф;
- 2) позбавлення волі;
- 3) позбавлення права обіймання посад, пов'язаних з відповідальністю за технічний стан або експлуатацію транспортних засобів;
- 4) конфіскація майна;
- 5) позбавлення перевізника ліцензії на право здійснювати перевезення.

42. Яка з перелічених санкцій не передбачена за вчинення адміністративних проступків на транспорті?

- 1) попередження;
- 2) штраф;
- 3) оплатне вилучення транспортного засобу;
- 4) позбавлення права керувати транспортними засобами;
- 5) громадські роботи.

43. За втрату чи недостачу вантажу, який перевозився залізничним транспортом, перевізник відповідає:

- 1) у подвійному розмірі вартості втраченого вантажу;
- 2) у розмірі дійсної вартості втраченого вантажу чи його недостачі;
- 3) залізниці не відповідають за втрату і нестачу вантажу;
- 4) у розмірі половини вартості втраченого вантажу чи його недостачі;
- 5) перевізник повинен відшкодувати саме такий вантаж у необхідній кількості.

44. Хто відповідає за правильність відомостей, що містяться у товарно-транспортних документах?

- 1) вантажовідправник;
- 2) вантажоодержувач;
- 3) перевізник;
- 4) митниця;
- 5) Державтоінспекція.

45. Як відповідає перевізник за незбереження (втрату, нестачу) прийнятого до перевезення багажу?

- 1) у подвійному розмірі вартості втраченого багажу;
- 2) у розмірі дійсної вартості втраченого багажу;
- 3) у розмірі половини вартості втраченого багажу;
- 4) у розмірі вартості перевезення втраченого багажу;
- 5) перевізник не відповідає за незбереження багажу.

46. Що не належить до колізійних принципів регулювання міжнародних перевезень?

- 1) закон прапора судна;
- 2) закон місця знаходження перевізника;
- 3) закон національності вантажоодержувача;
- 4) закон порту розвантаження;
- 5) закон місця укладення договору.

47. Залежно від об'єкту міжнародного перевезення розрізняють:

- 1) перевезення в прямому сполученні, перевезення послідовними перевізниками та перевезення в непрямому сполученні;
- 2) перевезення вантажів, перевезення пасажирів і багажу;
- 3) регулярні (лінійні) та нерегулярні перевезення;
- 4) перевезення у суміжному сполученні, транзитні та наскрізні перевезення;
- 5) прикордонні та маятникові перевезення.

48. Залежно від форми участі транспортних компаній у міжнародному перевезенні розрізняють:

- 1) перевезення в прямому сполученні, перевезення послідовними перевізниками та перевезення в непрямому сполученні;
- 2) перевезення вантажів, перевезення пасажирів і багажу;
- 3) регулярні (лінійні) та нерегулярні перевезення;
- 4) перевезення у суміжному сполученні, транзитні та наскрізні перевезення;
- 5) прикордонні та маятникові перевезення.

49. Залежно від періодичності міжнародні перевезення бувають:

- 1) перевезення в прямому сполученні, перевезення послідовними перевізниками та перевезення в непрямому сполученні;
- 2) перевезення вантажів, перевезення пасажирів і багажу;
- 3) регулярні (лінійні) та нерегулярні перевезення;
- 4) перевезення у суміжному сполученні, транзитні та наскрізні перевезення;
- 5) прикордонні та маятникові перевезення.

50. Залежно від маршруту прямування міжнародні перевезення поділяються на:

- 1) перевезення в прямому сполученні, перевезення послідовними перевізниками та перевезення в непрямому сполученні;
- 2) перевезення вантажів, перевезення пасажирів і багажу;
- 3) регулярні (лінійні) та нерегулярні перевезення;
- 4) перевезення у суміжному сполученні, транзитні та наскрізні перевезення;
- 5) прикордонні та маятникові перевезення.

51. Особливими видами міжнародних перевезень є:

- 1) перевезення в прямому сполученні, перевезення послідовними перевізниками та перевезення в непрямому сполученні;
- 2) перевезення вантажів, перевезення пасажирів і багажу;
- 3) регулярні (лінійні) та нерегулярні перевезення;
- 4) перевезення у суміжному сполученні, транзитні та наскрізні перевезення;
- 5) прикордонні та маятникові перевезення.

52. Основним джерелом правового регулювання міжнародних перевезень є:

- 1) національне законодавство окремих країн;
- 2) акти міжнародних транспортних організацій;
- 3) правові звичаї;
- 4) міжнародні транспортні конвенції та угоди;
- 5) юридичні прецеденти.

53. Товарно-транспортний документ, яким оформляється міжнародне перевезення вантажу автомобільним транспортом, це – ...

- 1) авіавантажна накладна (Air Waybill);
- 2) накладна ЦІМ;
- 3) накладна СМГС;
- 4) уніфікована накладна ЦІМ/СМГС;
- 5) книжка МДП (Carnet TIR).

54. Товарно-транспортний документ, яким оформляється міжнародне перевезення вантажу залізничним транспортом, це – ...

- 1) авіавантажна накладна (Air Waybill);
- 2) накладна ЦІМ;
- 3) накладна СМГС;
- 4) уніфікована накладна ЦІМ/СМГС;
- 5) книжка МДП (Carnet TIR).

55. Вантажі, що перевозяться з додержанням процедури МДП (Carnet TIR)...

- 1) потребують більш ретельної перевірки на митниці;
- 2) звільняються від сплати ввізних/вивізних мита та зборів на проміжних митницях;
- 3) мають право на відстрочку сплати ввізних/вивізних мита та зборів на проміжних митницях;
- 4) можуть перевозитися тільки між сусідніми країнами;
- 5) обкладаються подвійним митом та зборами на митницях.

56. В Україні книжки МДП видають:

- 1) регіональні управління Національного банку;
- 2) митні брокери;
- 3) органи податкової інспекції;
- 4) районні управління внутрішніх справ;
- 5) уповноважені на це митні органи.

57. Товарно-транспортний документ, яким оформляється міжнародне перевезення вантажу морським транспортом, це – ...

- 1) авіавантажна накладна (Air Waybill);
- 2) накладна ЦІМ;
- 3) коносамент (Bill of Lading);
- 4) уніфікована накладна ЦІМ/СМГС;
- 5) книжка МДП (Carnet TIR).

58. Мультиmodalьне перевезення – це...:

- 1) перевезення вантажів щонайменше двома різними видами транспорту, за якого один із перевізників організовує все транспортування з пункту відправлення до пункту призначення з перевалкою вантажу з одного виду транспорту на інший;
- 2) послідовне перевезення вантажів декількома видами транспорту в одній транспортній одиниці (наприклад, контейнері) або транспортному засобі без перевантажування самого вантажу під час його перевалки на інший вид транспорту;
- 3) перевезення вантажу в одній транспортній одиниці, за якого на більшій частині шляху вантаж переміщується залізницею, річкою або морем, і лише на початковій/кінцевій частині маршруту перевозиться автомобілем, причому на максимально короткі відстані;
- 4) послідовне перевезення вантажу двома і більше перевізниками з переоформленням товарно-транспортного документу у пунктах перевалки;
- 5) перевезення вантажу двома і більше перевізниками одного виду транспорту з перевантаженням із однієї транспортної одиниці в іншу та переоформленням товарно-транспортного документу у пункті перевалки.

59. Інтерmodalьне перевезення – це...:

- 1) перевезення вантажів щонайменше двома різними видами транспорту, за якого один із перевізників організовує все транспортування з пункту відправлення до пункту призначення з перевалкою вантажу з одного виду транспорту на інший;
- 2) послідовне перевезення вантажів декількома видами транспорту в одній транспортній одиниці (наприклад, контейнері) або транспортному засобі без перевантажування самого вантажу під час його перевалки на інший вид транспорту;
- 3) перевезення вантажу в одній транспортній одиниці, за якого на більшій частині шляху вантаж переміщується залізницею, річкою або морем, і лише на початковій/кінцевій частині маршруту

перевозиться автомобілем, причому на максимально короткі відстані;

- 4) послідовне перевезення вантажу двома і більше перевізниками з переоформленням товарно-транспортного документу у пунктах перевалки;
- 5) перевезення вантажу двома і більше перевізниками одного виду транспорту з перевантаженням із однієї транспортної одиниці в іншу та переоформленням товарно-транспортного документу у пункті перевалки.

60. Комбіноване перевезення – це...:

- 1) перевезення вантажів щонайменше двома різними видами транспорту, за якого один із перевізників організовує все транспортування з пункту відправлення до пункту призначення з перевалкою вантажу з одного виду транспорту на інший;
- 2) послідовне перевезення вантажів декількома видами транспорту в одній транспортній одиниці (наприклад, контейнері) або транспортному засобі без перевантажування самого вантажу під час його перевалки на інший вид транспорту;
- 3) перевезення вантажу в одній транспортній одиниці, за якого на більшій частині шляху вантаж переміщується залізницею, річкою або морем, і лише на початковій/кінцевій частині маршруту перевозиться автомобілем, причому на максимально короткі відстані;
- 4) послідовне перевезення вантажу двома і більше перевізниками з переоформленням товарно-транспортного документу у пунктах перевалки;
- 5) перевезення вантажу двома і більше перевізниками одного виду транспорту з перевантаженням із однієї транспортної одиниці в іншу та переоформленням товарно-транспортного документу у пункті перевалки.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ З КУРСУ

1. Поняття і функції транспорту в народному господарстві.
2. Поняття, предмет і юридичні ознаки транспортного права.
3. Транспортне право в системі права України.
4. Цілі, завдання та функції транспортного права.
5. Принципи та методи транспортного права.
6. Поняття та види джерел транспортного права.
7. Поняття, функції, склад та правове регулювання функціонування транспортної системи України.
8. Поняття та форми державного регулювання діяльності транспорту в Україні.
9. Ліцензування транспортної діяльності.
10. Технічне регулювання транспортної діяльності.
11. Засоби забезпечення якості транспортних послуг.
12. Регулювання цін і тарифів у галузі транспортної діяльності.
13. Особливості правового регулювання діяльності автомобільного транспорту.
14. Особливості правового регулювання діяльності залізничного транспорту.
15. Особливості правового регулювання діяльності морського транспорту.
16. Особливості правового регулювання діяльності річкового транспорту.
17. Особливості правового регулювання діяльності повітряного транспорту.
18. Особливості правового регулювання діяльності трубопровідного транспорту.
19. Поняття та види суб'єктів транспортного права.
20. Система органів управління транспортом.
21. Верховна Рада України як суб'єкт транспортного права. Її компетенція щодо управління транспортною діяльністю.
22. Кабінет Міністрів України як суб'єкт транспортного права. Його компетенція щодо управління діяльністю транспорту.

23. Міністерство транспорту і зв'язку України як центральний державний орган регулювання діяльності транспортного комплексу України.
24. Державні органи, що здійснюють управління окремими підгалузями транспортного комплексу.
25. Компетенція місцевих органів виконавчої влади (держадміністрацій) та органів місцевого самоврядування як органів державного управління транспортною діяльністю.
26. Державна спеціальна служба транспорту.
27. Національна координаційна рада з питань транспорту.
28. Правове становище транспортних організацій та їх об'єднань як суб'єктів транспортного права особливого виду.
29. Міжнародні транспортні організації як специфічний вид суб'єктів транспортного права.
30. Правовий статус споживачів транспортних послуг.
31. Поняття та правові ознаки договору перевезення вантажу.
32. Поняття та види перевізних документів.
33. Нормативні акти, що регламентують укладання та виконання договорів перевезення вантажу.
34. Істотні умови договору перевезення вантажу.
35. Сторони договору перевезення вантажу. Їхні права та обов'язки.
36. Поняття та ознаки договору перевезення вантажу в прямому змішаному сполученні.
37. Поняття та ознаки вузлових угод.
38. Сторони вузлових угод. Їх права та обов'язки.
39. Поняття та ознаки договору транспортного експедирування. Законодавство про транспортно-експедиційну діяльність.
40. Умови договору транспортного експедирування.
41. Права та обов'язки експедиторів і клієнтів.
42. Характеристика договору буксирування.
43. Характеристика договору фрахтування судна.
44. Правове регулювання та особливості доставки вантажів автомобільним транспортом.
45. Правове регулювання та особливості доставки вантажів залізничним транспортом.

46. Правове регулювання та особливості доставки вантажів авіаційним транспортом.
47. Правове регулювання та особливості доставки вантажів морським транспортом.
48. Правове регулювання та особливості доставки вантажів річковим транспортом.
49. Особливості правового регулювання перевезення пошти.
50. Перевезення пошти автомобільним транспортом.
51. Перевезення пошти залізничним транспортом.
52. Перевезення пошти авіаційним транспортом.
53. Перевезення пошти у міжнародному сполученні.
54. Особливості правового регулювання доставки вантажів трубопровідним транспортом.
55. Поняття, особливості укладання й виконання договорів перевезення пасажирів і багажу.
56. Правове регулювання перевезення пасажирів і багажу.
57. Правове регулювання перевезення пасажирів і багажу автомобільним транспортом.
58. Правове регулювання та особливості перевезення пасажирів і багажу залізничним транспортом.
59. Правове регулювання та особливості перевезення пасажирів і багажу авіаційним транспортом.
60. Правове регулювання та особливості перевезення пасажирів і багажу морським транспортом.
61. Правове регулювання та особливості перевезення пасажирів і багажу річковим транспортом.
62. Права та обов'язки пасажирів та перевізників.
63. Порядок зберігання та видачі багажу.
64. Відмова пасажирів або перевізників від договору перевезення.
65. Види відповідальності у сфері транспортної діяльності. Їх правове забезпечення.
66. Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту.
67. Кримінальна відповідальність за злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту.
68. Адміністративні правопорушення на залізничному транспорті.
69. Адміністративні правопорушення на повітряному транспорті.

70. Адміністративні правопорушення на морському транспорті.
71. Адміністративні правопорушення на річковому транспорті.
72. Адміністративні правопорушення на трубопровідному транспорті.
73. Адміністративні правопорушення на автомобільному транспорті та в галузі шляхового господарства.
74. Адміністративні правопорушення, можливі на різних видах транспорту.
75. Цивільно-правова відповідальність у сфері транспортної діяльності. Її ознаки.
76. Господарсько-правова відповідальність у сфері транспортної діяльності.
77. Відповідальність сторін договору перевезення (вантажовідправника, вантажоодержувача, перевізника, експедитора).
78. Поняття міжнародних транспортних перевезень.
79. Види міжнародних транспортних перевезень.
80. Загально-правова регламентація міжнародних перевезень.
81. Правове регулювання міжнародних автомобільних вантажних перевезень.
82. Правове регулювання міжнародних залізничних вантажних перевезень.
83. Правове регулювання міжнародних повітряних вантажних перевезень.
84. Правове регулювання міжнародних морських вантажних перевезень.
85. Правове регулювання міжнародних річкових вантажних перевезень.
86. Правове регулювання окремих питань міжнародних вантажних перевезень.
87. Загальні положення про відповідальність у міжнародних транспортних зобов'язаннях.
88. Відповідальність перевізника у міжнародних транспортних зобов'язаннях.
89. Відповідальність користувачів транспортних послуг у міжнародних транспортних зобов'язаннях.

90. Правове регулювання міжнародних перевезень пасажирів і багажу окремими видами транспорту.

ДОДАТКИ

Додаток 1. Товарно-транспортна накладна

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Мінітрансу, Міністату України
від 29 грудня 1995 р. N 488/346

Типова форма N 1-ТН

1 прим. - вантажовідправнику
2 прим. - вантажоодержувачу
3 і 4 прим. - автопідприємству

Коди

ТОВАРНО-ТРАНСПОРТНА НАКЛАДНА 01AAT N 888888 серія

"14" жовтня 2008 р. Автомобіль Volkswagen LT46 AE9999AE до подорожнього листа N 111111
марка, держ. N

Автопідприємство ТОВ "Дніпроавтовантаж" Водій Майстренко Микола Вид перевезень - Код 11111111
назва Миколайович
П. І. Б.

Замовник (платник) ТОВ "Максимум" Код 22222222
назва

Вантажовідправник ТОВ "Максимум" Код 22222222
назва

Вантажоодержувач ТОВ "Мінімум" Код 33333333
назва

Пункт навантаження м. Дніпропетровськ, вул. Розова, 1 Пункт розвантаження м. Луганськ, вул. Заводська, 10 Маршрут N -
адреса

Переадресування - 1. Прицеп - Гар. N -
назва і адреса нового вантажоодержувача, підп. відповідальної особи держ. N -
2. Прицеп - Гар. N -
держ. N -

11111111
22222222
22222222
33333333
-
-
-
-
-

Відомості про вантаж ⁴													
Номенкл. N, код	N прейск. позиція	Назва продукції, товару (вантажу) або N контейнера	Одич. вимір.	Кількість	Ціна	Сума	З вантажем слідуєть документи	Вид пакування	Кількість місць	Спосіб вимірювання маси	Код вантажу	Клас вантажу	Маса бруто, т
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
-	-	Стіл комп'ютерний збірний	шт.	50	400,00	20000,00	-	Ящ.	50	Стандарт	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Всього				-	50	400,00	20000,00	-	50	Кільк. в'язок, заїздів	-	-	2

Всього відпущено на суму Двадцять тисяч гривень 00 копійок Відпуск дозволив Менеджер зі збуту Білоз
протоном посада, підпис

Зазначений вантаж за справк. Кільк. п'ятдесят За вантажем слідуєть документи Кільк. п'ятдесят За дорученням N 111
пломбою, тарою та пакуванням місць протоном місць протоном від "16" жовтня 2008 р.
відбиток протоном

Масою бруто, т дві тонни для перевезення дві тонни здав ТОВ "Мінімум"
протоном протоном

здав комерсант Кротю М. І. Білоз водій-експедитор Майстренко Вантаж одержав комерсант Сирю С. С.
посада, П. І. Б., підпис, штамп підпис

Прійняв водій-експедитор Майстренко М. М. Майстренко Сирю
П. І. Б. водій, підпис посада, П. І. Б., підпис, штамп підпис вантажоодержувача

Додаток 2. Залізнична накладна

Гр. 1-5,7-24,26-28,50,58,60-63,66 - заповнюються відправником
 Гр. 25,26,28,29-49,51,52,56,57,59,64,65 - заповнюються залізницею
 Гр. 6,53 - заповнюються одержувачем

НАКЛАДНА

58 Вид небезпеки вантажу		59 60 61 62	
63 64 65 66			
1 Відправник		7 Заяви відправника	
2		8	
3			
ел. пошта			
тел. факс		9 Документи, що додані відправником	
4 Одержувач			
5			
6			
ел. пошта			
тел. факс		16 Станція та залізниця відправлення	
10 Станція та залізниця призначення		17	
11		12	
13 Платник		18 Відмітки митниці	
14			
15 Відмітки не обов'язкові для залізниці		19 Номер вагона	
20 Найменування вантажу		22	
Знаки Пакування Вантаж		Кількість місць	
21		23 Код вантажу	
		24 Маса вантажу, визначена відправником	
		25 Маса вантажу, визначена залізницею	
		26 Спосіб визначення маси	
		27 Оголошена вартість	
Пломби (ЗПП)		28 Ким завантажено вантаж у вагон (контейнер)	
30 Тарифні відмітки		29 Відправка	
Відстань перевезення, км		☐ вагонна ☐ контейнерна ☐ групова/маршрутна ☐ контейнерна ☐ дрібна/збірна	
Схема		34 Усього сплачено відправником (прописом)	
Винятковий тариф		38 Підпис	
31		42 Усього сплачено одержувачем (прописом)	
32		46 Підпис	
33		47	
35		48	
36		49 Відмітки залізниці	
37		50 Відмітки відправника	
39		51 Календарний штампел прибуття вантажу	
40		52 Календарний штампел видачі вантажу	
41		53 Підтвердження одержання вантажу	
43		Вантаж одержав	
44		54 Ідентифікація відправки	
45		№	
55 Правильність внесених відомостей підтвержую		57 Увезення дозволено	
Відправник		День Місяць Рік	
Підпис		Навантаження призначено на	
		День Місяць Рік	
		Підпис Дата	

Відомість вагонів

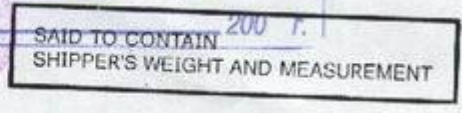
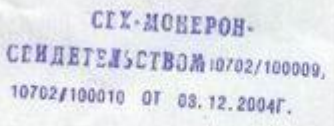

54 Ідентифікація відправки		Дата	
№	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	17 код станції відправлення		12 код станції призначення
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

№ з/п	19 Номер вагона	Рід вагона	К-сть осей	Тара вагона	Вант-сть	20 Пломба (ЗПП)	Маса вантажу	Провізна плата	Додаткові збори	Разом	49(50) Примітка
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											
12											
13											
14											
15											
16											
17											
18											
19											
20											
21											
22											
23											
24											
25											
26											
27											
28											
29											
30											
							24(25) Загальна маса вантажу	34 Загальна сума платежів			

Зворотний бік відомості вагонів

№ з/п	19 Номер вагона	Рід вагона	К-сть осей	Тара вагона	Вант-сть	20 Пломба (ЗПП)	Маса вантажу	Провізна плата	Додаткові збори	Разом	49(50) Примітка
31											
32											
33											
34											
35											
36											
37											
38											
39											
40											
41											
42											
43											
44											
45											
46											
47											
48											
49											
50											
51											
52											
53											
54											
55											
56											
57											
58											
59											
60											
Всього							24(25) Загальна маса вантажу	34 Загальна сума платежів			
Підпис відправника _____											

Додаток 3. Коносамент.

CODE NAME "CONGENBILL", EDITION 1994		BILL OF LADING		B/L No. NVL-24
Shipper LTD.		TO BE USED WITH CHARTER PARTIES		Reference No.
Consignee SENDAI-CITY, JAPAN				
Notify address SAME AS ABOVE				
Vessel GAVRIIL KIRDISHCHEV 305 NAGOYA, JAPAN				
Port of discharge VLADIVOSTOK				
Shipper's description of goods		Gross weight		
		1,100 KGS		
		10.342 M3		
		USED VEHICLE(S)		
		NISSAN SUNNY		
		YEAR 1999 1500 CC GASOLINE		
		CHASSIS #:FB15-054605		
		GF-FB15 QG15		
		DIMENSION:434x169x141		
VLADIVOSTOK CASE: MADE IN JAPAN		1 UNIT		
				
				
		"FREIGHT PREPAID AS ARRANGED"		
SAY: ONE (1) UNIT ONLY. -		<small>(of which on deck at Shipper's risk; the Carrier not being responsible for loss or damage howsoever arising)</small>		
Freight Payable as per CHARTER-PARTY dated FREIGHT ADVANCE Received on account of freight: Time used for loading _____ days _____ hours.		SHIPPED at the Port of Loading in apparent good order and condition on board the Vessel for carriage to the Port of Discharge or so near thereto as she may safely get the goods specified above. Weight, measure, quality, quantity, condition, contents and value unknown. IN WITNESS where of the Master or Agent of the said Vessel has signed the number of Bills of Lading indicated below all of this tenor and date, any one of which being accomplished the others shall be void. FOR CONDITIONS OF CARRIAGE SEE OVERLEAF		
@US\$ 294.00 / UNIT X 1 UNIT =US\$ 294.00		Freight payable at Place and date of issue NAGOYA, JAPAN Signature MV GAVRIIL KIRDISHCHEV FESJO, RUSSIA OCT. - 8. 2005		
		Number of original B/L THREE (3)		

Printed and sold by
Fr. G. Knudtzens Bogtrykkeri A/S, 61 Vallensbækvej,
DK-2625 Vallensbæk, Telefax +45 43 86 07 08
by authority of The Baltic and International Maritime Council,
(BIMCO), Copenhagen

Додаток 4. Авіавантажна накладна

Shipper's name and Address				Not Negotiable <u>Air Waybill</u> Issued by								
				Copies 1, 2 and 3 of this Air Waybill are have the same validity								
Consignee's name and Address				<small>It is agreed that the goods described herein are accepted in apartment good order and condition (except as noted) for carriage SUBJECT TO THE CONDITION OF CONTRACT ON THE REVERSE HEREOF. ALL GOODS MAY BE CARRIED BY ANY OTHER MEANS INCLUDING ROAD OR ANY OTHER CARRIER UNLESS SPECIFIC CONTRARY INSTRUCTIONS ARE GIVEN HEREON BY THE SHIPPER. THE SHIPPER'S ATTENTION IS DRAWN TO THE NOTICE CONCERNING CARRIER'S LIMITATION OF LIABILITY</small>								
Issuing Carrier's Agent Name and City				Accounting INFORMATION								
Agent's IATA Code		Account No.		IATA								
Airport of Departure (Addr. Of First Carrier) and Requested Routing												
to	By First Carrier	to	by	to	by	Currency	CHGS Code	WT/VAL	Other	Declared Value for Carriage	Declared Value for Customs	
								PRD COLL	PRD COLL			
<u>Airport of Destination</u>	<u>Flight/Date</u>	<u>Flight/Date</u>		<u>Amount of Insurance</u>			<small>INSURANCE – if Carrier offers insurance, and such insurance is requested in accordance with conditions on reverse hereof, indicate amount to be insured in figures in box marked "Amount of Insurance"</small>					
Handling Information												
<u>No. of Pieces RCP</u>	<u>Gross Weight</u>	<u>kg</u> <u>lb</u>	<u>Rate Class / / Commodity Item No.</u>	<u>Chargeable Weight</u>	<u>Rate / Charge</u>	<u>Total</u>	<u>Nature and Quantity of Goods (incl. Dimensions or Volume)</u>					
<u>Prepaid</u> <u>Weight</u>		<u>Charge</u> <u>Collect</u>		Other Charges								
<u>Valuation</u>		<u>Charge</u>										
Tax												
<u>Total Other Cha</u>		<u>rges Due Agent</u>										
<u>Total Other Cha</u>		<u>rges Due Agent</u>		Shipper certifies that the particulars on the face hereof are correct and that insofar as any part of the consignment contains dangerous goods, such part is properly described by name and is in proper condition for carriage by air according to the applicable Dangerous Goods Regulations								
Total Prepaid		Total Collect	 Signature of Shipper or his Agent								
<small>Currency Conversion Rates</small>		<small>CC Charges in Destination Currency</small>	 Executed on (Date) at (Place) Signature of Issuing Carrier or its Agent								
For Carrier's Use only at Destination		Charges at Destination		Total Collect Charges				XXX-XXXX XXXX				

Додаток 5. Річкова накладна
 (застосовується для перевезення вантажів
 у міжнародному сполученні річкою Дніпро)

Грузоотправитель и его адрес		НАКЛАДНАЯ №		
Грузополучатель и его адрес		Наименование пароходства		
Наименование и адрес уведомляемого		Перевозка грузов осуществляется на основании действующего Соглашения об общих условиях перевозки грузов в международном сообщении по р. Дунай (Братиславские соглашения)		
Судно, владелец				
Порт погрузки				
Порт выгрузки				
Марки и номера Наименование	Наименование груза и род упаковки	Количество Мест	Масса брутто Кг	Объем м куб.

Расчет фрахта и сборов		Особые отметки		
Осадка судна, средняя, см	Платежные предписания	Место составления		
	Приложения			
Масса груза по осадке, кг	Пломба: оттиск и №	Дата		
	Дата наложения			
		Подпись	Печать	

Волік Вячеслав Вікторович

**ПРАВОВЕ
РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСПОРТНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ**

навчально-методичний посібник

Підписано до друку 22.01.2020 р.

Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Друк цифровий

Ум.-друк. арк. 21,85. Обл.-вид. арк. 23,5. Зам. №__. Наклад 30 прим.

Видавець «ФОП Середняк Т.К.», 49000, Дніпропетровськ, 18, а/с 1212

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК№ 4379 від 02.08.2012.

Ідентифікатор видавця в системі ISBN 7257

49000, Дніпропетровськ, 18, а/с 1212

тел. (063)-401-55-03, (056)-798-22-47

E-mail: adverta1@ukr.net,

www.isbn.com.ua

Друкарня ФОП Гуляєва В.М.

65037, Одеса, а/я 24

Тел. (048) 789-12-85

drukaryk.com